

До захисту

Сорокін

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи
ступеню магістр

студентки Сорокіної Ірини Русланівни
(ПІБ)

академічної групи 072М-20 -1
(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування
(код і назва програми)

на тему: «Управління фінансовими ресурсами підприємства (на прикладі ТОВ «АГРОТАЄРС»)»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Цуркан І.М.	<i>добре</i>	<i>88</i>	<i>Цуркан</i>
Рецензент	Сорокін Д.Р.	<i>відмінно</i>		<i>Сорокін</i>
Нормоконтролер	Федорова О.Г.	<i>добре</i>	<i>82</i>	<i>Федорова</i>

Дніпро
2021

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

О.В.Єрмошкіна

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« » 2021 року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу
ступеню магістра

студенту Сорокіній Ірині Русланівні академічної групи 072М-20-1
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

На тему: «Управління фінансовими ресурсами підприємства (на прикладі ПАТ «АГРОТАЄРС»)»

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від 16.12.21р. №1064 - с

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	04.10.2021-15.10.2021
Розділ 1	Теоретичні основи управління фінансовими ресурсами на підприємстві	18.10.2021-29.10.2021
Розділ 2	Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами ТОВ «АГРОТАЄРС»	01.11.2021-26.11.2021
Розділ 3	Удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства	29.11.2021-10.12.2021
Розділ 4	Ефективність реалізації удосконалених методів формування фінансових ресурсів підприємства та забезпечення ефективності їх використання	13.12.2021-31.12.2021
ВИСНОВКИ		04.01.2022-06.01.2022
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	10.01.2022-11.01.2022

Завдання видано

(підпис керівника)

Цуркан І.М.
(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання 27.09.2021 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 17.01.2022 р.

Завдання прийнято до виконання

(підпис студента)

Сорокіна І.Р.
(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Сорокіна І.Р. Управління фінансовими ресурсами підприємства (на прикладі ТОВ «АГРОТАЄРС»). – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота магістра за спеціальністю 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування». – Національний технічний університет "Дніпровська політехніка", м. Дніпро, 2021.

У дипломній роботі обґрунтовано теоретичні та методологічні основи раціонального формування та ефективного використання фінансових ресурсів підприємств.

Надано оцінку управління структурними складовими фінансових ресурсів ТОВ «АГРОТАЄРС».

Удосконалено методичні підходи до формування моделі оптимальної структури капіталу, на основі використання лінійного програмування, яка на відміну від існуючих формує оптимальну цільову структуру капіталу за методом суміщеного ефекту максимізації рентабельності власного капіталу і рівня фінансової стійкості підприємства.

Обґрунтовано впровадження матричного методу розподілу і використання фінансових ресурсів підприємства та на цій основі розроблено та реалізовано економіко-математичну модель управління фінансовими ресурсами.

Одержані результати кваліфікаційного дослідження можуть бути використані ТОВ «АГРОТАЄРС» для підвищення фінансових результатів своєї діяльності.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ, ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ, ВЛАСНІ КОШТИ, ЗАЛУЧЕНІ КОШТИ, КРЕДИТНА ПОЛІТИКА, ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, ПРИБУТОК, МАТРИЧНИЙ МЕТОД

ANNOTATION

Sorokina I.R. Managing financial resources of an enterprise (in terms of AGROTAYERS ltd). - Qualification work on the rights of the manuscript.

Masters qualification in specialty 072 - "Finance, Banking and Insurance". – Dnipro University of Technology, Dnipro, 2022.

In the diploma thesis there are substantiated theoretical and methodological basics of regional formation and effective use of financial resources of enterprises.

The estimation of management of structural components of the financial resources PE "Агротаэрс" is given.

The methodical approaches to determining the optimal capital structure, based on the use of the linear programming method, which, in contrast to the existing, form the optimal target capital structure based on the combined effect of maximizing the return on equity and the level of financial stability of the enterprise, is improved.

There has been substantiated the introduction of the matrix method of distribution and use of financial resources of the enterprise and on this basis there was elaborated and realized the economic and mathematical model of financial recourses management.

The obtained results of the qualification study can be used by "Агротаэрс" PE to increase the financial results of its activities.

KEY WORDS: FINANCIAL RESOURCES, SOURCES OF FINANCIAL RESOURCES, OWN FUNDS, ACCOUNTS PAYABLE, CREDIT POLICY, ACCOUNTS RECEIVABLE, RETURN, MATRIX METHOD

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	12
1.1. Науково-методичні підходи до трактування економічного змісту фінансових ресурсів підприємств, їх класифікації та джерел формування	12
1.2. Методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємства ...	27
1.3. Концептуальні засади управління фінансовими ресурсами підприємств.....	33
Висновки до розділу 1.....	41
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОВ «АГРОТАЄРС».....	43
2.1. Коротка характеристика ТОВ «Агротаєрс».....	43
2.2. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів ТОВ «Агротаєрс»..	44
2.3. Аналіз активів ТОВ «Агротаєрс».....	48
2.4. Аналіз ліквідності та фінансової стійкості ТОВ «Агротаєрс».....	50
2.5. Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «Агротаєрс».....	60
Висновки до розділу 2.....	66
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	69
3.1. Науково-методичні підходи до формування політики управління фінансовими ресурсами підприємства	69
3.2. Обґрунтування моделі оптимізації структури капіталу підприємства	76
3.3. Математична постановка задачі. Розробка економіко-математичної моделі оптимізації структури капіталу.....	82
3.4. Мінімізація рівня фінансового ризику формування структури активів в процесі їх фінансування з різних джерел капіталу.....	84

3.4.1. Постановка задачі розподілу і використання фінансових ресурсів за групами активів підприємства та її математична модель.....	86
3.4.2. Методи побудови початкового опорного плану.....	89
Висновки до розділу 3	92
РОЗДІЛ 4. ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ УДОСКОНАЛЕНИХ МЕТОДІВ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ.....	94
4.1. Реалізація економіко-математичної моделі оптимізації структури капіталу на основі максимізації рентабельності власного капіталу.....	94
4.2. Реалізація економіко-математичної моделі розподілу і використання фінансових ресурсів за групами активів.....	97
4.3. Оптимізація розміру власних фінансових ресурсів на базі удосконаленої системи їх управління.....	103
4.4. Розрахунок прогнозних фінансових показників діяльності ТОВ «Агротаерс».....	115
Висновки до розділу 4	118
ВИСНОВКИ	120
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	124
ДОДАТКИ.....	132

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасному економічному середовищі ефективність діяльності господарюючих суб'єктів залежить від повної й своєчасної мобілізації, ефективного розподілу й використання фінансових ресурсів. Відсутність грамотного керування ними збільшує рівень підприємницьких ризиків, погіршує фінансовий стан підприємств, зменшує можливості залучення капіталу.

Проблема управління фінансовими ресурсами в цей час актуальна ще й тому, що наслідки фінансової кризи, що стали реальністю для багатьох промислових підприємств, привели до зменшення величини їхніх оборотних активів, скороченню обсягів діяльності, неефективному використанню наявних ресурсів, росту витрат і збитків. У результаті виникло усвідомлення неминучості вдосконалювання форм, способів і інструментів управління фінансами. У даній ситуації застосування методів фінансового менеджменту в діяльності підприємств є найважливішою умовою їхнього виживання й росту.

Необхідний пошук нових теоретико-методичних підходів до побудови механізмів формування й використання коштів суб'єктів господарювання, що стане основою збереження їхньої стабільності й стратегічного розвитку. У цьому зв'язку найважливішим завданням є освоєння альтернативних методів і інструментів управління фінансовими ресурсами підприємства. Все вищевказане підтверджує актуальність обраної теми дослідження й обумовлює логіку побудови магістерської роботи.

Значний внесок у розроблення теоретичних і практичних питань сутності фінансових ресурсів зробили західні економісти: А.Бабо, Е.Бредлі, Є.Брігхем, А.Гропеллі, К.Друрі, Б.Колас, С.Майер, Р.Холт, а також російські дослідники: І.Т.Балабанов, А.М.Бірман, В.В.Бочаров, О.В.Бикова, Є.І.Бородіна, Г.В.Гуйда, М.Н.Крейніна, А.М.Ковальова, А.Б.Крутик, Н.Ф.Самсонов, М.В.Романовський, В.К.Сенчагов, М.Г.Сичов, Е.А.Уткін.

В Україні проблеми формування та використання фінансових ресурсів висвітлено в працях вітчизняних вчених: О.М.Бандурки, В.М.Бородюка, І.О.Бланка, Ю.М.Воробйова, О.Д.Василика, З.М.Васильченко, А.І.Даниленка, І.В.Зятківського, Ю.І.Ляшенка, С.Я.Огородника, В.М.Опаріна, К.В.Павлюк, Д.В.Полозенка, А.М.Поддєрьогіна, А.Г.Семенова, В.М.Федосова, М.В.Черватюк.

Позитивно оцінюючи результати, отримані вченими по темі дослідження, необхідно відзначити, що, незважаючи на підвищений інтерес до даній проблематиці, багато питань методологічного й практичного характеру в цей час не вирішені. Зміст поняття фінансових ресурсів підприємств дотепер служить предметом активних дискусій. Існують різні підходи до їхньої класифікації й, в відповідності із цим, різноманітні точки зору із приводу вибору й впровадження напрямків удосконалювання інструментів управління.

Необхідність уточнення й доповнення теоретичних і методологічних основ управління щодо формування та використання фінансових ресурсів підприємств зумовили вибір теми дослідження, її мету, структуру та завдання.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської роботи є обґрунтування науково-методичних положень і практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів підприємства.

Для досягнення поставленої мети було поставлено та вирішено такі завдання:

- на основі критичного аналізу літературних джерел досліджено економічну сутність фінансових ресурсів, систематизовано джерела їх формування;

- розглянуто теоретичні підходи до управління фінансовими ресурсами підприємства та складено загальну схему управління фінансовими ресурсами;

- проведено аналіз стану, структури та ефективності управління фінансовими ресурсами ТОВ «Агротаєрс»;

- запропоновано методичні підходи до визначення оптимальної структури капіталу підприємства на основі суміщеного ефекту максимізації рівня рентабельності власного капіталу і рівня фінансової стійкості підприємства;

- розроблено науково-методичні рекомендації та практичні пропозиції щодо більш ефективного розподілу і використання фінансових ресурсів ТОВ «Агротаєрс».

Об'єктом дослідження є процес формування і використання фінансових ресурсів підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти управління фінансовими ресурсами підприємства.

Методи дослідження. Методологічну основу магістерської роботи становлять загальнонаукові методи пізнання, застосування яких дозволило отримати відповідні результати: методи теоретичного узагальнення і порівняння були використані для визначення понятійного апарату фінансових ресурсів, уточнення та вдосконалення окремих понять; системний підхід – для дослідження теоретичних підходів до управління фінансовими ресурсами підприємства і визначення загальної схеми управління фінансовими ресурсами підприємства, методи моделювання, формалізації, матричний метод – в процесі побудови економіко-математичних моделей щодо визначення оптимальної структури капіталу підприємства та матричної моделі розподілу і використання фінансових ресурсів підприємства; статистичний та економічний аналіз – для оцінки стану, структури, ефективності управління фінансовими ресурсами та зіставлення фактичних даних звітного і попереднього років.

Інформаційну базу досліджень становлять наукові публікації вітчизняних і зарубіжних вчених, законодавчі та нормативні акти, офіційні статистичні матеріали, бухгалтерська звітність і фактичні дані підприємства ТОВ «Агротаєрс».

Для розрахунків використано Windows 'XP з офісним пакетом програм Excel для персональних комп'ютерів IBM PC.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в удосконаленні

теоретичних і методичних підходів до вироблення організаційних заходів, орієнтованих на ріст ефективності системи управління фінансовими ресурсами підприємства, успішна реалізація яких дозволить підвищити обґрунтованість прийнятих управлінських рішень, а також поліпшити його фінансовий стан.

Науково обґрунтовані результати магістерської роботи полягають у наступному:

удосконалено:

- методичні підходи щодо формування моделі оптимальної структури капіталу на основі використання лінійного програмування, яка на відміну від існуючих формує оптимальну цільову структуру капіталу за методом суміщеного ефекту максимізації рентабельності власного капіталу і рівня фінансової стійкості підприємства;

отримали дальший розвиток:

- обґрунтовано впровадження матричного методу та на його основі розроблено та реалізовано економіко-математичну модель ефективного розподілу і використання фінансових ресурсів підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці методичних рекомендацій, реалізація яких сприятиме підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства, що підтверджено їх апробацією на ТОВ «Агротаєрс».

Апробація результатів роботи. Основні положення магістерської дипломної роботи, її теоретичні та практичні висновки і рекомендації були опубліковані в статті: Соляник Л.Г., Цуркан І. М., Сорокіна І.Р. Науково-методичні підходи до формування політики управління фінансовими ресурсами підприємства. Ефективна економіка. 2021. № 10. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9406> (Особистий внесок автора: Досліджено сучасні аспекти функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємства, включаючи формулювання цілей, завдань, принципів її побудови, процес управління фінансовими ресурсами і його інструментарій).

Особистий внесок здобувача. Теоретичні положення, висновки та рекомендації, які виносяться на захист, одержано автором самостійно на підставі критичного аналізу літературних джерел, даних фінансової звітності підприємства.

Структура і обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг магістерської роботи становить 131 сторінок комп'ютерного тексту; робота включає 22 таблиць, 13 рисунків, 2 додатки. Список використаних джерел містить 79 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Науково-методичні підходи до трактування економічного змісту фінансових ресурсів підприємств, їх класифікації та джерел формування

Ефективність функціонування будь-якого підприємства, темпи його розвитку значною мірою визначаються рівнем управління фінансовими ресурсами. Тому одним із найважливіших напрямків фінансової політики підприємств на сучасному етапі є формування стратегії формування фінансових ресурсів, яка повинна бути спрямована на забезпечення зростання прибутку, мінімізацію фінансових ризиків, забезпечення необхідної ліквідності.

Вирішення цих питань у період розвитку ринкових відносин є однією із важливих умов діяльності підприємств, досягнення стійкого і збалансованого їх розвитку. Ефективне управління фінансовими ресурсами підприємств дасть змогу оптимізувати їх фінансове забезпечення, захистити від впливу негативних чинників зовнішнього середовища, підвищити рентабельність, запобігати банкрутству тощо.

Важливі положення щодо управління фінансовими ресурсами підприємств містяться в наукових працях вітчизняних науковців: І.О. Бланка, М.Д. Білика, О.Є. Гудзь, В.В. Ковальова, М.Я. Коробова, В.М. Опаріна, А.М. Поддєрьогіна, Є.Г. Рясних, І.В. Сало, П.А. Стецюка та інших.

Проблема визначення поняття «фінансові ресурси» залишається досить актуальною в сучасній економічній науці. Сам термін «ресурси» походить від французького слова «resource» - допоміжний засіб, тобто грошові кошти, деякі цінності, запаси, можливості, джерела засобів і доходів [1, с. 778]. Поняття «фінансові ресурси» є значно ширшим. Фінанси і фінансові ресурси виникають з появою грошей, при цьому грошові відносини, що самі по собі виконують функцію засобів обігу, стають капіталом, тобто вартістю, яка приносить

прибуток, створюючи умови для появи фінансів, як самостійної сфери грошових відносин, так і частини виробничих відносин [1, с. 779].

Фінансові ресурси виступають в різних формах: фінансові ресурси організації, фінансові ресурси некомерційних установ, громадських організацій, а також у формі державних фінансів. Кожна з вище перерахованих форм має своє призначення, відіграє важливу роль в розвитку держави і економіки країни, діяльності самої організації і населення в цілому. Підприємства є основною ланкою економіки, а фінансові ресурси підприємств можуть свідчити про їх спроможність і фінансову стійкість. Від фінансових результатів діяльності підприємств в більшій мірі залежить економічний стан держави та регіону, де розташоване підприємство, рівень життя населення [2, с. 612].

У багатьох підручниках та наукових джерелах дефініція фінансових ресурсів не має певного визначення. В одних джерелах ними позначають грошові кошти, що знаходяться в розпорядженні підприємств, держави і організацій, які використовуються підприємством для фінансування власних потреб і оплати витрат підприємства.

Частина авторів вважає, що під фінансовими ресурсами потрібно розуміти грошові доходи і надходження, що формуються в руках суб'єктів господарювання і призначені для виконання фінансових зобов'язань, здійснення витрат та економічного стимулювання.

Але найчастіше в літературі і фінансовими аналітиками використовується наступне трактування сутності фінансових ресурсів: до фінансових джерел підприємства відносяться всі джерела грошових коштів, що надходять і накопичуються підприємством для формування активів, необхідних підприємству, які йдуть на фінансування всіх здійснюваних підприємством видів діяльності, як за рахунок власного капіталу, прибутку, так і за рахунок інших надходжень.

Розглянемо деякі формулювання поняття фінансових ресурсів різних авторів. У таблиці 1.1 розглянуто основні інтерпретації дефініції «фінансові ресурси».

Таблиця 1.1

Сутність дефініції «фінансові ресурси»

Автор	Трактування
О. П. Близнюк, А. П. Брезинська, О. М. Іванюта	Фінансовими ресурсами є сукупність фондів грошових коштів, які знаходяться в розпорядженні держави, підприємств і організацій
Л. В. Бражник	Фінансові ресурси є складовою частиною економічних ресурсів, що представляють засоби грошово-кредитної і бюджетної системи, яка використовується для безперебійного функціонування і розвитку народного господарства
П. П. Гаврилко	Фінансові ресурси - сукупність всіх форм фінансових активів, грошових коштів, якими розпоряджається суб'єкт господарювання. Фінансові ресурси - це результат взаємодії накопичень і використання грошових коштів, їх розподілу, надходжень і витрат
Ю.А. Гайбура	Фінансові ресурси - це грошові доходи і надходження, які перебувають в розпорядженні суб'єкта господарювання і призначені для здійснення фінансових зобов'язань, покриття витрат по розширеному виробництву та економічній мотивації працівників
Н. І. Гвоздей, І. С. Бондарук, О. А. Вінницька	Фінансові ресурси - грошові кошти, які знаходяться в розпорядженні господарюючого суб'єкта. Вони направляються на споживання і розвиток резервів, утримання і розширення непродуктивної сфери, формування виробництва
Ю. О. Єрешко, В. Р. Товмасян	Фінансові ресурси - сума акумульованих власних і позикових коштів та їх еквівалентів у формі цільових грошових фондів, які призначені для забезпечення його господарської діяльності в майбутньому періоді
С. М. Ксьондз, О. В. Сапригіна	Фінансові ресурси підприємства – це частина грошових коштів у формі доходів і зовнішніх надходжень, призначених для виконання фінансових зобов'язань і здійснення витрат по забезпеченню розширеного відтворення
К.В. Роєнко, Л.А. Свистун	Фінансові ресурси вступають матеріальними носіями фінансових відносин, що опосередковують обмінні і розподільчі процеси, виражені цими відносинами при розподілі вартості суспільного продукту (первинний розподіл), перерозподілі через бюджети різних рівнів, позабюджетні фонди, фонди страхування
Л.І. Телишевська, А.В. Голованова, Р.С. Яско	Фінансові ресурси підприємства являють собою сукупність капіталу, майна і інших засобів підприємства, виражені в грошовій формі, які знаходяться в розпорядженні цього підприємства, використовуються або можуть бути використані ним в процесі фінансово-господарської діяльності для виконання своїх функцій

З вище перерахованого матеріалу можна зробити висновок: з метою визначення правильного трактування фінансових ресурсів їх слід розглянути з трьох позицій:

- фінанси підприємства - складова частина виробничих відносин;
- припускати, що створення і використання фінансових ресурсів відбувається в рамках фінансових відносин;

- термін «ресурси» слід також розглядати як запаси (в т. ч. в грошовій формі), що використовуються на певні цілі.

Отже, можна сказати, що фінансові ресурси є грошовими коштами, які акумулюються в фондах цільового призначення для здійснення певних витрат.

З усіх опублікованих джерел виділимо одне універсальне визначення фінансових ресурсів підприємства. Фінансовими ресурсами підприємства є грошові кошти, які можуть бути як власними, так і залученими, якими підприємство може розпоряджатися в повному обсязі і витратити їх для виконання та фінансування поточних витрат і фінансових зобов'язань.

При розгляді складу та класифікації фінансових ресурсів, необхідно представити їх сутнісний зміст з урахуванням якісних і кількісних ознак. Якісні ознаки фінансових ресурсів - це сукупність елементів, яким притаманні якісні обмежуючі контури, в межах яких ця багаторівнева конструкція сприяє повному розкриттю економічних явищ й процесів та примножує можливості результативного корегування ними. Такою якісною характеристикою доцільно вважати контур ліквідності наявних оборотних активів. Тобто якісними складовими фінансових ресурсів вважаються грошові ресурси, дебіторська заборгованість, готова продукція, поточні фінансові інвестиції та інші оборотні засоби, що можуть бути швидко використані для платіжних цілей. Для якісних елементів фінансових ресурсів наголос робиться не на кількісному співвідношенні джерел формування, а на можливості використання, тобто швидкості перетворення у засіб платежу.

Кількісним атрибутом фінансових ресурсів доцільно окреслити співвідношення вартостей активів за принципами формування їх витоків і цільовим зорієнтуванням. Для обрахунку кількісних характеристик необхідно визначити кількісні параметри фінансових ресурсів у грошовому виразі, що поступають чи залучаються від певних економічних суб'єктів та спрямовуються до інших при здійсненні економічного циклу [3].

Кількісну характеристику фінансових ресурсів можна розкрити шляхом дослідження заповнення цього поняття. Необхідно розглянути кількісні ознаки

у взаємозв'язку з джерелами їх формування, тобто власними чи залученими ресурсами, у фондовій формі чи не фондовій [4].

Якісну сторону фінансових ресурсів можна визначати у вигляді ліквідності оборотних коштів, тому її відображають в активі балансу. Якість фінансових ресурсів можливо визначати ліквідністю оборотних засобів, оскільки платіжним засобом може реально виступати будь-яке майно підприємства. За таким підходом найбільш ліквідним активом можуть бути грошові ресурси. Зазвичай з поняттям ліквідності враховують поняття платоспроможності, оскільки при високому рівні ліквідності активів може спостерігатися через інфляцію зниження платоспроможності. У процесі обертання фінансових ресурсів, ліквідність та платоспроможність виявляють зворотну взаємозалежність [4; 5].

Розглянемо якісні складові фінансових ресурсів з урахуванням їхньої ліквідності. Грошові ресурси починають кругообіг фінансових ресурсів. Автор В. Родіонова у роботі [6, с.125] каже що: „Грошова стадія кругообігу оборотного капіталу є підготовчою. Вона протікає у сфері обігу, де відбувається перетворення грошей на форму виробничих запасів”. При виконанні функції засобу обігу, І.Бланк вважає, що кошти мають високу ліквідність [7]. Будучи якісним елементом фінансових ресурсів, кошти з високою швидкістю можуть погасити заборгованості, як жоден інший якісний елемент.

Рух фінансових ресурсів завжди був основною умовою для здійснення господарської діяльності підприємства. Підприємство отримуючи виручку під час продажу виробленої їм продукції здійснює платежі до бюджетних фондів, чим закінчує оборот коштів - і починає новий оборот.

Підприємство може мати грошові ресурси на різних видах банківських та депозитних рахунках та у касі. Ці грошові ресурси можуть дуже швидко авансуватися в оборотні кошти і прямувати на покриття зобов'язань, що виникли в поточному періоді. Тому підприємства намагаються тримати у грошовій формі основну частину свого капіталу [4; 7].

Можна виділити такі залишки. Основним є трансакційний залишок - за його рахунок здійснюються поточні платежі з операційної діяльності (закупівля виробничих запасів). Наступним є страховий (резервний) залишок. Це додаткова фінансова гарантія, якщо терміни платежу за невідкладними зобов'язаннями непередбачено змінились. На розмір цього залишку впливає можливість отримання короткострокових банківських кредитів. Спекулятивний (інвестиційний) резерв - створюється для фінансування біржових угод із високим рівнем ризику. Його формування відбувається лише після наповнення решти залишків і використовується в країнах, де розвинена біржова інфраструктура. Компенсаційний резерв – створюється зниження необхідності брати кредити на фінансування незначних поточних потреб і він є умовою надання незабезпеченого кредиту [6; 7].

У разі заборгованості в підприємства через брак грошових ресурсів, необхідно звернути увагу на систему управління ними. Ця умова необхідна для досягнення постійної платоспроможності підприємства через функцію платежу грошових ресурсів. Якщо на підприємстві відсутня система управління фінансовими ресурсами, то наявність навіть їх великого розміру чи висока дохідність не завжди захистять підприємство від банкрутства. При цьому ліквідність та платоспроможність є взаємно протилежними властивостями.

Таким чином, великі запаси вільних грошових ресурсів можуть забезпечити високий рівень постійної платоспроможності. Для такого стану підприємству необхідно збільшувати залишок наявних грошових ресурсів. Однак, Л.Сухова вказує, що надлишок означає, що відповідна сума коштів використовується нерационально і підприємство може втратити прибуток, який воно отримало б за їх більш ефективного використання [8, с.29]. Водночас, є можливість втратити вартість грошових активів за тривалого терміну їх утримання. Це логічно вимагає мінімізації середнього залишку грошових коштів.

Інструментарій сучасного фінансового аналізу можна застосувати для визначення оптимального розміру залишків грошових ресурсів [9, 10, 11].

Проте, підприємствам після впливу посиленого карантину важко застосувати ці методики. Альтернативним варіантом є вкладення тимчасово вільних грошових ресурсів у цінні папери, які мають високу ліквідність. Поточні фінансові інвестиції є другою якісною складовою фінансових ресурсів.

П(С)БО № 4 «Звіт про рух грошових коштів» визначає інвестиції термін вкладення яких не перевищує один рік і які можуть бути реалізовані будь-якої миті як поточні фінансові інвестиції [12]. Короткострокові облігації та облігації державної позики є такими інвестиціями. При необхідності термінового виконання своїх зобов'язань підприємства можуть продати частину цінних паперів, отримавши грошові ресурси, але це може зайняти певний період часу. На тривалість часу протягом якого можна отримати реальні грошові ресурси впливають мікро- та макроекономічні фактори, специфіка виду діяльності підприємства, стан роботи фінансового ринку тощо. Через часткову втрату своєї вартості при обміні поточні фінансові інвестиції мають меншу ліквідність, ніж грошові ресурси [7; 9].

До якісних елементів можна також віднести дебіторську заборгованість. Її поява для підприємства пов'язані з реалізацією продукції чи товарів, нематеріальних активів. Обмін відбувається через співвідношення товарного та фінансового вираження цін, тобто через ціну. При обміні вартість не перерозподіляється, лише передається [4; 5].

Якщо підприємства будуть застосовувати попередню сплату рахунків, то надходження частини коштів буде випереджувальним відносно реалізації продукції. Тому для скорочення терміну інкасації поточної дебіторської заборгованості, важливого значення набувають заздалегідь визначені умови господарських угод [5]. Звичайно, що використання готівки позитивно впливає на ліквідність формування, проте такі операції мають обмеженість у застосуванні, чим обумовлюється поширеність безготівкових розрахунків.

Якщо більш детально розглядати якісні елементи фінансових ресурсів з точки зору їх ліквідності, то найменш ліквідним є готова продукція, яка перетворюється у наявні грошові ресурси протягом значного терміну. Таким

чином якісні властивості фінансових ресурсів реалізуються в процесі обертання капіталу підприємства. Такий процес характеризується рухом товарних і фінансових потоків, що відбувається в процесі господарської діяльності (рис. 1.1).

Як відомо, сучасні науковці вважають кількісними, наступні елементи фінансових ресурсів. Статутний капітал розглядають як первісне джерело їх формування. Далі можна представити виручку від реалізації продукції, товарів, послуг та її складові. Не менш важливого значення мають банківські кредити, стійкі пасиви, доходи від емісії цінних паперів, бюджетні асигнування [4; 5; 7].

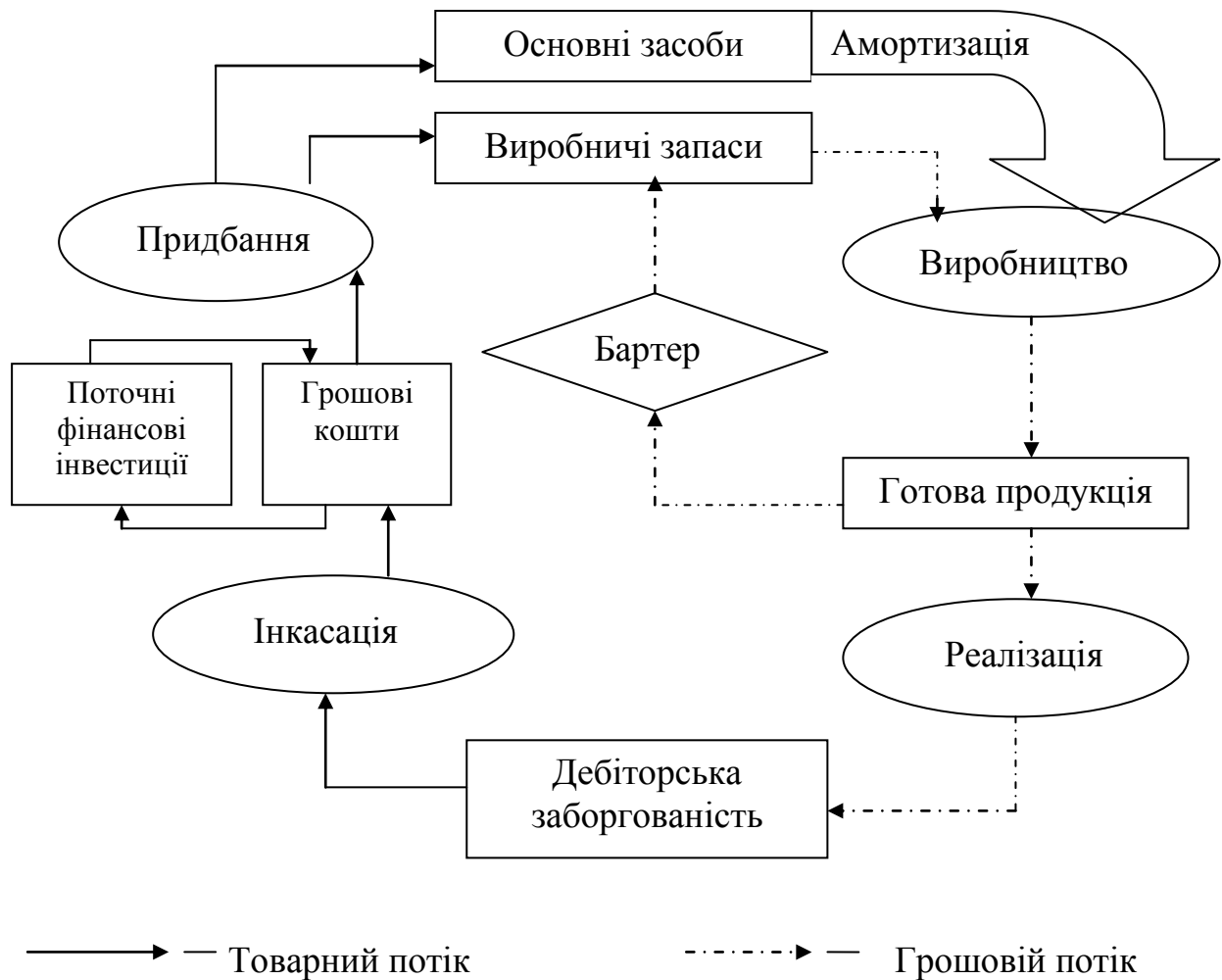

Рис. 1.1. Обертання якісних елементів фінансових ресурсів

Визначити розмір статутного капіталу можна оперуючи такими поняттями як номінальна вартість майна, активів чи загальна сума всіх внесків. Вимоги щодо розміру статутного капіталу підприємства відображені у

законодавстві України та його мінімальний розмір безпосередньо залежить від організаційно-правової форми суб'єкта господарювання.

Виручка та її стільникове відносяться до кількісних елементів фінансових ресурсів. Багато авторів наголошують, що не весь обсяг виручки є джерелом фінансових ресурсів підприємства, а дві складові – прибуток та амортизаційні відрахування. Цю думку можна пояснити з фондової сторони. Прибічником такого погляду виступає А. І. Бородіна, однак вона зазначає, що сума виручки від реалізації визначає додану вартість [13]. К. В. Ізмайлова стверджує, що „...виручка – це ще не прибуток, але джерело відшкодування витрачених на виробництво продукції ресурсів та формування грошових фондів і фінансових резервів” [14, с.22].

З іншого боку слід зазначити, що в балансі не відображається виручка. Д. Опачанський зазначає, що „...не всі фінансові ресурси знаходять повне відображення у бухгалтерському балансі: у ньому показується лише нерозподілена частина прибутку, тоді як реальним ресурсом є загальна величина чистого прибутку підприємства” [15, с.45]. Але не враховувати виторг як джерело фінансових ресурсів це помилково. Тому що, прибуток від реалізації продукції є сукупність цін спожитих основних та оборотних активів і прибутку. На думку деяких авторів, таке трактування призводить до помилкового роз'єднання оборотних коштів і фінансових ресурсів.

Вагомою складовою серед джерел формування фінансових ресурсів є прибуток. Кожне підприємство планує або прогнозує можливі обсяги одержуваних прибутків, а також визначає фінансовий результат шляхом зіставлення вхідних та вихідних фінансових потоків. Напрямки використання сум отриманого прибутку також можуть бути різними: наприклад, придбання оборотних коштів для забезпечення виробничих потреб або поповнення виробничих запасів у разі потреби.

Також для роботи підприємства, особливо для великих промислових об'єктів необхідно придбати необоротні активи.

Один із принципів діяльності підприємства вважається його самофінансування. Але іноді, через нестачу власних коштів, підприємство застосовує позикові джерела. Наприклад, закупівля виробничого обладнання значно перевищує розмір отриманого річного прибутку. Деякі автори, такі як І.В.Зятковський вказують на недоцільність використання лише власних джерел: „формування оборотний капітал лише за рахунок власних джерел нині недоцільно, оскільки використання виключно власних коштів для фінансування діяльності обумовлює необхідність їх формування з розрахунку на максимальну потребу, що призводить до уповільнення швидкості обертання та зниження дієвості використання коштів” [16, с.21].

Також до важливого джерела формування власних фінансових ресурсів можна віднести амортизацію. Вважається, що не всі підприємства формують амортизаційний фонд як такий, а відповідні кошти прирівнюються до власних фінансових ресурсів багатоцільового призначення [17, с.113]. Амортизація - це цільове джерело формування власних фінансових ресурсів. Амортизація відшкодовує фізичний та моральний знос основних засобів на певний період їх використання та відтворює їх первісну вартість за рахунок акумуляції ресурсів. При такому розумінні амортизації йдеться про просте відтворення [18].

Але справедливіше говоритиме саме про створення амортизаційного фонду з цільовим призначенням, на відміну від прибутку. Тільки заміна основних засобів які вибули з підприємства – це просте відтворення. У забезпеченні розширеного відтворення реалізується найважливіша функція амортизаційного фонду. Сутність цього процесу пояснюється так: „накопичення вартісного зносу на підприємстві відбувається щомісяця, тоді як основні виробничі фонди не вимагають відшкодування в натуральній формі після кожного циклу відтворення. Це дозволяє сформувати вільні фінансові ресурси і використовувати їх на розширене відтворення основного капіталу компанії. Крім того, щорічно вводяться в експлуатацію нові об'єкти, на які за встановленими нормами нараховується амортизація. Однак такі об'єкти не

вимагають відшкодування до закінчення нормативного терміну служби” [19, с.162]. Нарахований знос є важливим джерелом для забезпечення інвестиційної діяльності підприємства.

Банківський кредит також є одним із видів кількісних елементів фінансових ресурсів, який підприємства використовують для поповнення виробничих запасів (короткострокові кредити). Для поновлення дорогих основних засобів вдаються до використання довгострокових кредитів. Однак поповнювати запаси теж необхідно з використанням існуючих методик, які визначають оптимальний їх розмір для конкретного підприємства через те, що зайві запаси ведуть до відволікання коштів із господарського обороту. Банківське кредитування дозволяє здійснити приплив тимчасового вільного капіталу у певні галузі економіки країни, які є прибутковими на той час.

До кількісних джерел фінансових ресурсів також можна віднести стійки (стійкі) пасиви. Їхня поява в діяльності суб'єктів господарювання пояснюється певною періодичністю розрахунків підприємства. Знання конкретних термінів розрахунків (якщо терміни оплати ще не настали) дає підприємству тимчасово вільні кошти, які воно може використовувати у своєму обігу [5].

Стойкими пасивами І.В. Зятковський вважає „мінімальну (стійку) заборгованість із заробітної плати працівникам, відрахування на соціальне страхування, резерв майбутніх платежів, авансування покупців” [16]. Також до стійких пасивів слід відносити податкові платежі підприємства, векселі за податковою. Наявність довгострокових угод для підприємства може викликати виникнення стійких пасивів. При несвоєчасному погашенні своїх зобов'язань у підприємства виникає прострочена кредиторська заборгованість внаслідок якої погіршується фінансова стійкість. Такі моменти повинні враховуватись на підприємстві, щоб воно могло забезпечити оптимальне використання стійких пасивів для прискорення обертання свого оборотного капіталу.

Наступним елементом джерел фінансових ресурсів є кредиторська заборгованість. Вона постає як борг за отримані товари чи послуги від постачальників. При розрахунках із постачальниками можна використовувати

товарний кредит із застосуванням векселів. Для підприємства важливо визначити умови виникнення такої заборгованості (платна основа чи безоплатна). Застосування векселів розглядається з погляду платності їх використання [20].

Зазвичай товарний кредит передбачає використання знижок за передоплату. За їх відсутності підприємство отримує від таких операцій економічну вигоду. Кредиторська заборгованість для підприємства може показувати що за її рахунок фінансуються власні витрати, але це показує також погіршення розрахунків які є з постачальниками підприємства.

Представлені фінансові ресурси підприємств за кількісними властивостями, пов'язані із джерелами їх формування, що відображаються в пасиві балансу (рис. 1.2).

Вчені пропонують велику різноманітність підходів до класифікаційних ознак фінансових ресурсів. Так, Опарін розглядає два критерії поділу фінансових ресурсів: особливості здійснення обертання фінансових ресурсів та право власності.

На початку своєї діяльності підприємство фінансує її первинними фінансовими ресурсами. Вже у процесі подальшої господарської діяльності створюються прирощені фінансові ресурси, які використовують для покриття поточних витрат й на цілі розширеного відтворення [21].

Поділ на власні та позикові фінансові ресурси дає нам класифікація з права власності. Внески засновників або акціонерів до статутного капіталу під час відкриття підприємства вважаються власними фінансовими ресурсами. Також фінансові ресурси можуть бути отримані на безоплатній основі в результаті цільового фінансування з бюджету позабюджетних фондів для поповнення власних фінансових ресурсів. Отримані фінансові ресурси підприємством шляхом взяття кредитів вважатимуться позиковими [21].

Рис. 1.2. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств

В.М. Родіонова наводить класифікацію фінансових ресурсів за джерелами їх формування: „утворені за рахунок власних та прирівняних до них коштів (всі види прибутку, виручка від реалізації готової продукції та майна, що вибуло, стійкі пасиви); те, що можна мобілізувати на фінансовому ринку (всі види кредитування); те, що надходить у порядку перерозподілу (страхові відшкодування, дивіденди та відсотки, бюджетні субсидії)” [6].

Дещо інший підхід щодо класифікації у І. О. Бланка. Він поділяє фінансові ресурси: за правом власності - на власні та позикові; за джерелами формування - на внутрішні і зовнішні; за термінами (для позикових) - на короткотермінові та довготермінові [22].

Класифікації запропоновані С. А. Власюком та В. Г. Білоліпецьким не враховують оборотні кошти у складі виручки від реалізації продукції і на це є загальним недоліком цих класифікацій. Так, С. А. Власюк зміщує свою увагу на залучених фінансових ресурсах та виділяє гранди, безоплатну фінансову допомогу, інвестиції [23, с.75]. У свою чергу В. Г. Білоліпецький розрізняє такі джерела фінансових ресурсів – внутрішні (амортизація та чистий прибуток), зовнішні (внески учасників та засновників), позикові (кредити банків, кредиторська заборгованість, позички суб'єктів господарювання, доходи від операцій із борговими цінними паперами) [24].

Наступні автори своє розуміння класифікації фінансових ресурсів пов'язують зі зв'язком джерел та суб'єктів надходження фінансових ресурсів.

Так, А. І. Бородіна виділяє як внутрішні джерела - прибуток від реалізації продукції та амортизаційні відрахування та зовнішні – всі ресурси, які „...надходять через мобілізацію коштів шляхом випуску цінних паперів, а також внаслідок отримання банківських кредитів, інших позик та асигнування із бюджетів ”[25]. На думку В.З. Кузьмінськими внутрішніми джерелами є внески акціонерів, надходження виручки від реалізації продукції, від фінансової та інвестиційної діяльності; Зовнішніми джерелами є кредиторська заборгованість, отримані кредитні ресурси, бюджетні асигнування [26].

Дослідження авторів щодо класифікації фінансових ресурсів поазивпют, що в основному їх увага зосереджена на кількісних ознаках фінансових ресурсів, що реалізуються в джерелах їх формування. Для повнішого розкриття класифікаційних ознак фінансових ресурсів важливого значення набуває комплексність підходу, яка передбачає певну систематизацію складових через взаємозв'язок кількісних та якісних ознак, тобто врахування витоків їх формування, накопичення, трансформації, передачі та напрямків використання на основі ліквідності.

Джерела формування фінансових ресурсів безпосередньо впливають на здійснення господарської діяльності підприємства. Від видів джерел фінансових ресурсів залежатиме маневреність їх використання. Тому важливою

умовою є ідентифікація джерел формування фінансових ресурсів: внутрішні, тобто власні та зовнішні, які можуть бути як позиченими, так і просто залученими [4; 5].

На основі виявлення складових фінансових ресурсів та їх характеристик виникає можливість розробки та вдосконалення існуючого комплексу норм і нормативів, взаємопов'язаних питань особливостей формування та напрямків використання фінансових ресурсів. Надалі відбувається коригування системи показників, якими можна визначити ефективність використання фінансових ресурсів з урахуванням взаємозв'язку з іншими показниками, які дозволяють оцінити результативність роботи підприємства в цілому [5; 21].

На практиці за допомогою класифікації фінансових ресурсів існує можливість проведення всебічного моніторингу процесу обороту фінансових ресурсів на всіх стадіях виробничого циклу, швидке реагування на ситуації та внесення коректив щодо відхилень які виявляються у процесах формування, трансформації, накопичення та використання фінансових ресурсів.

Усі існуючі теоретичні та практичні основи щодо класифікації фінансових ресурсів згодом вимагатимуть модифікації відповідно до трансформацій зовнішнього фінансового середовища, в якому функціонують підприємство.

У зв'язку із цим, необхідно удосконалити класифікацію фінансових ресурсів підприємств за наступними ознаками: рівнем варіювання обсягів надходження, методів планування, формами використання й формування, ризику вкладення, формою та рівнем впливу, характером участі у господарському процесі, методом акумуляції, цільовим призначенням, стадією руху (табл. 1.2) [3].

Таблиця 1.2

Класифікація фінансових ресурсів підприємств

Класифікаційна ознака	Види фінансових ресурсів
Залежно від ступеня ліквідності	Високо ліквідні, помірно ліквідні, низько ліквідні

Продовження табл. 1.2

Класифікаційна ознака	Види фінансових ресурсів
За видами господарської діяльності	Операційні, інвестиційні, фінансові
За характером використання	Уречевлені, грошові, майнові права
За кругообігом	Початкові, прирощені
За джерелами формування	Внутрішні, зовнішні
За рівнем варіювання обсягів надходження	Постійні, змінні
Залежно від методів планування	Нормовані, ненормовані
За формами використання	Фінансові інструменти, реальні об'єкти
За ризиком вкладення фінансових ресурсів	Незначний ризик, середній ризик, значний ризик
За формою впливу	Прямий вплив, опосередкований вплив
За рівнем впливу	Мінімальний, середній, максимальний
За формою створення	Акціонерні, пайові, індивідуальні
За участю у господарському процесі	Активні, пасивні
За методом акумуляції	Внутрішні резерви, зовнішні резерви
За відношенням власності	Власні, залучені (привернуті та позичені)
За цільовим призначенням	Для нагромадження, для використання
За стадією руху	Для нагромадження, для використання

Дослідження показало, що під фінансовими ресурсами можна розуміти, як грошові та інші ліквідні оборотні кошти, накопичені та авансовані з власних, позикових та залучених джерел у господарську діяльність підприємства для задоволення економічних потреб та інтересів власників або інших зацікавлених осіб.

1.2. Методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємства

Забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами, оптимальна структура джерел фінансування діяльності підприємства та раціональне їх

використання має безпосередній вплив ефективне функціонування підприємства та його розвиток.

Здійснення ретельного аналізу фінансових ресурсів дозволить підприємству отримати важливу інформацію щодо його фінансового стану та розробити управлінські рішення, що забезпечать ефективність управління фінансовими ресурсами.

Слід зазначити, що розвиткові теорії та практики аналізу формування і використання фінансових ресурсів, забезпеченню його інформаційної бази сприяли праці таких вітчизняних вчених: О.Д. Василика, І.І. Демко, В.М. Івахненка, К.В. Ізмайлової, М.Я. Коробова, М.В. Кужельного, Л.А. Лахтінової, В.О. Мец, Є.В. Мниха, В.М. Опаріна, П.Я. Поповича, В.І. Самборського, І.Д. Фаріона, Р.В. Федоровича та інших.

На даний час відсутній єдиний підхід щодо аналізу фінансових ресурсів підприємства зі встановленим набором аналітичних показників та коефіцієнтів. У цьому аспекті актуальним та першочерговим завданням постає систематизація методичних підходів до аналізу фінансових ресурсів підприємств.

Для обґрунтування мети аналізу фінансових ресурсів підприємств, напрямів, системи показників і методів, що застосовуються в процесі здійснення аналітичних процедур, нами було проведено теоретичний огляд праць вчених щодо існуючих методичних підходів до аналізу фінансових ресурсів підприємств (таблиця А.1, дод. А).

Результати, наведені в табл. А.1, дозволяють стверджувати, що:

– аналіз фінансових ресурсів підприємства часто здійснюється як складова аналізу фінансового стану підприємства чи перший етап оптимізації структури капіталу підприємства в рамках системи управління капіталом;

– не має однастайності думок науковців щодо напрямів, мети та завдань аналізу фінансових ресурсів підприємства;

– як показники для оцінки фінансових ресурсів підприємства пропонується велика кількість коефіцієнтів, які характеризують фінансову

стійкість, платоспроможність, ділову активність і рентабельність підприємства, що додає труднощі до аналітичної роботи та потребує чіткого розмежування відносно потреб оцінки наявності й ефективності використання фінансових ресурсів підприємства;

– розкриття сутності аналітичних процедур часто здійснюється на підставі лише теоретичних положень і не враховує особливості галузевої спеціалізації підприємств;

– аналітичні функції розглядаються окремо від управлінського процесу, що не дає можливості упорядкувати якісну систему управління фінансовими ресурсами.

Метою аналізу фінансових ресурсів підприємства, на наш погляд, має бути дослідження та оцінка стану, динаміки показників, якими характеризується процес формування та використання фінансових ресурсів підприємства, що дозволить здійснювати обґрунтування розроблених управлінських рішень для забезпечення зростання вартості підприємства та його ефективного розвитку.

Відповідно до визначеної мети аналізу в якості основних напрямів аналітичних досліджень фінансових ресурсів підприємств нами визначені:

- аналіз формування фінансових ресурсів підприємства;
- аналіз ефективності використання фінансових ресурсів підприємства;
- факторний аналіз наявності й ефективності використання капіталу підприємства;
- пошук потенційних резервів покращення структури фінансових ресурсів, підвищення ефективності їх використання;
- формування пропозицій щодо практичної реалізації залучення виявлених резервів.

Кожен із напрямів аналізу фінансових ресурсів підприємства передбачає вирішення певних аналітичних завдань і використання відповідної системи показників і методів їх аналітичної обробки.

Структурно-логічна модель методики аналізу фінансових ресурсів за визначеними напрямками та виокремленими для кожного з них показниками наведена на рис. 1.3.

Рис.1.3. Структурно-логічна модель методики аналізу фінансових ресурсів

Отже, аналіз формування і використання фінансових ресурсів підприємства повинен здійснюватись у такій послідовності:

Початковим етапом аналізу фінансових ресурсів підприємства є аналіз їх наявності загалом і за окремими видами й елементами фінансових ресурсів. Він спрямований на аналіз динаміки фінансових ресурсів підприємства за загальним обсягом, складом і структурою; оцінку складу джерел фінансування майна підприємства.

Аналіз динаміки фінансових ресурсів підприємства за загальним обсягом, складом і структурою здійснюється за допомогою методів вертикального та

горизонтального аналізу й припускає зіставлення даних балансу щодо капіталу підприємства й окремих його складових на кінець і початок звітного періоду. Горизонтальний аналіз дозволяє визначити зміни обсягу та складу капіталу за звітний період, а вертикальний – його структурні зміни [27].

У рамках аналізу формування фінансових ресурсів підприємства слід також оцінювати склад джерел фінансування майна підприємства. Така оцінка можлива на підставі показників фінансування активів і платоспроможності. На цьому етапі головною метою є перевірка одночасності надходження і витрачання фінансових ресурсів підприємства, тобто його здатність розраховуватись за своїми зобов'язаннями власним майном за певний період часу.

Наступним етапом аналізу фінансових ресурсів підприємства є оцінка ефективності їх використання загалом і за окремими видами й елементами фінансових ресурсів. Така оцінка на кількісному рівні зазвичай може бути здійснена за двома напрямками:

- оцінка рівня ефективності використання фінансових ресурсів підприємства (загалом і за окремими його видами);
- оцінка ступеня виконання плану та динаміки основних показників, що забезпечують підприємству прийнятні темпи економічного зростання.

За першим напрямом оцінку ефективності використання капіталу пропонуємо здійснювати на підставі обчислення методом фінансових коефіцієнтів показників оборотності (у днях і кількості оборотів) і рентабельності капіталу підприємства. За другим – на підставі зіставлення темпів зміни основних економічних показників господарювання та величини капіталу, авансованого в активи підприємства.

Для аналізу ефективності використання фінансових ресурсів пропонується використовувати такі групи показників:

коефіцієнти рентабельності фінансових ресурсів, а саме рентабельність сукупного капіталу, рентабельність власного капіталу, а також рентабельність позикових коштів;

коефіцієнти оборотності фінансових ресурсів, тобто кількість оборотів сукупних фінансових ресурсів, кількість оборотів власного капіталу, кількість оборотів позикового капіталу [28].

У процесі подальшого дослідження доцільним є здійснення факторного аналізу наявності та ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Факторний аналіз наявності фінансових ресурсів передбачає оцінку впливу змін складу і структури фінансових ресурсів на фінансову стійкість підприємства, а факторний аналіз ефективності використання фінансових ресурсів підприємства – кількісну оцінку причини зміни показників оборотності та рентабельності капіталу, а також коефіцієнта реінвестування прибутку.

Для кількісної оцінки впливу факторів на зміну показників оборотності та рентабельності власного капіталу доцільно застосовувати методи елімінування до детермінованих моделей, які відображають взаємозв'язок цих показників та чинників, що їх визначають.

Під час подальшого аналізу слід кількісно виміряти причини зміни можливостей розширення діяльності за рахунок власних коштів, тобто здійснити факторний аналіз коефіцієнта реінвестування прибутку (коефіцієнта стійкості економічного зростання або темпу зростання власного капіталу).

Кількісна оцінка можливостей розширення діяльності за рахунок власних коштів може бути здійснена на підставі моделей, запропонованих Г.О. Крамаренко [29, с. 122], Г.Г. Кірейцевим [30, с. 261] та Є.В. Мних [31, с. 261]. Спираючись на результати факторного аналізу, за цими моделями підприємство може коригувати склад і структуру капіталу підприємства, доцільність його розміщення в активах, оборотність та рентабельність задля забезпечення зростання частки прибутку, призначеного для реінвестування.

Завершуватися аналіз фінансових ресурсів має пошуком і впровадженням в практичну діяльність підприємств потенційних резервів покращення складу і структури джерел фінансування активів, підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та забезпечення сталого економічного

зростання й фінансової безпеки підприємства. Основу пошуку цих резервів складають результати факторного аналізу, а заходи з їх практичної реалізації обумовлюватимуться загальною політикою управління, що відповідає обраній стратегії розвитку підприємства.

Представлена модель дозволить ефективно організувати процес оцінки наявності та ефективності використання фінансових ресурсів підприємства, оптимізації їх структури; забезпечити наукове обґрунтування пошуку резервів покращення складу і структури фінансових ресурсів підприємства, підвищення ефективності їх використання для забезпечення зростання цінності та вартості підприємства; розробляти заходи з практичної реалізації виявлених резервів і формувати альтернативні пропозиції для вибору і прийняття раціональних управлінських рішень.

1.3. Концептуальні засади управління фінансовими ресурсами підприємств

Ринкова трансформація економіки, що відбувається під впливом пандемії, негативно впливає на різні сторони діяльності підприємств. Найбільші зміни відбуваються у фінансовій сфері. Необхідність внесення коректив у методах управління фінансовою сферою вимагає перегляд існуючих методів управління формуванням та використанням фінансових ресурсів підприємств.

Багато науковців спрямовують свої дослідження цієї тематиці, а саме О. Близнюк, А.П. Березинська, Л. Бражник, Ю. Воробйов, О.Гудзь, С. Ксьондз, І. Зеліско, П. Стецюк та ін.

Дослідження теоретичного базису, який є основою для розробки пропозицій щодо удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємств та оцінка можливості адаптації існуючих моделей у фінансовій діяльності підприємств, які займаються оптовою торгівлею запасними частинами та приладдям для автомобілів досить актуальне.

З вибором моделі управління фінансовими ресурсами стикається кожне підприємство. Як зазначає Р. Фрезер, «проблема в тому, що модель управління, використовувана більшістю організацій сьогодні, не призначена для тієї роботи, для якої її застосовують» [32]. Аналіз практики фінансового управління торгових підприємств повністю підтверджує цю тезу. Найчастіше питання вибору моделі фінансового управління займає не першочергову увагу в управлінні підприємством. Проблеми практичного впровадження наукових рекомендацій у процес роботи підприємства є причинами такого стану.

Існують два принципові підходи в управлінні фінансовими ресурсами: 1) модель оптимізації пропорцій активів як елементів балансу; 2) модель управління фінансовими потоками підприємства.

Використання першої моделі призводить до зміни пропорцій між групами активів та пасивів під час виконання нормативних значень певних фінансових коефіцієнтів. Це може дозволити мати хорошу фінансову стійкість та розвиток підприємства у перспективі.

Однак при реалізації цього підходу фінансисти стикаються з проблемою вибору нормативних показників для проведення аналізу фінансового стану підприємства. Автори, які рекомендують, на їхню думку, раціональні значення цих коефіцієнтів, встановлюються емпіричним шляхом для підприємства певної спеціалізації. Зміна видів діяльності та асортименту продукції через пандемію, вимагають перегляду нормативних значень фінансових коефіцієнтів, тобто вимагають індивідуального підходу у вирішенні цього питання.

При реалізації другого підходу елементи поточного балансу трансформуються для досягнення певного фінансового стану підприємства згідно з майбутніми прогнозами. Для цього необхідно встановити які елементи балансу найбільше реагують на керуючий вплив. Зараз ще не обґрунтовано ключових елементів балансу і немає теоретичних моделей, які надійно апроксимують процес їх трансформації за функцією часу. Це призводить до відсутності розуміння механізму переходу від поточного балансу до прогнозного.

Проведений аналіз показав, що існуючий теоретичний базис управління фінансовими ресурсами, без внесення до нього змін, неможливо застосувати на практиці підприємств, які займаються оптовою торгівлею запасними частинами для автомобілів.

В даний час існує нагальна необхідність обґрунтування концептуальних основ побудови ефективної системи управління фінансовими ресурсами підприємств, які займаються оптовою торгівлею, враховуючи особливості їхньої фінансової діяльності.

В системі фінансового менеджменту управління фінансовими ресурсами займає одно з провідних місць [33, 34]. Це визначається тим, що фінансові ресурси, що формуються і використовуються підприємствами, дають змогу забезпечити розвиток операційної діяльності, а також створюють можливості для відтворення основного капіталу за рахунок інвестування власних та позикових коштів.

Загальна схема управління фінансовими ресурсами може виглядати наступним чином (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Загальна схема управління фінансовими ресурсами підприємства

Управління фінансовими ресурсами поєднує дві основні складові. По-перше, управління формуванням фінансових ресурсів. По-друге, управління використанням фінансових ресурсів. Розглянемо названі складові управління фінансових ресурсів. Однак основний напрям у дослідженні буде зроблено на управління формуванням фінансових ресурсів.

Управління формуванням фінансових ресурсів — це система методів, способів і прийомів, за допомогою яких реалізуються управлінські рішення, пов'язані з пошуком, вибором, оцінкою і залученням коштів з різних джерел для забезпечення розвитку господарській діяльності підприємства.

Сутність управління формуванням фінансових ресурсів знаходить своє відображення в меті управління.

Основною метою управління формуванням фінансових ресурсів підприємства є забезпечення ефективності його функціонування, підвищення ринкової вартості, зростання добробуту власників суб'єкта підприємства.

Основна мета знаходить свою реалізацію в таких найважливіших завданнях:

- 1) аналіз доцільності залучення фінансових ресурсів;
- 2) пошук, вибір та оцінка вартості фінансових ресурсів;
- 3) обґрунтування необхідного обсягу залучення фінансових ресурсів при відповідній їх вартості;
- 4) визначення рівня ризику щодо залучення додаткових фінансових ресурсів;
- 5) визначення умов для підвищення доходності (прибутковості) залучених фінансових ресурсів;
- 6) забезпечення необхідного рівня контролю за формуванням фінансових ресурсів;
- 7) забезпечення оптимального рівня фінансової стійкості і фінансової незалежності підприємства [35].

На першому етапі здійснюється аналіз доцільності формування фінансових ресурсів підприємства. При цьому визначаються основні умови

формування фінансових ресурсів, строки та обсяги їх залучення, методи та способи формування, склад і структура фінансових ресурсів.

При формуванні фінансових ресурсів в підприємствах окремо розглядають доцільність їх формування для операційної та інвестиційної діяльності, що пов'язано із строками, обсягами, джерелами та вартістю таких ресурсів.

На другому етапі здійснюється оцінка джерел фінансових ресурсів для підприємства.

На третьому етапі приймаються рішення щодо вибору фінансових ресурсів для поточної операційної діяльності. Серед існуючих джерел, що можуть бути використані для операційної діяльності, підприємства віддають перевагу внутрішнім джерелам, зокрема прибутку, амортизаційним відрахуванням тощо, а при їх нестачі, комерційному кредиту, кредиторській заборгованості за розрахунками, короткостроковим банківським кредитам.

На четвертому етапі приймаються рішення щодо фінансових ресурсів для інвестиційної діяльності. Найбільші можливості щодо залучення фінансових ресурсів для інвестування мають публічні акціонерні товариства.

На п'ятому етапі здійснюється розробка системи заходів щодо формування фінансових ресурсів підприємства. Така система повинна включати наступні положення:

- 1) визначення загального обсягу формування фінансових ресурсів у залежності від оцінки вартості окремих джерел;
- 2) визначення обсягів формування фінансових ресурсів за окремими джерелами;
- 3) встановлення періодів залучення фінансових ресурсів із різних джерел;
- 4) аналіз стану залучення фінансових ресурсів із різних джерел;
- 5) прогнозування можливих змін щодо залучення фінансових ресурсів із різних джерел;
- 6) оцінка впливу формування фінансових ресурсів на вартість капіталу підприємства та рівень ефективності;

7) контроль процесу формування фінансових ресурсів з боку керівництва підприємства.

На шостому етапі здійснюється розробка системи заходів щодо використання фінансових ресурсів за напрямками розвитку підприємства.

Частина сформованих фінансових ресурсів використовується для основної операційної діяльності.

Система заходів щодо використання фінансових ресурсів в процесі основної операційної діяльності полягає в наступному:

1) оцінка доцільності використання фінансових ресурсів в одному з можливих напрямів;

2) визначення обсягів фінансових ресурсів, що можуть бути використані в одному із можливих напрямів;

3) встановлення періодів використання фінансових ресурсів за напрямками;

4) аналіз стану використання фінансових ресурсів за напрямками основної операційної діяльності;

5) прогнозування можливих змін щодо використання фінансових ресурсів за напрямками основної операційної діяльності;

6) оцінка впливу використання фінансових ресурсів на ефективність основної операційної діяльності;

7) контроль процесу використання фінансових ресурсів за напрямками основної операційної діяльності.

Ще одну частину фінансових ресурсів аграрні підприємства використовують для оновлення основних засобів за рахунок інвестиційної діяльності.

Для інвестування в основні засоби підприємства використовують довгострокові фінансові ресурси, зокрема: чистий прибуток, амортизаційні відрахування, внески власників, кошти від емісії акцій, довгострокові банківські кредити.

На цьому етапі здійснюється контроль використання фінансових ресурсів за напрямками та джерелами.

Контроль використання фінансових ресурсів — це процес перевірки виконання управлінських рішень щодо напрямів, складу, структури і обсягів вкладання коштів з метою забезпечення реалізації стратегічних і тактичних планів підприємства.

Контроль використання фінансових ресурсів — це система, яка є складовою фінансового менеджменту. При цьому система контролю використання фінансових ресурсів підприємства будується за одним із можливих принципів: лінійному, функціональному або лінійно-функціональному.

Контроль використання фінансових ресурсів за видами джерел передбачає:

1) вибір джерел фінансових ресурсів для контролю в процесі використання. Серед таких джерел перш за все необхідно контролювати ті, що отримані в позику, зокрема банківський кредит, комерційний кредит, кредиторська заборгованість. Також необхідно контролювати фінансові ресурси, що формуються за рахунок чистого прибутку, амортизаційних відрахувань, внесків власників та інвесторів підприємства;

2) розробка системи показників для оцінки використання фінансових ресурсів за видами джерел. Серед таких показників можливо виділити: а) обсяги вкладання фінансових ресурсів за видами джерел; б) питому вагу фінансових ресурсів за відповідними джерелами; в) вартість фінансових ресурсів за видами джерел; г) строки використання фінансових ресурсів за видами джерел; д) дохід від використання фінансових ресурсів за видами джерел; е) прибуток від використання фінансових ресурсів за видами джерел; ж) рентабельність фінансових ресурсів за видами джерел тощо;

3) визначення критеріїв для оцінки використання фінансових ресурсів за видами джерел. Такі критерії формуються на кожному підприємстві окремо. В якості таких критеріїв можливо запропонувати або середньозважену вартість

фінансових ресурсів або рентабельність використання фінансових ресурсів за видами джерел;

4) розробка схеми контролю використання фінансових ресурсів за видами джерел. Ця схема передбачає встановлення періодичності контролю, обсягу контролюючих показників, відповідальність окремих менеджерів за своєчасністю проведення контролю;

5) розробка механізмів для усунення виявлених відхилень в процесі використання фінансових ресурсів за видами джерел. При цьому можливі три основні ситуації: а) нічого не робити; б) усунути виявлені відхилення за рахунок вибору інших джерел фінансових ресурсів; в) внести корективи в нормативи, відповідно до яких здійснюється контроль використання фінансових ресурсів за видами джерел.

На восьмому етапі управління фінансовими ресурсами здійснюється загальна оцінка рівня їх використання. Для чого на підприємствах повинна бути розроблена система відповідних показників. Ці показники повинні мати як абсолютні, так і відносні значення. Серед абсолютних показників можливо використати: а) обсяги вкладання фінансових ресурсів за напрямками використання; б) обсяги вкладання фінансових ресурсів за видами джерел. Серед відносних показників можливо виділити: а) співвідношення сформованих і використаних фінансових ресурсів; б) дохід на одиницю вкладених і сформованих фінансових ресурсів; в) прибуток на одиницю вкладених і сформованих фінансових ресурсів; г) рентабельність вкладених і сформованих фінансових ресурсів; д) співвідношення рентабельності вкладання фінансових ресурсів і середньозваженої їх вартості.

Отже, управління фінансовими ресурсами на підприємствах - це постійний складний процес, який дає змогу забезпечити ефективне використання фінансових ресурсів за рахунок реалізації наведених вище етапів фінансової роботи.

Висновки до розділу 1

На основі проведених досліджень і теоретичного узагальнення існуючих методичних підходів до формування фінансових ресурсів підприємства та забезпечення ефективності їх використання можна зробити наступні висновки:

1. Надзвичайна складність, динамізм і неоднозначність трактування сутності фінансових ресурсів як економічної категорії зумовили необхідність систематизувати підходи щодо їх визначення та сформулювати визначення сутності фінансових ресурсів, а саме фінансові ресурси підприємства - це грошові та інші ліквідні оборотні засоби, що нагромаджені й авансовані з власних, позикових та залучених джерел у господарську діяльність формування задля задоволення економічних потреб та інтересів власників, учасників формування чи інших зацікавлених осіб.

2. Практичне значення фінансових ресурсів можливо виявити через розкриття джерел їх формування. Основними групами джерел є внутрішні та зовнішні. До внутрішніх відносять статутний фонд, виручку від реалізації, а до зовнішніх – кредити, зобов'язання, внески та відшкодування.

3. Визначено якісні і кількісні ознаки фінансових ресурсів підприємства. Якісними складовими фінансових ресурсів вважаються грошові ресурси, дебіторська заборгованість, готова продукція, поточні фінансові інвестиції та інші оборотні засоби, що можуть бути швидко використані для платіжних цілей. Кількісними елементами фінансових ресурсів вважаються статутний капітал, виручка та її складові, бюджетні асигнування, банківський кредит, стійкі пасиви, кредиторська заборгованість.

4. Велике значення при управлінні діяльністю підприємств має здійснення щоденного ретельного аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання, а відтак – аналізу формування і використання фінансових ресурсів, який є одним із визначальних з огляду на основні фактори виробництва. Проведені дослідження показали, що на даний час відсутня єдина

чітка методика аналізу фінансових ресурсів підприємства із встановленим набором аналітичних показників та коефіцієнтів.

5. Аналіз фінансових ресурсів підприємства рекомендується проводити за наступними етапами: аналіз формування фінансових ресурсів, аналіз ефективності використання фінансових ресурсів підприємства; факторний аналіз наявності й ефективності використання фінансових ресурсів, пошук потенційних резервів покращення складу та структури фінансових ресурсів, підвищення ефективності їх використання.

6. На основі узагальнення існуючих підходів до управління фінансовими ресурсами підприємств складено загальну схему управління фінансовими ресурсами підприємства, що включає в себе вісім етапів: аналіз доцільності формування фінансових ресурсів; оцінка вартості джерел формування фінансових ресурсів; вибір джерел фінансових ресурсів для здійснення поточної (операційної) діяльності підприємства; вибір джерел фінансових ресурсів для здійснення інвестиційної діяльності підприємства; розробка системи заходів щодо формування фінансових ресурсів підприємства; розробка системи заходів щодо використання фінансових ресурсів за напрямками розвитку підприємства; контроль використання фінансових ресурсів; оцінка рівня використання фінансових ресурсів.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОВ «АГРОТАЄРС»

2.1. Коротка характеристика ТОВ «Агротаєрс»

ТОВ «Агротаєрс» зареєстровано, як суб'єкт підприємницької діяльності виконавчим комітетом Дніпропетровської міської ради Дніпропетровської області.

ТОВ «Агротаєрс» створене і діє на підставі Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Закону України «Про господарські товариства», Статуту та іншого діючого законодавства України.

ТОВ «Агротаєрс» є юридичною особою, має самостійний баланс, може від свого ім'я укладати договори, здобувати майнові й особисті немайнові права й мати обов'язки, бути позивачем і відповідачем у суді. ТОВ «Агротаєрс» має круглу печатку, може мати штамп і бланки із зображенням свого найменування, емблему й товарний знак, а так само інші атрибути юридичної особи, відкриває розрахункові й інші рахунки в банках. ТОВ «Агротаєрс» відповідає за своїми обов'язками всім своїм майном, а його керівники несуть ризики збитків, пов'язаних з діяльністю компанії.

Форма власності Товариства – приватна.

Метою створення Товариства є об'єднання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів його Учасників для підвищення ефективності господарювання, формування та насичення ринку продукцією, товарами і послугами, вирішення проблем у галузях науки, техніки, виробництва та соціальної сфери з метою отримання прибутку за рахунок господарської діяльності. Основним видом діяльності є гуртова торгівля запасними частинами та приладдям для автомобілів. А також техобслуговування і ремонт автомобілів; роздрібна торгівля запасними частинами і приладдям для автомобілів; неспеціалізована оптова торгівля.

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться згідно з Законом України від 16.07.1999 р №996 XIV "Про фінансовий облік і фінансову звітність в Україні" згідно з МСФЗ і П(С)БО [36]. Нарахування амортизації основних засобів виконується прямолінійним методом, амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів нараховується в розмірі 100% в момент передачі в експлуатацію, амортизація нематеріальних активів нараховується прямолінійним методом.

Статутний капітал ТОВ «Агротаєрс» формується шляхом передачі Уповноваженим органом управління нерухомого майна, коштів, цінних паперів, іншого майна та майнових прав. Статутний капітал ТОВ «Агротаєрс» становить 3000,0 грн.

2.2. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів ТОВ «Агротаєрс»

У процесі формування фінансових ресурсів підприємств важливе значення має структура їхніх джерел. Склад і структура фінансування підприємства відбиваються у пасиві його балансу (П(С)БО №2 форма 1). Інформація, яка наводиться в пасиві балансу, дає змогу визначити зміни в структурі власного і позикового капіталу, перманентного (постійного) і змінного; розмір залучених в оборот довгострокових і короткострокових позикових коштів.

Фінансовий стан підприємства в багатьох випадках залежить від того, які кошти має підприємство, звідки вони взялися і куди вкладені.

Вертикальний аналіз дозволяє визначити питому вагу кожної статті пасиву та активу в підсумку балансу на певний момент часу, тобто дослідити структуру джерел формування фінансових ресурсів та майна підприємства в статистиці [37].

Формування фінансових ресурсів здійснюється за рахунок низки джерел. За джерелом створення є дві великі групи джерел: власні (ресурси, що належать підприємству й утворюються внаслідок його фінансово-господарської

діяльності: статутний капітал, резервний капітал, додатковий капітал, нерозподілений прибуток.) і залучені (ресурси, що знаходяться тимчасово в розпорядженні підприємства і можуть використовуватися для досягнення статутних цілей: довгострокові і поточні зобов'язання). Первісне формування фінансових ресурсів відбувається в момент створення підприємства, коли формується статутний капітал.

Власний капітал – це власні джерела фінансування підприємства, які утворюються двома шляхами: внесенням власниками підприємства грошей та інших активів, накопичень суми прибутку, що залишається на підприємстві [38].

Слід підкреслити, що аналіз джерел фінансових ресурсів є передумовою для визначення ефективності їх використання. Адже можна з впевненістю стверджувати, що спроможність підприємства досягнути успіху на ринку залежить саме від ефективності використання і загалом від управління його фінансовими ресурсами.

Розглянемо фактори, які вплинули на формування власною капіталу. Для цього складемо спеціальну аналітичну таблицю (табл. 2.1)

За розглянутий період сума власного капіталу постійно збільшувалась і у 2020 році склала 697,1 тис.грн., що більше в порівнянні з 2019 роком на 88,6 тис.грн., це відбувалось лише за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку підприємства. Так у 2020 році він склав 99,57% , у порівнянні з 2019 роком він збільшився на 0,06%.

Окремо розглядаються динаміка і структура позикових коштів. Для цього доцільно складати окрему аналітичну таблицю (табл. 2.2) за допомогою якої можна дослідити чинники формування позикового капіталу.

Так як відсутні довгострокові зобов'язання складемо аналітичну таблицю динаміки та структури позикових зобов'язань.

Як видно з таблиці 2.2 сума поточних зобов'язань в 2019-2020 рр. збільшується: так в 2019 відносно 2018 року на 153,2 тис. грн., але в 2020 році відбувається стрімке зменшення відносно 2019 року на 682,7 тис. грн., що

Таблиця 2.1

Динаміка і структура власного капіталу ТОВ «Агротаєрс» за період 2018-2020 рр.

Пасив	2018 рік		2019 рік		2020 рік		Відхилення 2019/2018		Відхилення 2020/2019	
	Тис. грн	Пит. вага	Тис. грн	Пит. вага	Тис. грн	Пит. вага	Δ, тис. грн.	%	Δ, тис. грн.	%
І. Власний капітал										
Зареєстрований (пайовий) капітал	3,0	0,56	3,0	0,49	3,0	0,43	-	-0,07	-	-0,06
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	534,1	99,44	605,5	99,51	694,1	99,57	71,4	0,07	88,6	0,06
Усього за розділом 1	537,1	100	608,5	100	697,1	100	71,4	-	88,6	-

Таблиця 2.2

Динаміка і структура позикових зобов'язань ТОВ «Агротаєрс» за період 2018-2020 рр.

Пасив	2018 рік		2019 рік		2020 рік		Відхилення 2019/2018		Відхилення 2020/2019	
	Тис. грн	Пит.вага	Тис. грн	Пит. вага	Тис. грн	Пит. вага	Δ, тис. грн.	%	Δ, тис. грн.	%
ІІІ. Поточні зобов'язання і забезпечення										
Короткострокові кредити банків	86,6	8,11	99,0	8,11	-	-	12,4	-	-99,0	-8,11
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	568,0	53,22	587,6	48,14	433,3	80,57	19,6	-5,08	-154,3	32,43
розрахунками з бюджетом	14,5	1,36	28,1	2,3	24,2	4,49	13,6	0,94	-3,9	2,19
у тому числі з податку на прибуток	14,5	1,36	15,6	1,28	19,3	3,59	1,1	-0,08	3,7	2,31
розрахунками зі страхування	-	-	1,4	0,11	-	-	1,4	0,11	-1,4	-0,11
розрахунками з оплати праці	-	-	5,5	0,45	-	-	5,5	0,45	-5,5	-0,45
Інші поточні зобов'язання	398,2	37,31	498,0	40,8	80,3	14,93	99,8	3,49	417,7	-25,87
Усього за розділом 3	1067,3	100,0	1220,5	100,0	537,8	100,0	153,2	-	-682,7	-

говорить про позитивну тенденцію розвитку підприємства і свідчить про зменшення рівня фінансової залежності підприємства.

Особливих змін зазнали статті балансу: короткострокові кредити банку, що в 2020 році порівняно з 2019 роком були повністю погашені короткострокові кредити банку – 99 тис.грн.; поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги яка в 2019 порівняно з 2018 роком збільшилась на 19,6 тис. грн., в 2020 році також різко зменшилась на 154,3 тис. грн.; борги за розрахунками з оплати праці були погашені повністю. Інші поточні зобов'язання з 2020 році зменшились на 83,8% (417,7 тис.грн.).

Проведений аналіз дає нам можливість скласти зведену таблицю джерел формування засобів підприємства, що відображений в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка і структура джерел формування засобів ТОВ «Агротаєрс»
за 2018-2020 рр.

Джерело капіталу	На кінець 2018 р.	На кінець 2019 р.	На кінець 2020 р.	Відхилення 2019/2018	Відхилення 2020/2019
Власний капітал	537,1	608,5	697,1	71,4	88,6
% від загальної суми	33,48	33,27	56,45	-0,21	23,18
Позиковий капітал	1067,3	1220,5	537,8	153,2	-682,7
% від загальної суми	66,52	66,73	43,55	0,21	-23,18
Разом	1 604,4	1 829,0	1 234,9	224,6	-594,1

Таким чином, розглянувши динаміку і структуру джерел капіталу ми спостерігаємо перевагу власного капіталу над позиковим капіталом. З кінця 2019 року до кінця 2020 року ми бачимо велике збільшення власного капіталу з 33,27% до 56,45% відповідно. Щодо позикового капіталу то спостерігається протилежна тенденція, у 2020 році порівняно з 2019 роком позиковий капітал зменшився на 682,7 тис. грн. або на 55,93 %. Дана тенденція є позитивною для підприємства, тому що у воно може виконувати зобов'язання та не залежить

від зовнішніх джерел фінансування.

2.3. Аналіз активів ТОВ «Агротаєрс»

Активи підприємства — це засоби суб'єкта господарювання, які потрібні для його функціонування у різних формах діяльності з метою одержання прибутку [39].

Аналіз активів підприємства, реальна оцінка змін, що відбулися в складі та структурі його майна, є важливим етапом у характеристиці фінансового стану підприємства.

Аналіз активів підприємства передбачає вирішення наступних завдань:

- вивчення динаміки валюти балансу і з'ясування причин її зміни;
- загальну оцінку складу, структури і динаміки активів;
- аналіз використання необоротних активів підприємства;
- аналіз стану і використання виробничих запасів;
- аналіз дебіторської заборгованості [40].

Розглянемо зміну обсягу структури та динаміку активів підприємства ТОВ «Агротаєрс» за 2018-2020 роки, що представлений у таблиці 2.4.

Розглянувши аналіз структури та динаміку активу балансу видно, що починаючи в 2019 році валюта балансу збільшується відносно 2018 року на 224,6 тис. грн., але в 2020 році відносно 2019 відбулося різке зменшення розміру активів підприємства на 594,1 тис грн. Це пов'язано, перш за все, зі зменшенням оборотних активів, а саме зменшенням розміру дебіторської заборгованості за товари та послуги в 2020 році відносно 2019 року на 897,2 тис. грн. Також змін зазнали статті балансу: запаси в 2020 році відносно 2019 року збільшилися на 216,3 тис. грн.; грошові кошти збільшились в 2020 році порівняно з 2019 роком на 27,5 тис. грн..

Що ж стосується необоротних активів підприємства, то різких змін зазнали статті балансу: незавершені капітальні інвестиції в 2020 році порівняно

Таблиця 2.4

Аналіз структури та динаміки активів підприємства ТОВ «Агротаєрс» за період 2018-2020 рр.

Актив	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення 2019/2018		Відхилення 2020/2019	
				Δ, тис. грн.	%	Δ, тис. грн.	%
1	2	3	4	6	7	8	9
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи							
первісна вартість							
накопичена амортизація							
Незавершені капітальні інвестиції	7,4	6,2	-	-1,2	-16,2	-6,1	-100,0
Основні засоби	-	-	5,1	-	-	5,1	100,0
первісна вартість	20,8	-	6,2	-20,8	-100,0	6,2	100,0
знос	20,8	-	1,1	-20,8	-100,0	1,1	100,0
Усього за розділом I	7,4	6,2	5,1	-1,2	-16,2	-1,1	-17,74
II. Оборотні активи							
Запаси	208,3	153,5	369,8	-54,8	-26,31	216,3	140,91
Готова продукція	-	-	369,8	-	-	369,8	100,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1240,6	1541,0	643,8	300,4	24,2	-897,2	-58,22
Розрахунки з бюджетом	23,7	-	0,2	-23,7	-100,0	0,2	100,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	-	-	4,7	-	-	4,7	100,0
Гроші та їх еквіваленти	-	-	27,5	-	-	27,5	100,0
Витрати майбутніх періодів	2,4	5,1	3,4	2,7	112,5	-1,7	-33,33
Інші оборотні активи	122,0	123,2	180,4	1,2	0,98	57,2	46,43
Усього за розділом II	1597,0	1822,8	1229,8	225,8	14,14	-593	-32,53
Баланс	1604,4	1829,0	1234,9	224,6	13,99	-594,1	-32,48

з 2019 роком зменшилися до 0 тис. грн. Збільшення спостерігається у статті основні засоби в 2020 році порівняно з 2019 роком на 5,1 тис. грн. У цілому, можна побачити, що зміни у структурі активу балансу відбулися майже по всіх статтях.

2.4. Аналіз ліквідності та фінансової стійкості ТОВ «Агротаєрс»

Ліквідність підприємства - спроможність своєчасно перетворювати активи на гроші з метою виконання необхідних платежів [41].

Ліквідність має досить високе значення для підприємства. Саме аналіз ліквідності дозволяє визначити платоспроможність підприємства у майбутньому, визначити здатність функціонування підприємства у перспективі.

Всі активи підприємства мають різну ліквідність, тобто здатність швидко перетворюватись на грошові засоби без суттєвих втрат ринкової вартості. Аналіз ліквідності балансу складається в порівнянні засобів по активу, згрупованих по ступені зменшення їхньої ліквідності, із зобов'язаннями по пасиву, що групуються по ступені терміновості їхнього погашення [42].

Залежно від ступеня ліквідності активи підприємства розділяються на такі групи:

A1 – найбільш ліквідні активи – гроші та їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції (р. 1160 + р. 1165);

A2 – швидко реалізовані активи – дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги, дебіторська заборгованість за виданими авансами, з бюджетом, з податку на прибуток та інша поточна дебіторська заборгованість (рр. 1125 ÷ 1155);

A3 – повільно реалізовані активи – Запаси, поточні біологічні активи, витрати майбутніх періодів, інші оборотні активи, необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття (це всі інші статті 2-го розділу активу балансу);

A4 – важкорезалізовані активи – Необоротні активи підприємства (1 розділ активу балансу р. 1095).

Пасиви балансу групуються за терміновістю їхньої оплати:

П1 – найбільш термінові зобов'язання – Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги, розрахунками з бюджетом; розрахунками зі страхування; розрахунками з оплати праці, поточні забезпечення, інші поточні зобов'язання (рр. 1615 ÷ 1660, р. 1690);

П2 – короткострокові пасиви – короткострокові кредити банків, поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями (р. 1600 + р. 1610);

П3 – довгострокові пасиви – довгострокові зобов'язання і забезпечення (2-ий розділ пасиву балансу), зобов'язання, пов'язані з необоротними активами утримуваними для продажу, та групами вибуття (4-ий розділ пасиву балансу) (р. 1595 + р. 1700);

П4 – постійні пасиви – Власний капітал (1-ий розділ пасиву балансу р. 1495) [42].

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо досягається співвідношення [43]:

$$A1 \geq P1; \quad A2 \geq P2; \quad A3 \geq P3; \quad A4 \leq P4 \quad (2.1)$$

Результати порівняння фактичних співвідношень статей активу та пасиву з точки зору ліквідності балансу у порівнянні з рекомендованими наводяться у таблиці 2.5 та 2.6.

Результати аналізу дозволяють зробити висновок, що перша нерівність має протилежний знак, ніж в оптимальному варіанті, ліквідність балансу на протязі 2018-2020 рр. не може бути абсолютною. На підприємстві незадовільна структура активів, оскільки активи, що повільно реалізуються в 2020 році майже дорівнювали активам, що можна швидко реалізувати. Що стосується найбільш ліквідних активів, у 2018-2019 рр. вони в загалі були відсутні на підприємстві.

Активи, що важко реалізуються протягом аналізованого періоду мали тенденцію до зменшення, що є позитивною динамікою для підприємства та становлять у 2020 р. 5,1 тис. грн.

Таблиця 2.5

Результати розрахунків аналізу ліквідності балансу підприємства ТОВ
«Агротаерс» за період 2018 – 2020 рр.

Показники активу балансу	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Показники пасиву балансу	2018 рік	2019 рік	2020 рік
1	2	3	4	5	6	7	8
1.Найбільш ліквідні активи (AI)	0	0	27,5	1.Найбільш термінові пасиви (PI)	980,7	1120,6	537,8
2.Швидко реалізовані активи (AII)	1264,3	1541,0	648,7	2.Короткострокові пасиви (PII)	86,6	99,9	0
3.Повільно реалізовані активи (AIII)	332,7	281,8	553,6	3.Довгострокові пасиви (PIII)	-	-	-
4.Важко реалізовані активи (AIV)	7,4	6,2	5,1	4.Постійні пасиви (PIV)	537,1	608,5	697,1
Усього	1604,4	1829,0	1234,9	Усього	1606,4	1829,0	1234,9

Протягом аналізованого періоду структура пасивів є досить задовільною, оскільки на підприємстві переважають в 2020 році постійні пасиви. Значення показника постійні пасиви у 2020 році становлять 697,1 тис. грн., у порівнянні з 2019 роком вони збільшились на 88,6 тис. грн., що є позитивною тенденцією для підприємства. Що стосується довгострокових пасивів то вони протягом 2018-2020 рр. були відсутні на підприємстві. Щодо короткострокових пасивів то в 2019 році

вони мали тенденцію до збільшення, що є негативною динамікою для підприємства та складало 99,9 тис. грн., а от у 2020 році вони відсутні.

Результат розрахунків показників ліквідності за даними балансу ТОВ «Агротаєрс» зведемо в таблицю 2.6.

Таблиця 2.6

Результат розрахунків показників ліквідності балансу ТОВ «Агротаєрс» за
2018 – 2020 роки

Абсолютно ліквідний баланс	Показники ліквідності балансу		
	2018	2019	2020
$A1 \geq P1$	$A1 \leq P1$	$A1 \leq P1$	$A1 \leq P1$
$A2 \geq P2$	$A2 \geq P2$	$A2 \geq P2$	$A2 \geq P2$
$A3 \geq P3$	$A3 \geq P3$	$A3 \geq P3$	$A3 \geq P3$
$A4 \leq P4$	$A4 \leq P4$	$A4 \leq P4$	$A4 \leq P4$

Виходячи з цього можна зробити висновок, що баланс підприємства не є абсолютно ліквідним, тому що за весь аналізований період (з 2018 – 2020 роки) крім швидко реалізованих активів та короткострокових пасивів, а також повільно реалізованих активів та довгострокових пасивів рекомендовані нерівності не дотримуються підприємством. В даному випадку у нашого підприємства не достатньо найбільш ліквідних активів для покриття термінових зобов'язань. Слід зазначити, що підприємство має достатню кількість швидко реалізованих активів та повільно реалізованих активів, що свідчить про позитивну тенденцію у майбутньому, тобто до збільшення поточної ліквідності. Отже можна сказати, що ліквідність балансу відрізняється від абсолютної по всьому аналізованому періоду.

Більш детальним є аналіз ліквідності, який ми розглянемо за допомогою фінансових коефіцієнтів ліквідності.

Результати розрахунків коефіцієнтів ліквідності підприємства представлені у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Розрахунок коефіцієнтів ліквідності підприємства

Назва показника	Формула розрахунку	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Коефіцієнт покриття (поточний коефіцієнт ліквідності), КП	$KП = \text{Поточні активи} / \text{Поточні пасиви}$	1,49	1,49	2,29
Коефіцієнт швидкої ліквідності (проміжний коефіцієнт покриття), КЛ _{ср.}	$KЛ_{ср.} = (\text{Поточні активи} - \text{Запаси}) / \text{Поточні пасиви}$	1,18	1,26	1,26
Коефіцієнт абсолютної (миттєвої) ліквідності, КЛ _{абс.}	$KЛ_{абс.} = \text{Грошові кошти} / \text{Поточні пасиви}$	0	0	0,05

Для більшої наглядності розглянемо коефіцієнти ліквідності підприємства на рис. 2.1 - 2.4.

Коефіцієнт покриття (поточний коефіцієнт ліквідності) показує, чи достатньо у підприємства коштів, які можуть бути використані ним для погашення своїх короткострокових зобов'язань протягом року. Нормативне значення даного коефіцієнта вважається від 2 до 2,5 [18]. У нашому випадку значення цього коефіцієнта стало відповідати нормативу лише в 2020 році, що говорить про можливість покриття поточних зобов'язань за рахунок оборотних засобів (рис. 2.1).

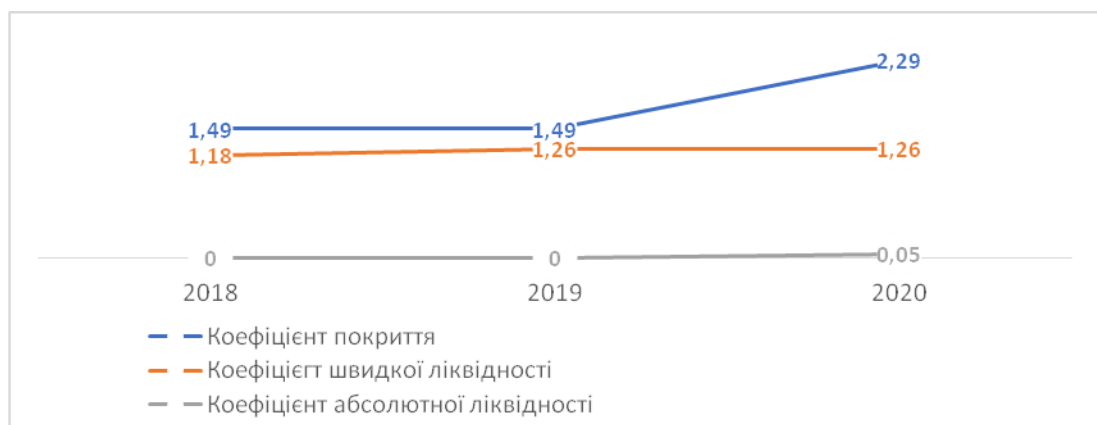

Рис. 2.1. Динаміка коефіцієнтів ліквідності ТОВ «Агротаерс»

На кожну гривню поточних зобов'язань ТОВ «Агротаєрс» припадало в 2019 році 1,19 грн. оборотних активів, а в 2020 році – 2,29 грн.

Коефіцієнт швидкої ліквідності (проміжний коефіцієнт покриття) показує, чи зможе підприємство у встановлений термін розрахуватися за своїми короткостроковими зобов'язаннями за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами. Нормативне значення даного коефіцієнта вважається більше 1 [41]. У нашому випадку цей показник у 2019-2020 рр. дорівнює 1,26, що є досить доброю динамікою для підприємства. Отже можна сказати, що очікувані фінансові надходження (дебіторська заборгованість) покриває поточні зобов'язання ТОВ «Агротаєрс».

Коефіцієнт абсолютної (миттєвої) ліквідності є найбільш жорстким критерієм платоспроможності і ліквідності підприємств, тому що він показує, яку частину короткострокової заборгованості підприємство може погасити в поточний момент або найближчим часом. Нормативне значення даного коефіцієнта вважається від 0,2 до 0,5 [41]. Для аналізованого нами підприємства значення цього показника в 2018-2019 рр. не можливо було розрахувати через відсутність грошових коштів у підприємства. В 2020 році показник склав лише 0,05, що свідчить про тяжке становище підприємства щодо спроможності покриття своїх зобов'язань за грошових коштів усіх видів.

Фінансова стійкість – одна з найважливіших характеристик оцінки фінансового стану підприємства, яка визначає ефективне фінансове управління підприємством.

Фінансова стійкість підприємства залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами і визначається оптимальною структурою активів, оптимальним співвідношенням власних і позикових коштів, оптимальним співвідношенням активів та джерел їх фінансування [44].

Аналіз фінансової стійкості на підприємстві є досить важливим етапом при аналізі всього фінансового стану. В довгостроковому плані фінансова стійкість

характеризується відношенням власних і запозичених коштів. Для виявлення тенденцій фінансової стійкості було розраховано групу показників платоспроможності. Для розрахунку були використані дані річної фінансової звітності (Форма 1 «Баланс підприємства») [45].

Основне завдання аналізу фінансової стійкості полягає у визначенні спроможності підприємства протистояти негативній дії різних факторів (зовнішніх, внутрішніх та непередбачуваних), що впливають на його фінансовий стан [44].

Результати розрахунків коефіцієнтів фінансової стійкості представлені у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Розрахунок коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства

Показник	Формула	Норматив не значення	Розрахунок		
			2018	2019	2020
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	$K_{авт} = \frac{ВК}{ВБ}$	$\cong 0,5$	0,33	0,33	0,56
Коефіцієнт концентрації позичкового капіталу	$K_{фин} = \frac{ЗК}{ВБ}$	$\cong 0,5$	1,002	0,66	0,43
Коефіцієнт фінансової залежності (коефіцієнт фінансування)	$K_{зал} = \frac{ВБ}{ВК}$	$\cong 2$	2,98	3,005	1,77
Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового левереджу)	$K_{ф.р.} = \frac{ЗК}{ВК}$	$>0,5$	2,99	2,005	0,77
Коефіцієнт покриття залучених коштів власним капіталом (коефіцієнт платоспроможності)	$K_{пл.спр.} = \frac{ВК}{ЗК}$	$\cong 1$	0,33	0,49	1,29
Коефіцієнт забезпечення власним оборотним капіталом	$K_{заб} = \frac{ВOK}{OA}$	$>0,1$	0,33	0,33	0,56
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$K_{ман} = \frac{ВOK}{ВК}$	$\cong 0,4$	1,01	0,98	0,99

Для більшої наглядності розглянемо динаміку коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства у рис. 2.2 – 2.4.

Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) характеризує можливість підприємства виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів, його незалежність від позикових джерел. У нашому випадку цей показник відповідав нормативному значенню лише в 2020 році та мав значення 0,56, що говорить про те, що більше 50% активів підприємства сформовані за рахунок власного капіталу і воно не залежить від зовнішніх кредиторів (рис 2.2).

Щодо коефіцієнта позикового капіталу, то з 2018 року спостерігається значне зменшення показника, що є позитивною оцінкою для підприємства. Так у 2020 році показник складає 0,43, тобто це означає, що на кожну 1 грн. власних коштів, вкладених в активи підприємства, припадає 43 коп. позикових коштів (рис.2.2).

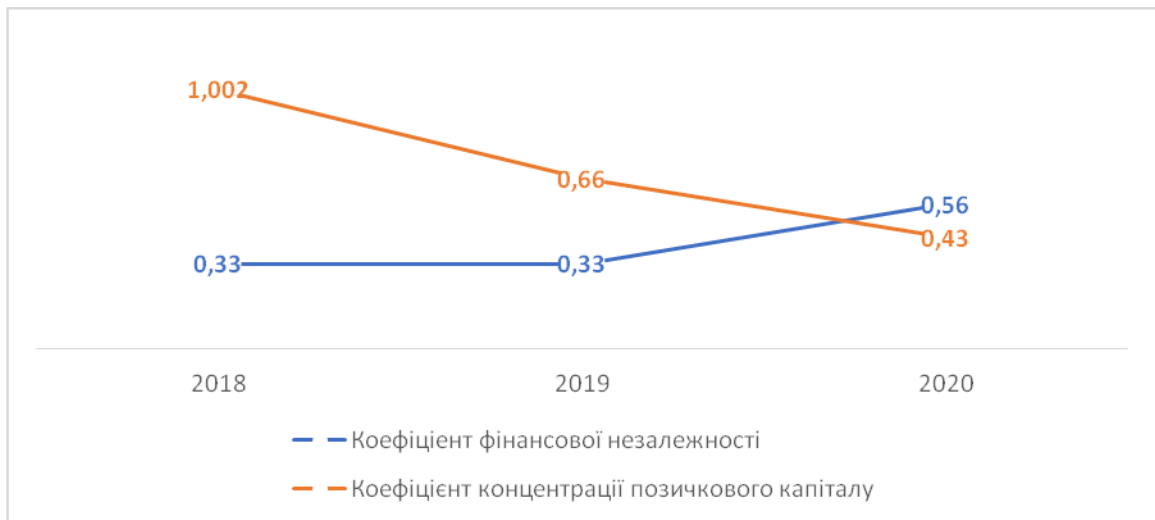

Рис. 2.2. Динаміка коефіцієнту фінансової незалежності та коефіцієнта концентрації позикового капіталу ТОВ «Агротаєрс» за 2018-2020 рр.

Аналізуючи коефіцієнт фінансової залежності (коефіцієнт фінансування), що обернений до коефіцієнта автономії можна сказати, що протягом 2018 та 2019

рр. ми спостерігаємо незначне збільшення показника, від 2,98 до 3,005 відповідно, тобто 2,98 грн. та 3,0 грн. позикових коштів припадає на 1 грн. власних коштів. Але в 2020 році відбулося покращення цього показника, він зменшився до 1,77. Така тенденція є позитивною, оскільки залежність від зовнішніх джерел не перевищує нормативу (рис. 2.3).

Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового Левереджу) вважається одним з основних індикаторів фінансової стійкості: чим вище його значення, тим вищий ризик вкладення капіталу в підприємство. У нашому випадку найбільш високий ризик вкладень капіталу ми спостерігаємо у 2018 році, що складає 2,99, а в 2020 року ми спостерігаємо нижчий ризик вкладень капіталу в підприємство, що складає 0,77. Це свідчить про те, що фінансова залежність підприємства від зовнішніх інвесторів була меншою (рис. 2.3).

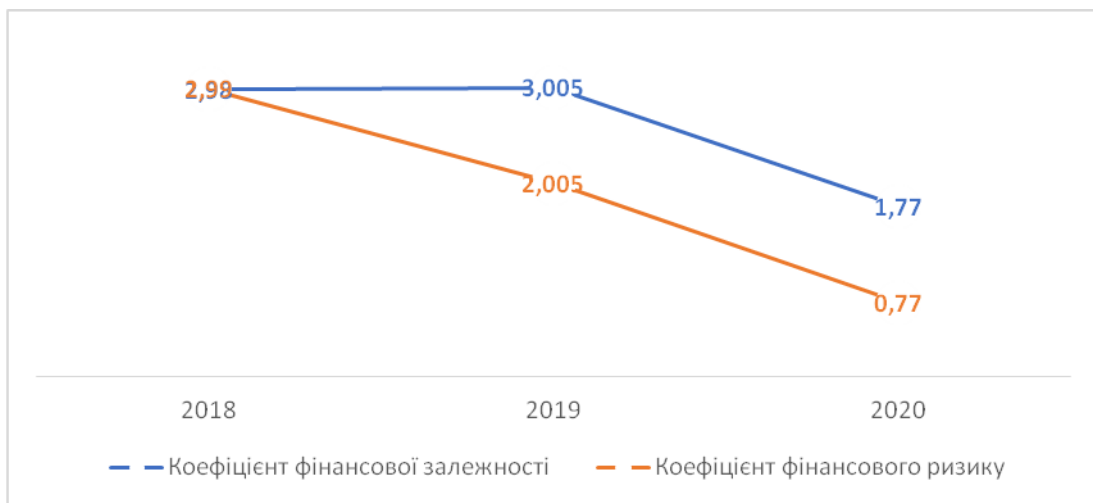

Рис. 2.3. Динаміка коефіцієнтів фінансової залежності та фінансового ризику ТОВ «Агротаєрс» за 2018-2020 рр.

Коефіцієнт покриття залучених коштів власним капіталом (коефіцієнт платоспроможності) характеризує рівень достатності (поточних активів) обігових коштів підприємствам для погашення своїх поточних зобов'язань протягом року.

Протягом 2018-2020 рр. спостерігається збільшення до нормативу, що є позитивною тенденцією.

Коефіцієнт забезпечення власним оборотним капіталом показує, скільки власних джерел формування оборотних активів підприємства припадає на одиницю цих активів. Протягом аналізованого періоду показник має тенденцію до збільшення. На протязі усіх років показник має значення більші нормативного, це свідчить про те, що у підприємства достатньо джерел формування оборотних активів (рис. 2.4).

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного оборотного капіталу знаходиться в обороті. У даного підприємства за 2018 – 2020 роки значення показника вищі за норматив, тобто спостерігається достатній рівень маневреності власного капіталу, що позитивно впливає на діяльність підприємства. Це обумовлено достатньою кількістю власного оборотного капіталу, а саме високою часткою власних коштів в структурі пасивів підприємства (рис. 2.4).

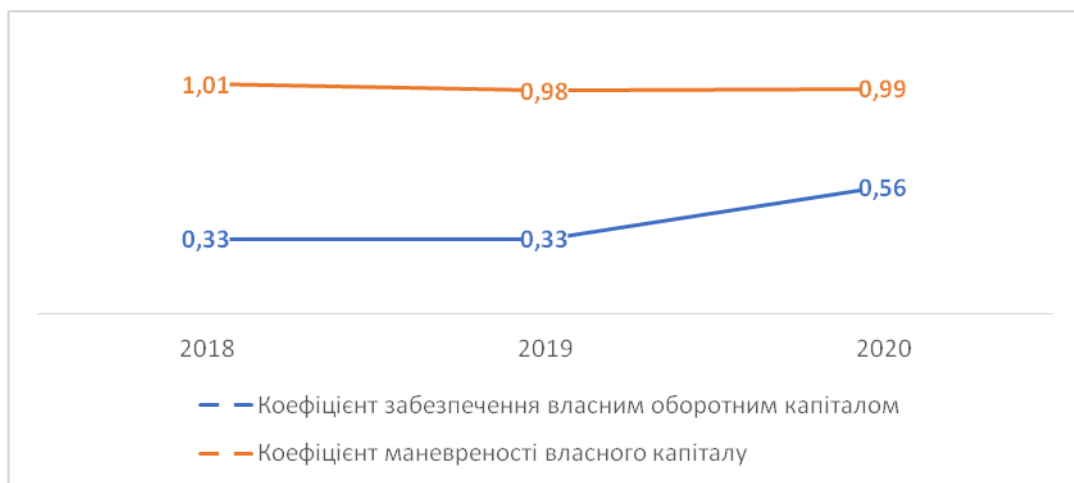

Рис. 2.4. Динаміка коефіцієнта забезпечення власним оборотним капіталом та коефіцієнта маневреності власного капіталу ТОВ «Агротаєрс» за 2018-2020 рр.

2.5. Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «Агротаєрс»

Аналіз ділової активності посідає вагомe місце в фінансово-економічному аналізі підприємства. Основним інструментом для оцінки ефективності використання ресурсів підприємства в умовах нестабільної економіки є оцінка й аналіз ділової активності суб'єкта господарювання, за допомогою якого можна об'єктивно оцінити результативність господарсько-фінансової діяльності підприємства та визначити перспективи його розвитку. Від об'єктивності та точності оцінки й оптимізації ділової активності підприємства залежить якість важливих та відповідальних управлінських рішень, які дають змогу не пристосовуватися до змін на ринку, а активно реагувати та впливати на ринкову ситуацію, що постійно змінюється [46].

Ділова активність - це комплексна характеристика, яка відображає зусилля підприємств, спрямовані на забезпечення динамічності розвитку і досягнення поставлених цілей у різних напрямках діяльності [47].

Результати розрахунків коефіцієнтів ділової активності представлені у таблиці 2.9 [48].

Таблиця 2.9

Розрахунок коефіцієнтів ділової активності підприємства

Показник	Формула	Нормати вне значенн я	Розрахунок		
			2018	2019	2020
Коефіцієнт оборотності активів (трансформації)	$K_A = \frac{ЧВР}{СВ_A}$	збільшенн я	7,41	4,91	4,17
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$K_{BK} = \frac{ЧВР}{СВ_{BK}}$	збільшенн я	17,36	13,84	9,16

Продовження табл. 2.9

Показник	Формула	Норм значення	Розрахунок		
			2018	2019	2020
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$K_{дз} = \frac{ЧВР}{СВ_{дз}}$	збільшення	10,04	9,33	5,84
Період оборотності дебіторської заборгованості	$t_{кз} = \frac{\text{Кількість днів у періоді}}{K_{дз}}$	зменшення	36	38	62
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$K_{кз} = \frac{С_{рп}}{СВ_{кз}}$	збільшення	15,47	12,03	10,59
Період оборотності кредиторської заборгованості	$t_{кз} = \frac{\text{Кількість днів у періоді}}{K_{кз}}$	зменшення	23	30	34

Для більшої наглядності розглянемо коефіцієнти ділової активності на рис. 2.5 - 2.6.

Коефіцієнт оборотності активів (трансформації) характеризує ефективність використання підприємством всіх наявних ресурсів незалежно від джерел їх утворення, тобто показує, скільки разів за аналізований період відбувається повний цикл виробництва та обігу, що приносить відповідний ефект у вигляді прибутку. На даному підприємстві цей показник має тенденцію до зниження, що є негативною тенденцією. Так у 2020 році порівняно з 2018 роком він зменшився на 3,24 од. та складає 4,17, це означає, що 4,17 грошових одиниць реалізованої продукції припадає на одну грошову одиницю активів (рис. 2.5).

Коефіцієнт оборотності власного капіталу показує ефективність використання власного капіталу підприємства. Високе значення показника свідчить про ефективне використання капіталу власників. Значення коефіцієнта вказує на те, скільки товарів та послуг було продано на кожну гривню залучених

від власників коштів. За весь аналізований період спостерігається зниження коефіцієнта. Так у 2020 році значення показника складає 9,16, що на 8,2 од. менше ніж у 2018 році, дану тенденцію слід оцінювати як негативну, так як характеризується зниження ефективності використання власного капіталу (рис. 2.5).

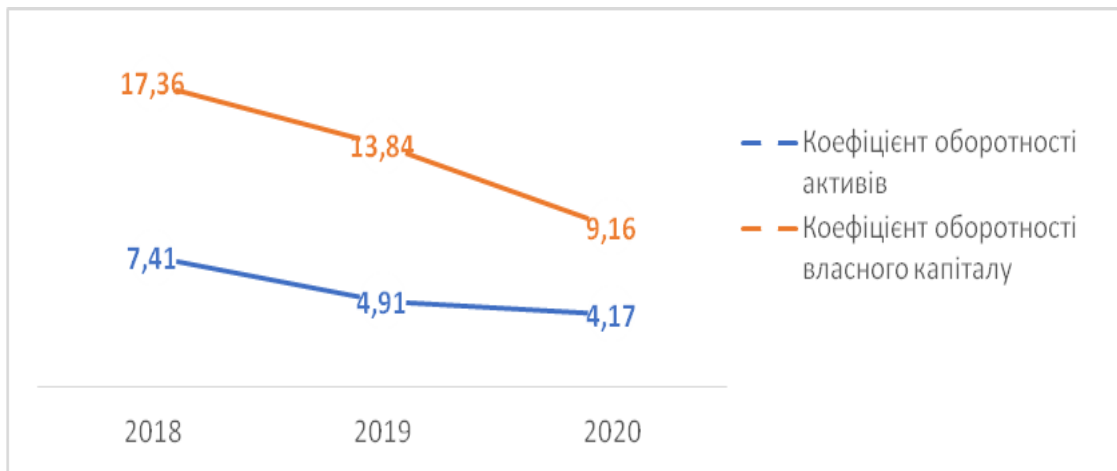

Рис. 2.5. Динаміка коефіцієнту оборотності активів ТОВ «Агротаєрс» за 2018-2020 рр.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує, скільки оборотів здійснено за рік коштами, вкладеними до розрахунків. За період з 2018-2020 рр. показник має тенденцію до зменшення, що говорить про зниження швидкості обертання дебіторської заборгованості на підприємстві, що можна визначити як негативний факт (рис. 2.6). Щодо коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості, що показує розширення або зниження комерційного кредиту, наданого підприємству можна сказати, що протягом 2018 – 2020 рр. спостерігається негативна тенденція, адже підприємство не фінансує власну діяльність за рахунок кредиторів – постачальників сировини та матеріалів. Таке зниження відбулося за рахунок збільшення росту покупок (рис. 2.6).

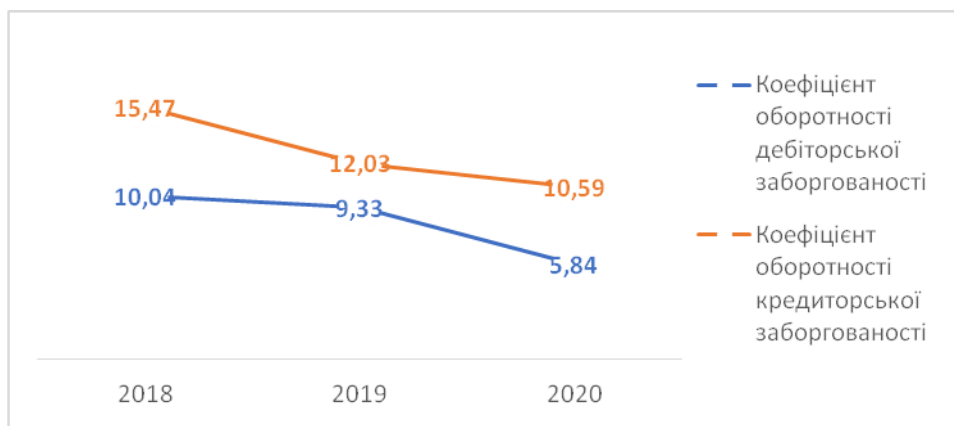

Рис. 2.6. Динаміка коефіцієнтів оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «Агротаерс» за 2018-2020 рр.

Негативною тенденцією є збільшення періоду оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості. Так у 2020 році порівняно з 2018 роком період оборотності дебіторської заборгованості збільшився на 26 днів. Так у 2020 році він склав 62 дні тобто через 62 дні повинні погасити кредит, що взяли дебітори що є негативною тенденцією для підприємства.

Період оборотності кредиторської заборгованості, характеризує середній період сплати підприємством короткострокової кредиторської заборгованості. Протягом 2018 – 2020 рр. спостерігається негативна тенденція, так у 2020 році порівняно з 2018 роком тривалість одного обороту кредиторської заборгованості збільшилася на 11 днів, що свідчить про не швидкість сплати заборгованості підприємства.

Рентабельність - це відносний показник прибутковості, що характеризує ефективність господарської та фінансової діяльності підприємства.

Існує безліч коефіцієнтів рентабельності, використання кожного з яких залежить від характеру оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, також розрахунок показників рентабельності визначає наскільки прибутковою є діяльність підприємства, продукції, активів і власного капіталу.

Розглянемо показники рентабельності, які розраховуються за формулами [49]:

Рентабельність власного капіталу (ROE) = чистий прибуток / середньорічна вартість власного капіталу*100%;

Рентабельність активів (Ra) = чистий прибуток / середньорічна вартість активів*100%;

Рентабельність оборотних активів (Roо) = чистий прибуток / середньорічна вартість оборотних активів*100%;

Валова рентабельність виробництва (RBB) = валовий прибуток / собівартість реалізованої продукції*100%;

Чиста рентабельність виробництва (NBB) = чистий прибуток / собівартість реалізованої продукції*100%;

Результати розрахунків коефіцієнтів рентабельності представлені у таблиці 2.10.

Рентабельність власного капіталу характеризує, скільки припадає чистого прибутку на одиницю власного капіталу. В 2019 році порівняно з 2018 роком він зменшився та склав 12,46%, що не можна сказати за 2020 рік так як він порівняно з 2019 роком зрос на 1,11 % та складає 13,57% тобто лише 13,57 грн. чистого прибутку припадає на одиницю власного капіталу, що є позитивною тенденцією для підприємства.

Таблиця 2.10

Розрахунок показників рентабельності підприємства

Показник	2018	2019	2020
Рентабельність інвестицій (капіталу)			
Рентабельність власного капіталу	16,31	12,46	13,57
Рентабельність активів			
Рентабельність активів	6,44	4,16	5,78
Рентабельність оборотних активів	6,46	4,17	5,8

Продовження табл. 2.10.

Показник	2018	2019	2020
Рентабельність виробничої діяльності			
Валова рентабельність виробництва	16,07	16,22	11,67
Чиста рентабельність виробництва	1,01	0,98	1,55

Рентабельність власного капіталу характеризує, скільки припадає чистого прибутку на одиницю власного капіталу. В 2019 році порівняно з 2018 роком він зменшився та склав 12,46%, що не можна сказати за 2020 рік так як він порівняно з 2019 роком зрос на 1,11 % та складає 13,57% тобто лише 13,57 грн. чистого прибутку припадає на одиницю власного капіталу, що є позитивною тенденцією для підприємства.

Рентабельність активів показує, скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. вкладених активів. В 2019 році рентабельність знизилась і складає 4,16%, це говорить про те, що і знизилась ефективність використання активів. А в 2020 році рентабельність активів збільшилась і складає 5,78%, що оцінюється, як позитивна тенденція, тобто у цей рік здійснювалося ефективне управління підприємством.

Рентабельність оборотних активів - показує віддачу кожної гривні, вкладеної в оборотні активи, позитивним буде збільшення. Як видно з рисунку 2.7 в 2019 році спостерігається зменшення показника до 4,17 %, що є негативним фактором для підприємства. що свідчить про задовільну рентабельність діяльності підприємства. Але у 2020 році рентабельність оборотних активів зроста і складає 5,8 %, що свідчить про задовільну рентабельність діяльності підприємства (рис. 2.7).

Валова рентабельність виробництва показує, скільки валового прибутку припадає на одиницю виручки. У періоді з 2014 по 2015 рік, спостерігається збільшення показника, що говорить про задовільну оцінку для підприємства.

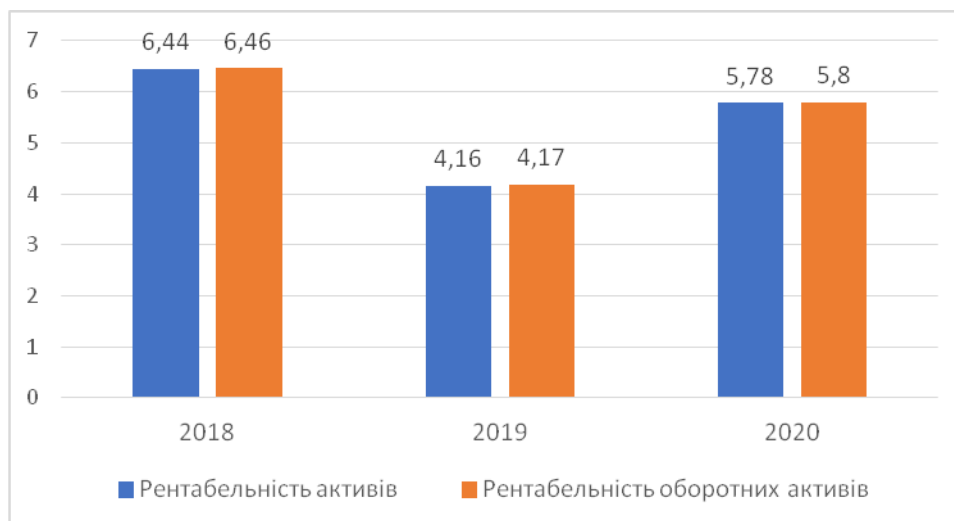

Рис. 2.7. Динаміка рентабельності активів та рентабельності оборотних активів ТОВ «Агротаерс» за 2018-2020 рр.

Але в 2020 році показник скоротився та складає 11,67%, тобто це низький рівень рентабельності для даного показника.

Чиста рентабельність виробництва показує, скільки гривень чистого прибутку доводиться на гривню реалізованої продукції. У нашому випадку за період 2018-2020 рр. найменше значення спостерігається у 2019 році, що складає 0,98% тобто 0,98 грн. чистого прибутку припадає на гривню реалізованої продукції.

Висновки до розділу 2

У даній роботі досліджується підприємство ТОВ «Агротаерс», що зайняте торгівлею запасними частинами та приладдям для автомобілів. Дослідження проведені в другому розділі магістерської роботи дозволило зробити наступні висновки.

У періоді з 2018 – 2019 рр. загальна сума пасивів підприємства збільшувалася. Але в 2020 році відбулося велике їх зменшення. Питома вага власного капіталу в 2020 років зросла на 23,18% і становила 55,45% від розміру всіх пасивів. Поточні зобов'язання знизилась і в 2020 році займали 43,55% у пасивах підприємства.

У періоді з 2018 – 2019 рр. загальна сума активів підприємства збільшувалася. В 2020 році відбулося їх зменшення. Доля необоротних активів має дуже низьку питому у складі активів. Усі необоротні активи в 2020 році були представлені основними засобами. Щодо оборотних активах то найбільшу питому вагу у 2020 році займають дебіторська заборгованість за роботи та запаси 52,34% та 30,07% відповідно.

Проведений аналіз ліквідності балансу ТОВ «Агротаєрс» за 2018 – 2020 рр. показав, що баланс підприємства не є абсолютно ліквідним, тому що не виконується тільки умова першої нерівності. Отже, підприємство не має достатньо коштів і не має можливості виконати найбільш термінові зобов'язання в будь-який період часу.

Аналіз показників ліквідності показав, що значення коефіцієнту покриття (поточної) ліквідності та коефіцієнт швидкої ліквідності відповідають нормативним значенням в 2020 році, що свідчить про те, що у підприємства достатньо коштів для погашення своїх короткострокових зобов'язань, що є гарною тенденцією для підприємства. Щодо коефіцієнта абсолютної ліквідності то протягом 2018-2020 рр. значення показника не відповідали нормативу, тобто підприємство не мало можливість погашати короткострокову заборгованість найближчим часом.

Проаналізувавши фінансову стійкість підприємства можна зробити висновок, що основні показники відповідають нормативним значенням в 2020 році. Якщо порівнювати ситуацію, що склалася в 2020 році відносно 2018 року, то можна побачити зростання коефіцієнту забезпечення власним оборотним

капіталом та коефіцієнту маневреності власного капіталу на 0,23 та 0,01 пунктів відповідно. Зростання цих показників є гарною тенденцією. Щодо показника фінансової стійкості, то він також знаходиться в межах нормативного значення, що відображає позитивну тенденцію для підприємства.

Проаналізувавши показники ділової активності можна зробити висновок, що за 2018-2020 рр. коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності власного капіталу, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зменшились, що оцінюється як негативний фактор. Зріст з 2018 року періоду оборотності дебіторської заборгованості, та періоду оборотності кредиторської заборгованості також свідчить про негативні тенденції на підприємстві. Отже можна сказати, що підприємство знаходиться у кризовій ситуації, так як характеризується низьким рівнем ділової активності.

Показники рентабельності показали, що рентабельність у 2020 році для підприємства була найбільш вдалою на відміну від 2019 року. Таке зростання відбулося за рахунок зменшення інших операційних витрат і відповідно зростання прибутку підприємства.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Науково-методичні підходи до формування політики управління фінансовими ресурсами підприємства

Нормальне функціонування підприємств за умов Ковида можливе лише за умови внесення постійних коригувань керівниками під час управління фінансовими ресурсами. Тобто постійно має бути приділено увагу питанням джерелам фінансування, а також якісному розподілу фінансових ресурсів.

Питанням формування політики управління фінансовими ресурсами завжди приділялася велика увага як вітчизняними, так і зарубіжними вченими, такими як: О. Близнюк, П. Гаврилко, Ю Єрешко, К. Роєнко, Л. Свистун, Л. Телишевська та ін.

Як показали дослідження, система формування та розподілу фінансових ресурсів постійно перебуває в процесі удосконалення вітчизняних економістів. І це пояснюється тому що фінансові ресурси можуть бути одним із інструментів для отримання прибутку, який є однією з головних цілей будь-якого господарюючого суб'єкта.

Основні питання, що відносяться до управління фінансовими ресурсами, подані нижче:

1) вибір найбільш оптимальних джерел фінансування (короткострокові та довгострокові кредити, випуск та придбання цінних паперів, розподіл прибутку);

2) капітальні вкладення та оцінка їх ефективності (прибутковість капіталу, поточна та перспективна ринкова вартість підприємства, оцінка фінансового ризику);

3) управління оборотним капіталом (моделі управління короткостроковою дебіторською та кредиторською заборгованістю, структура капіталу);

4) фінансове планування;

5) аналіз фінансової діяльності підприємства та фінансового контролю (аналіз платоспроможності, ліквідність, рентабельність підприємства, CVP- аналіз, аналіз використання фінансових ресурсів).

При вирішенні проблем управління фінансовими ресурсами та фінансовими відносинами необхідно визначити цілі, завдання, склад та структуру фінансового механізму.

Фінансове управління передбачає розробку певних рішень для досягнення оптимальних кінцевих результатів та пошук оптимального балансу між короткостроковими та довгостроковими цілями розвитку підприємства та рішеннями, прийнятими у поточному та перспективному фінансовому управлінні.

Завданням фінансового управління є управління рухом фінансових ресурсів та фінансовими відносинами, що виникають між учасниками бізнес-процесів під час переміщення цих ресурсів.

Складові частини процесу системи управління фінансовими ресурсами підприємства показано на рис. 3.1 [50].

Під фінансовою політикою підприємства розуміють різні способи управління фінансовими ресурсами, які включають два напрямки, а саме - як їх сформувати та ефективно потім використати. Першочерговою метою у фінансовій політиці є розробка системи управління фінансовими ресурсами, що дозволяє вирішувати як стратегічні так і тактичні завдання підприємства [51, с. 65].

Існує різне бачення вчених щодо розуміння сутності фінансової політики. Під нею Роєнко К.В. розуміє загальну фінансову ідеологію, що дозволяє досягти підприємству поставлених економічних цілей [52, с. 1286].

Інший вчений, Єрешко Ю.О. вважає, що фінансова політика є складовою загальної політики розвитку підприємства, як і інші види існуючих на підприємстві політик, а саме: інвестиційна політика, інноваційна, виробнича, кадрова, маркетингова тощо [51, с. 64].

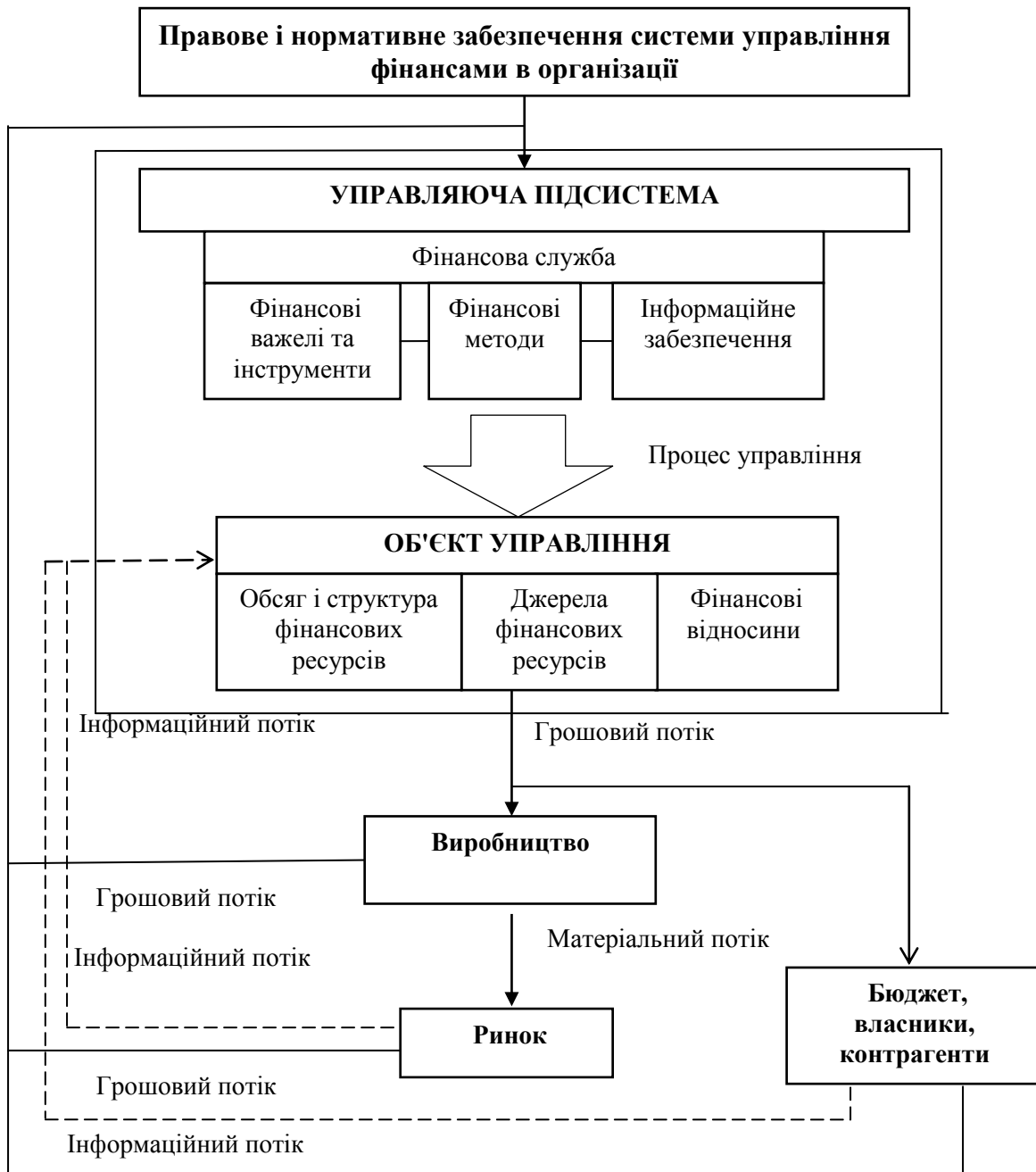

Рис. 3.1. Структура і процес функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємства

У широкому розумінні, фінансову політику можна висловити як ряд дій, спрямованих на виконання поставленої мети [53, с. 15]. Шляхом вибору альтернативного залучення фінансових ресурсів та найбільш розумного їх

вкладення в активи підприємства, можна досягти покращення фінансових результатів підприємства, свободи від залежності зовнішніх джерел фінансування, а також у своєчасності та повноті платежів підприємства [54, с. 24]. Основні функції політики управління фінансовими ресурсами відображені на рисунку 3.2 [50].

Рис. 3.2. Основні функції політики управління фінансовими ресурсами

Розроблена фінансова політика через ефективну систему управління фінансовими ресурсами дозволить виконати стратегічні та тактичні завдання підприємства.

Стратегічний менеджмент розкриває три типи фінансової політики підприємства – агресивний, помірний та консервативний [54, с. 48].

Агресивний тип фінансової політики передбачає високу ризикованість для досягнення високих результатів. Інвестування проектів при даному типі передбачає високу прибутковість при високих ризиках, а також встановлення низьких цін на продукцію (нижче за ринкові), щоб збільшити попит на свою продукцію, часто маючи великі розміри запасів і застосовуючи при цьому відстрочення платежів [55, с. 26].

Консервативний тип фінансової політики спрямований на забезпечення оптимального рівня фінансової безпеки, а також на мінімізацію фінансових ризиків [56, с. 132]. Підприємство намагається робити інвестиції при низькому рівні ризику, встановлюючи середні ціни на свою продукцію, незначний обсяг запасів і надання дуже короткого терміну для відстрочення платежів.

Помірний тип фінансової політики характерний для підприємства, що спрямовує свою діяльність на досягнення середніх результатів за середнього рівня ризику. Основна ідея цього типу це компроміс між ризиком зниження ліквідності та збільшення прибутку [54, с. 102].

Однією з ефективних методик, що використовуються у стратегічному управлінні та дозволяє розробити фінансову політику підприємства, вважається методика BalancedScoreCard (BSC) [54, с. 104].

Методика даної моделі побудована на системі збалансованих показників, які можуть бути як фінансовими, так і нефінансовими. На основі цієї моделі формування завдань та цілей відбувається на основі причинно-наслідкових зв'язків. Ця модель дозволяє розробити механізм реалізації базової стратегії підприємства та сформулювати методи управління механізмом.

Об'єктом фінансової політики є діяльність, що відображається у русі трьох потоків коштів за поточними, інвестиційними та фінансовими операціями. Предмет фінансової політики - це фінансові відносини, операції, що формують

грошові потоки та визначальні фінансові результати та фінансовий стан підприємства.

До учасників, які формують фінансову політику, можна віднести засновників, власників, фінансову службу та окремих співробітників підприємства [57, с. 219].

Компонентами, які дозволяють розкрити зміст фінансової політики, є:

– розробка системи управління фінансовими ресурсами, що забезпечує низький рівень ризику за високої прибутковості;

- розробка напрямів використання фінансових ресурсів як у короткостроковій перспективі, так і в довгостроковій;

- розробка механізму для прийняття управлінських рішень, за різними сферами фінансового менеджменту (виробничих та фінансових інвестицій, основних та оборотних коштів, позитивних та негативних грошових потоків, власних та позикових джерел фінансування, доходів та витрат організації) [57, с. 220].

Досягнуті цілі та завдання показують наскільки ефективною була фінансова політика підприємства.

Сказати про ефективність політики можна шляхом проведення аналізу основних фінансово-економічних показників у динаміці та аналізу рентабельності.

Результативною вважається фінансова політика, яка забезпечує фінансову стійкість діяльності, виконання запланованих показників зростання, а з позиції способів, методів досягнення поставлених цілей політику оцінюють як грамотну, раціональну та збалансовану.

Стратегічними цілями фінансової політики можуть бути:

- перевищення показника фактичної стійкості нормативного;
- зростання ринкової вартості підприємства;
- збільшення конкурентоспроможності підприємства;

- доступність фінансової прозорості інформації для власників, інвесторів та кредиторів [54, с. 144].

Завдання, які ставляться перед фінансовою політикою:

- зниження фінансових ризиків;
- зниження ймовірності отримання збитків та збільшення прибутку;
- якісне інвестування капіталу, з максимальною його віддачею для власників;
- використання різноманітних джерел фінансування всіх видів діяльності;
- стабільне зростання фінансової стійкості підприємства;
- створення привабливого іміджу для інвестування коштів у підприємство і т.д. [54, с. 148].

Є фактори, які можуть впливати на вибір пріоритетності цілей. Ці фактори можна розділити на внутрішні та зовнішні.

Серед внутрішніх чинників можна назвати: масштаб підприємства; стадія розвитку підприємства; суб'єктивний фактор керівництва, власників [51, с. 67].

Зовнішні чинники іноді дуже істотно впливають на пріоритетність цілей. До них слід віднести стан фінансового ринку, податкової, грошової та кредитно-грошової політики держави.

Фінансова політика – це завжди пошук рівноваги, оптимального співвідношення кількох напрямів розвитку та вибір найефективніших методів та механізмів їх досягнення.

Однією з основних підсистем загальної системи управління підприємством можна з упевненістю назвати підсистему управління фінансовими ресурсами. Ця система допомагає вирішити дуже важливі питання про величину та структуру активів підприємства, пошук джерел фінансування та їх оптимальної структури, досягти поставлених цілей та завдань, а також підтримувати платоспроможність та фінансову стійкість підприємства.

3.2. Обґрунтування моделі оптимізації структури капіталу підприємства

В сучасних умовах комерційної організації структура капіталу є основою, яка визначає всі основні показники її фінансового стану - платоспроможність, фінансову стійкість, величину чистого прибутку, рентабельність виробничої діяльності. Структура капіталу компанії, механізм її формування і функціонування безпосередньо визначає успішний розвиток і ефективність діяльності господарюючого суб'єкта.

У подальших міркуваннях будемо виходити з найбільш поширеного в економічному середовищі поняття структури капіталу підприємства як співвідношення його власного і позикового капіталу. Власний капітал виступає як загальна вартість засобів компанії, що належать їй на правах власності і інвестованих нею в свої чисті активи. Позиковий капітал характеризує кошти, що залучаються на поворотній, платній та строковій основі для фінансування господарської діяльності. Необхідність вибору структури капіталу, що стоїть перед підприємством, обумовлено неоднаковою вартістю залучених елементів капіталу, різним рівнем ризику і різним рівнем ліквідності, пов'язаних з використанням власного і позикового капіталу. Відповідно, формування фінансової структури капіталу в процесі управління нею передбачає досягнення компромісу в рамках співвідношення прибутковості - ризик - ліквідність, оскільки зростання частки позикового капіталу забезпечує велику прибутковість власного капіталу, але одночасно підвищує фінансовий ризик і погіршує ліквідність балансу.

Залежно від уявлення про оптимальне співвідношення власного і позикового капіталу в сучасній фінансово-економічній літературі сформувалися такі практичні критерії оптимізації:

- критерій максимізації рентабельності власного капіталу, що базується на показнику ефекту фінансового левериджу [57, 58, 59, 60]. Підхід, орієнтований на

використання ефекту фінансового левериджу як критерій оптимізації структури капіталу, передбачає відстеження процесу заміщення власних джерел фінансування засобами, що залучаються від сторонніх осіб на довгостроковій платній основі, в бік збільшення або зменшення, виходячи з варіації значення критеріального показника, розрахунок якого проводиться з метою визначення приросту рентабельності власного капіталу;

- критерій мінімізації ціни капіталу або максимізації ринкової вартості підприємства [61, 62, 63]. Процес такої оптимізації заснований на попередній оцінці ціни власного і позикового капіталу при різних умовах його залучення та здійсненні різноманітних розрахунків середньозваженої ціни капіталу з метою підібрати таку структуру, яка дозволить максимізувати ринкову вартість організації;

- критерій мінімізації рівня фінансових ризиків [64, 65, 66], який пов'язаний з процесом диференційованого вибору джерел для фінансування різних складових частин активів організації. Використання цього критерію зумовлено вибором моделі стратегії фінансування конкретним господарюючим суб'єктив (агресивною, консервативною або компромісною) і, відповідно, ставленням до фінансових ризиків засновників і керівників підприємства;

- критерій максимізації показника рентабельність - ризик [67, 68, 69], сенс якого полягає в досягненні перевищення приросту рівня прибутковості над приростом рівня ризику в результаті залучення додаткових обсягів позикового капіталу. Граничні межі максимально рентабельної та мінімально ризикованої структури капіталу дозволяють визначити конкретні значення часток джерел фінансування в їх загальному обсязі для створюваної організації, тобто сформулювати на майбутній період цільову структуру капіталу, відповідно до якої буде здійснюватися подальше його формування шляхом залучення фінансових ресурсів з відповідних джерел.

Кожен з виділених критеріїв є обґрунтованим для проведення оптимізації структури капіталу, проте господарюючий суб'єкт при вирішенні поставленого завдання може зіткнутися з проблемою вибору прийнятної критерію при розробці стратегії фінансування. При цьому виникає питання про перевагу зниження вартості капіталу та максимізації ринкової вартості або зростання рентабельності власного капіталу. Незважаючи на те, що зазначені вище критерії певною мірою доповнюють один одного, і, з точки зору теорії, оптимізація повинна приводити до відносно схожих результатів, на практиці можлива інша ситуація - реалізація розрахунків за різними критеріями для визначення оптимального співвідношення власного і позикового капіталу призводить до різних питомих ваг. Імовірність такої ситуації висока при веденні фінансово-господарської діяльності, коли підприємство характеризується істотною часткою позикового капіталу в структурі фінансування і, в той же час, незначними обсягами одержуваної прибутку. Якщо мова не йде про функціонування прибуткового підприємства в стабільному економічному середовищі, оптимізація структури капіталу повинна передбачати знаходження такого співвідношення між позиковими і власними засобами, при якому забезпечується найбільш ефективна пропорційність між фінансовою рентабельністю і фінансовою стійкістю підприємства, тобто знаходження оптимального балансу між прибутковістю і ризиком [70].

Рішенням даної проблеми представляється розробка моделі оптимізації структури капіталу, яка враховує, як критерій оптимізації, так і включаються в модель обмеження. При цьому, з одного боку, важливо визначити стабільність підприємства для отримання максимального доходу (максимально можливого при сформованих умовах господарювання), а з іншого - як структура капіталу впливає на фінансову стабільність підприємства для отримання максимального прибутку в виробничо-операційному циклі.

В якості критерію ефективності пропонується використовувати показник рентабельності власного капіталу (ROE), оскільки саме він визначає приріст доходу його власників в розрахунку на одиницю вкладених ними коштів. Тоді найвища ефективність роботи підприємства буде визначатися таким співвідношенням власних і позикових коштів, що використовуються в операційному циклі, яке призведе до максимізації показника чистого прибутку в заданих умовах.

Залежність рентабельності власного капіталу від структури капіталу підприємства, яка визначає прибутковість (результативність) його виробничо-господарської діяльності, визначена відповідно до результатів досліджень, проведених Ю.В. Кириловим і Е.Н. Назимко [58]:

$$ROE = \frac{ЧП}{ВК} = \left[\frac{Пе}{ВК + ПК} + \left(\frac{Пе}{ВК + ПК} - r \right) \cdot \frac{ПК}{ВК} \right] \cdot (1 - tax), \quad (3.1)$$

де Пе - економічний прибуток, тобто прибуток до сплати податків і відсотків за позиковими коштами;

ВК і ПК - власний і позиковий капітал відповідно;

r - відсотки за позиковими коштами, в десяткових частках;

tax - ставка податку на прибуток, в десяткових частках.

Представлена формула була виведена на основі залежності чистого прибутку підприємства від таких проміжних фінансових результатів як прибуток до оподаткування, економічний прибуток (прибуток до сплати податків і відсотків по позикових засобах) і прибуток від продажів, і збігається за своєю суттю з формулою розрахунку ефекту фінансового левериджу. Застосування цієї формули в якості цільової функції оптимізації структури капіталу доцільне у зв'язку з наявністю в її складі не тільки фінансових результатів діяльності підприємства та розміру власного і позикового капіталу, використовуваних для фінансування діяльності, а й розміру витрат підприємства на виплату відсотків по кредитах.

Критерієм ефективності є максимізація рівня рентабельності власного капіталу $ROE \rightarrow \max$, що відповідає головній меті комерційної організації - збільшення прибутковості. Однак якщо для стабільно працюючого, високоприбуткового підприємства ця мета може досягатися збільшенням частки позикового капіталу (відповідно до ефекту фінансового важеля), то для організацій, в складі капіталу яких частка позикові коштів досить висока, а прибуток при цьому не значна, необхідне дотримання певних умов, які дозволять домагатися поставленої мети при збереженні певного рівня фінансової безпеки, тобто необхідні обмеження представленої моделі максимізації рентабельності власного капіталу.

Обмеженнями моделі виступає відповідність використовуваної структури капіталу певному рівню ризику, який характеризуються допустимими значеннями окремих коефіцієнтів фінансової стійкості, в якості яких було обрано такі:

- коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) k_1 , який розраховується як співвідношення власного капіталу до суми власних і позикових коштів, що задається (рекомендований) значення якого $k_1 \geq 0,5$:

$$K_1 = K_{ABT} = \frac{BK}{BK + ПК}, \quad (3.2)$$

- коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами k_2 , що розраховується як відношення власних оборотних коштів до оборотних активів прийнятне значення якого $k_2 \geq 0,1$:

$$K_2 = K_{KBOZ} = \frac{BK - HoA}{OA}, \quad (3.3)$$

Коефіцієнт характеризує забезпеченість підприємства власними джерелами фінансування (HoA і OA - відповідно, вартість необоротних і оборотних активів, т. Е. Підсумків розд. I і II бухгалтерського балансу). Коефіцієнт показує, якою мірою

матеріальні запаси підприємства мають джерелом покриття власні оборотні кошти.

- коефіцієнт маневреності власного капіталу k_3 , що розраховується як відношення власних оборотних коштів до власного капіталу, допустиме значення якого $k_3 \geq 0,2$:

$$K_3 = K_{\text{мвк}} = \frac{BK - HoA}{BK}, \quad (3.4)$$

і показує, наскільки мобільними є власні джерела фінансування підприємства. Значення коефіцієнта повинно бути не менш 0,5, проте це залежить від характеру діяльності підприємства. У фондомістких виробництвах це значення може бути нижче, ніж в матеріаломістких [58].

- коефіцієнт фінансової стійкості k_4 , який показує, як частина активів фінансується за стійких джерел і розраховується як відношення суми власного капіталу і довгострокових пасивів до валюти балансу; необхідне значення даного коефіцієнта $k_4 \geq 0,6$:

$$K_4 = K_{\text{фст}} = \frac{BK + ДП}{BB}, \quad (3.5)$$

і показує, яка частина активів підприємства фінансується за рахунок стійких джерел.

Дані коефіцієнти являють собою систему показників, в якій кожен з них є окремою характеристикою багатогранного поняття фінансової стійкості, що є показником фінансової безпеки діяльності промислового підприємства. Саме тому вони повинні бути включені в економіко-математичну модель оптимальної структури капіталу, в якій, на основі значень відповідних показників бухгалтерського балансу можна буде визначити оптимальне співвідношення власних і позикових коштів, потрібних підприємству для досягнення найвищої ефективності виробництва при сформованих умовах.

3.3. Математична постановка задачі. Розробка економіко-математичної моделі оптимізації структури капіталу

Основою для створення практичного методу розв'язання задачі оптимізації структури капіталу є економіко-математична модель оптимізації, яка будується на базі факторного аналізу показника рентабельності власного капіталу.

Введемо позначення:

x - частка власного капіталу в структурі капіталу;

$(1 - x)$ - частка позикового капіталу в структурі капіталу.

Відповідно, позначаючи загальну величину капіталу - необхідну для забезпечення активів організації в певному періоді, через K , отримуємо, що власного капіталу буде потрібно - $K * x$; позикового капіталу - $K * (1 - x)$. Для обґрунтування частки довгострокових позикових джерел зробимо допущення про необхідність їх залучення в розмірі 40% від усього капіталу. Зазначене допущення засноване на тій обставині, що, з одного боку, використання більшої частки довгострокових джерел в обсязі позикового капіталу призводить до значного подорожчання вартості останнього і збільшення фінансових ризиків діяльності підприємства. З іншого боку, зменшення питомої ваги довгострокових зобов'язань, які відносяться до більш стабільним пасивів і при розрахунку окремих фінансових коефіцієнтів прирівнюються до постійних пасивів (власного капіталу), як правило, супроводжується зростанням, що також призводить до зниження фінансової безпеки організації. Такі ефекти є неприпустимими в умовах моделі, що передбачає стабілізацію фінансового стану підприємства.

Сформулюємо математично розглянуту задачу. При рішенні оптимізаційних задач повинні бути визначені:

- 1) система взаємозалежних факторів;
- 2) критерій якому повинні задовольняти вимоги, які пред'являються до мети рішення задачі (критерій оптимальності).

Якщо обмеження й критерій оптимальності можна представити у вигляді лінійних математичних виражень, то для рішення задачі можна використовувати методи лінійного програмування.

Система взаємозалежних факторів - це питома вага власного та позикового капіталу і рентабельність власного капіталу.

Формалізована модель оптимізації структури капіталу має такий вигляд:

$$ROE = \left\{ \frac{Пек}{(K \times x + K \times (1-x))} + \left[\frac{Пек}{(K \times x + K \times (1-x))} - r \right] \right\} \times \frac{K \times (1-x)}{K \times x} \times (1-tax) \rightarrow \max, \quad (3.6)$$

де ROE - цільова функція максимізації рентабельності власного капіталу;

Обмеження моделі:

$$\left\{ \begin{array}{l} k_1 \geq 0,5 \\ k_2 \geq 0,1 \\ k_3 \geq 0,2 \\ k_4 \geq 0,6 \\ x, (1-x) \geq 0 \end{array} \right. \Leftrightarrow \left\{ \begin{array}{l} \frac{K \times x}{K \times x + K \times (1-x)} \geq 0,5 \\ \frac{K \times x - НоА}{ОА} \geq 0,1 \\ \frac{K \times x - НоА}{K \times x} \geq 0,2 \\ \frac{K \times x + K \times (1-x) \times 0,4}{K \times x + K \times (1-x)} \geq 0,6 \\ x, (1-x) \geq 0 \end{array} \right. \quad (3.7)$$

де K - сукупний капітал; НоА - необоротні активи; ОА - оборотні активи.

Цільова функція являє собою лінійну форму, що взаємно пов'язує структуру капіталу і рентабельність власного капіталу. Таким чином, всі вимоги до лінійності оптимізаційної задачі виконуються, тому для її рішення можна використовувати методи лінійного програмування. Розв'язання задачі буде здійснено за допомогою прикладного програмного пакету MS Excel, використовуючи функцію „Пошук рішення” [71].

Перевагою розробленої моделі є можливість її використання для визначення оптимальних параметрів фінансово-господарської діяльності підприємства в

майбутньому операційному циклі, тобто з метою обґрунтування стратегії досягнення ефективних результатів при існуючих економічних і фінансових умовах і виробничі можливості підприємства на основі відповідних заданим рівнем фінансової стійкості в плановому періоді (з горизонтом планування 1 рік).

3.4. Мінімізація рівня фінансового ризику формування структури активів в процесі їх фінансування з різних джерел капіталу

Для підприємства важливим питання є не лише формування фінансових ресурсів, а й їх ефективне використання.

Процес використання фінансових ресурсів має деякі особливості, а саме:

1. Використання фінансових ресурсів є головним призначенням цього виду економічного ресурсу. Без раціонального розподілу і використання втрачається економічний сенс формувати фінансові ресурси на рівні окремого підприємства, зокрема і аграрного підприємства. Отже лише використання фінансових ресурсів визначає загально економічний сенс формувати ці ресурси в процесі фінансово-господарській діяльності.

2. Потреба у фінансових ресурсах виникає в процесі здійснення операційної й інвестиційної діяльності. Адже без формування фінансових ресурсів ці види господарської діяльності не змогли б існувати. Нестача фінансових ресурсів призводить до втрати можливості господарювання, а тому всі суб'єкти господарювання так чи інакше намагаються забезпечити себе відповідною сумою фінансових ресурсів.

3. Основною формою існування і використання фінансових ресурсів є грошова форма. Це дає змогу підприємствам більш ефективно використовувати фінансові ресурси, здійснюючи необхідні дії щодо їх руху, розподілу, періоду та обсягів використання. Водночас фінансова практика знає, що рух фінансових

ресурсів, може бути здійснений не лише у формі грошових коштів, а й у формі матеріальних цінностей, які використовуються як оборотні матеріальні активи.

4. Фінансові ресурси, як один із видів економічних ресурсів підприємства, має здатність до збільшення своєї вартості, тобто в процесі використання забезпечує формування доходу або прибутку. Дохід (прибуток), що генерують фінансові ресурси, залежить від їх ефективного використання при вкладанні у відповідні активи. Вибір активів для вкладання фінансових ресурсів є одним з головних завдань фінансової політики підприємства при використанні цих видів економічних ресурсів.

5. У процесі свого руху фінансові ресурси змінюють свою форму існування (грошові кошти - матеріальні виробничі запаси та виробничі фонди - незавершене виробництво - готова продукція - дебіторська заборгованість - грошові кошти).

6. Ефективне використання фінансових ресурсів пов'язане не лише з діяльністю керівництва самого підприємства, а й з інтересами його засновників і власників. Тобто засновники і власники підприємства постійно впливають на обсяги фінансових ресурсів, джерела їх формування, напрями використання. Інтереси засновників і власників можуть привести до втрати часу при вкладанні фінансових ресурсів, додатковим ризикам тощо.

7. Використання фінансових ресурсів залежить не лише від внутрішнього середовища підприємства, а й від зовнішніх умов і чинників, які іноді стають головною біллю всієї команди фахівців підприємства. Звідси, зовнішні чинники є найбільш впливовими при розв'язанні питання про критерії оцінки доцільності й ефективності використання фінансових ресурсів за вибраними напрямками.

Серед конкретних методів управління використанням фінансових ресурсів вагоме місце посідає фінансовий аналіз, за допомогою якого, можливо виявити резерви та недоліки щодо чинної політики використання фінансових ресурсів підприємства.

Для більш ефективного розподілу і використання фінансових ресурсів пропонується впровадження матричного методу, що дасть змогу розподіляти і використовувати кошти не лише виходячи з потреб того чи іншого напрямку розвитку підприємства, потреб в тих чи інших активах, але забезпечити більш раціональні пропорції такого розподілу на основі вартості окремих джерел фінансових ресурсів для відповідних груп активів і напрямів вкладання коштів.

Для реалізації цього підходу необхідно побудувати матричну модель та розрахувати її на основі одного із методів лінійного програмування [72, 73, 74, 75].

3.4.1. Постановка задачі розподілу і використання фінансових ресурсів за групами активів підприємства та її математична модель

Підприємство має фінансові ресурси, які залучаються з різних відповідних джерел, A_1, A_2, \dots, A_m , кількістю a_1, a_2, \dots, a_m тис.грн. відповідно, які використовуються для фінансування різних груп активів B_1, B_2, \dots, B_n в кількостях b_1, b_2, \dots, b_n тис.грн. Відома матриця вартостей фінансових ресурсів при вкладанні в активи:

$$\begin{pmatrix} C_{11} & C_{12} & \dots & C_{1n} \\ C_{21} & C_{22} & \dots & C_{2n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ C_{m1} & C_{m2} & \dots & C_{mn} \end{pmatrix}$$

Необхідно скласти такий план розподілу і використання фінансових ресурсів підприємства, щоб використати всі фінансові ресурси для забезпечення різних груп активів і сумарна вартість розподілу і використання фінансових ресурсів при цьому має бути мінімальною.

Окреслена постановка задачі вимагає виконання рівності загальної суми фінансових ресурсів загальній сумі потреб для формування активів, тобто

$$\sum_i^m a_j = \sum_j^n b_j \quad (3.8)$$

Якщо в задачі умова (3.5) виконується, то таку задачу називають закритою (з правильним балансом).

Побудуємо математичну модель розподілу і використання фінансових ресурсів за групами активів.

Оскільки наперед невідомо, скільки фінансових ресурсів потрібно використати із джерела A_1 в актив B_1 , щоб план розподілу був оптимальним, то позначимо його через x_{ij} . Вартість розподілу і використання фінансових ресурсів за групами активів підприємства позначимо Z .

Умову задачі розподілу і використання фінансових ресурсів за групами активів можна записати у вигляді таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Матрична модель розподілу і використання фінансових ресурсів за групами активів

Види джерел фінансових ресурсів	Групи активів	B_1	B_2	...	B_n
	Потреби	b_1	b_2	...	b_n
Запаси					
A_1	a_1	c_{11} x_{11}	c_{12} x_{12}	...	c_{1n} x_{1n}
A_2	a_2	c_{21} x_{21}	c_{22} x_{22}	...	c_{2n} x_{2n}
...
A_m	a_m	c_{m1} x_{m1}	c_{m2} x_{m2}	...	c_{mn} x_{mn}

Тоді цільова функція матиме вигляд:

$$Z = c_{11}x_{11} + c_{12}x_{12} + \dots + c_{1n}x_{1n} + c_{21}x_{21} + c_{22}x_{22} + \dots + c_{2n}x_{2n} + \dots + c_{m1}x_{m1} + c_{m2}x_{m2} + \dots + c_{mn}x_{mn} \quad (\min)$$

$$\text{або } Z = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n c_{ij}x_{ij} \rightarrow \min \quad (3.9)$$

Для складання обмежень задачі скористаємося такими міркуваннями:

1) кількість фінансових ресурсів, які потрібні для фінансування активів V_j з усіх видів джерел фінансових ресурсів, рівна $x_{1j} + x_{2j} + \dots + x_{mj}$, а активу V_j потрібно b_j тис.грн. фінансових ресурсів, тому, враховуючи те, що всі потреби повинні бути задоволеними, можемо записати обмеження стосовно потреб:

$$x_{1j} + x_{2j} + \dots + x_{mj} = b_j, \quad j = \overline{1, n};$$

2) кількість фінансових ресурсів, які треба розподілити з джерела A_i в усі активи, дорівнює $x_{i1} + x_{i2} + \dots + x_{in}$, а підприємство має a_i тис.грн. фінансових ресурсів і всі фінансові ресурси мають бути розподілені, тому обмеження стосовно запасів матимуть вигляд:

$$x_{i1} + x_{i2} + \dots + x_{in} = a_i, \quad i = \overline{1, m}.$$

В загальному випадку систему обмежень запишемо таким чином:

$$\begin{cases} x_{11} + x_{21} + \dots + x_{m1} = b_1, \\ x_{12} + x_{22} + \dots + x_{m2} = b_2, \\ \dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots \\ x_{1n} + x_{2n} + \dots + x_{mn} = b_n, \\ x_{11} + x_{12} + \dots + x_{1n} = a_1, \\ x_{21} + x_{22} + \dots + x_{2n} = a_2, \\ \dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots \\ x_{m1} + x_{m2} + \dots + x_{mn} = a_m, \\ x_{ij} \geq 0, \quad i = \overline{1, m}, \quad j = \overline{1, n}. \end{cases}$$

або

$$\begin{cases} \sum_{i=1}^m x_{ij} = b_j, \quad j = \overline{1, n}; \\ \sum_{j=1}^n x_{ij} = a_i, \quad i = \overline{1, m}; \\ x_{ih} \geq 0, \quad i = \overline{1, m}, \quad j = \overline{1, n}. \end{cases} \tag{3.9}$$

Ми отримали математичну модель задачі розподілу і використання фінансових ресурсів за групами активів підприємства (3.8)-(3.9), де x_{ij} – сума фінансових ресурсів, що розподіляється із i -го джерела фінансового ресурсу до j -го активу; c_{ij} – вартість окремих джерел фінансових ресурсів для формування відповідних груп активів; a_i – запаси (кількість) фінансових ресурсів i -го джерела; b_j – потреба фінансового ресурсу для j -го активу.

Тепер, виходячи з економічної постановки задачі, можемо сформулювати її математичну задачу: серед всіх невід’ємних розв’язків системи рівнянь (3.9) знайти такий, при якому оптимізуюча форма (3.8) набуде найменшого значення.

Задача розподілу і використання фінансових ресурсів за групами активів є задачею лінійного програмування, яку можна розв’язати симплекс-методом, але при розв’язуванні цієї задачі симплексним методом ми б отримали симплекс-таблиці великих розмірів, оскільки число невідомих дорівнює $m \cdot n$.

Специфічна структура цієї задачі дозволяє використати для її розв’язання ефективніший метод – метод потенціалів.

3.4.2. Методи побудови початкового опорного плану

Як і в симплексному методі розв’язування задач лінійного програмування, при розв’язуванні задачі потрібно мати початковий опорний план.

Розглянемо методи знаходження цього плану:

1. Діагональний метод (північно-західного кута).

Побудову початкового опорного плану за методом північно-західного кута починають із заповнення лівої верхньої клітинки таблиці A_1B_1 (x_{11}), в яку записують менше з двох чисел a_1 та b_1 . Далі переходять до наступної клітинки в рядку або стовпчику і заповнюють її і т.д., закінчуючи останньою правою клітинкою таблиці A_mB_n (x_{mn}).

Розглянемо алгоритм побудови початкового опорного плану задачі методом північно-західного кута:

1. Перевірка транспортної задачі на закритість.

2. Першою заповнюємо верхню ліву клітинку. Заповнення клітинки $A_i B_j$ таблиці здійснюємо за такими правилами:

а) якщо $a_i < b_j$, тобто запаси менші від потреб, то в цю клітинку записуємо весь об'єм запасу фінансового ресурсу a_i , перераховуємо потреби активу B_j , фінансовий ресурс A_i вилучаємо з розгляду (наприклад, поставивши у всіх клітинках рядочка, крім заповненої, прочерки) і переходимо до заповнення наступної клітинки $A_{i+1} B_j$;

б) якщо $a_i > b_j$, тобто запаси більші від потреб, то в цю клітинку записуємо весь об'єм потреб фінансового ресурсу b_j , перераховуємо запаси фінансового ресурсу A_i , вилучаємо з розгляду активу B_j (ставимо у всіх клітинках стовпчика, крім заповненої, прочерки) і переходимо до заповнення наступної клітинки $A_i B_{j+1}$;

в) якщо $a_i = b_j$, тобто запаси рівні потребам, то в цю клітинку записуємо весь об'єм потреб чи запасів, вилучаємо з розгляду фінансовий ресурс A_i і актив B_j (ставимо в усіх клітинках стовпчика і рядка, крім заповненої, прочерки) і переходимо до заповнення наступної клітинки $A_{i+1} B_{j+1}$.

3. Серед незаповнених клітинок (без обсягу фінансового ресурсу і прочерків) знову вибираємо верхню ліву клітинку таблиці і заповнюємо її за правилами, поданими в п. 2. Так продовжуємо до тих пір, доки не заповнимо всі клітинки таблиці.

4. З одержаної таблиці виписуємо початковий опорний план задачі та обчислюємо значення цільової функції при цьому плані.

2. Метод найменшої вартості.

Правила знаходження початкового опорного плану задачі методом найменшої вартості відрізняються від правил знаходження такого плану

діагональним методом тільки послідовністю вибору клітинки, яку потрібно заповнювати. Згідно з методом найменшої вартості першою вибирається клітинка з найменшою вартістю перевезення одиниці вантажу від постачальника до споживача. Якщо таких клітинок декілька, то вибираємо ту, для якої кількість вантажу, що можна перевезти, найбільша.

3. Метод потенціалів.

Опорний план перевіряють на оптимальність за допомогою потенціалів. Відповідно до кожного фінансового ресурсу A_i ставимо потенціал u_i , а кожному активу $B_j - v_j$.

Критерій оптимальності опорного плану задачі: якщо для деякого опорного плану (x_{ij}) задачі існують такі числа-потенціали u_i та v_j , що для базисних клітинок виконуються рівності $u_i + v_j = c_{ij}$, а для небазисних клітинок виконуються нерівності $u_i + v_j \leq c_{ij}$ для всіх $i = 1, m; j = 1, n$, то такий опорний план є оптимальним.

Потенціали опорного плану визначаються із системи $u_i + v_j = c_{ij}$, які записують для всіх заповнених клітинок таблиці задачі. За допомогою розрахованих потенціалів перевіряють умову оптимальності $u_i + v_j \leq c_{ij}$ для незаповнених клітинок таблиці. Якщо хоча б для однієї небазисної клітинки ця умова не виконується, тобто $u_i + v_j > c_{ij}$, то поточний план не є оптимальним і потрібно перейти до нового опорного плану.

Модель розраховується методом потенціалів засобами надбудови «пошук рішення» пакету MS Excel.

Буде розраховано оптимізаційну модель виходячи з даних за минулий рік, тобто без прогнозу реалізації на наступний рік.

Висновки до розділу 3

1. На основі критичного аналізу та систематизації науково-методичних підходів до оптимізації структури джерел формування фінансових ресурсів підприємства, обґрунтовано систему цілей, цільових завдань, ключових критеріїв, умов, індикаторів та інструментів оптимізації структури джерел фінансових ресурсів.

2. До основних складових управління фінансовими ресурсами підприємства відносять управління власним капіталом, залученими коштами, а також управління структурою капіталу та визначення оптимальної його структури, яка б максимізувала рентабельність власного капіталу.

3. На основі аналізу існуючих критеріїв оптимізації структури капіталу зроблено висновок про недоцільність їх використання підприємствами, що знаходяться в умовах нестійкого фінансового розвитку, в зв'язку з неоднозначністю одержуваних результатів. Для вирішення поставленого завдання розроблена модель, що враховує як критерій оптимізації максимізацію рентабельності власного капіталу при обмеженнях, що відображають фінансову стійкість господарюючого суб'єкта.

4. Використання фінансових ресурсів є головним призначенням цього виду економічного ресурсу. Без раціонального розподілу і використання втрачається економічний сенс формувати фінансові ресурси на рівні окремого підприємства. Фінансові ресурси, як один із видів економічних ресурсів, має здатність до збільшення своєї вартості, тобто в процесі використання забезпечує формування доходу або прибутку. Дохід (прибуток), що генерують фінансові ресурси, залежить від їх ефективного використання при вкладанні у відповідні ресурси. Вибір активів для вкладання фінансових ресурсів є одним з головних завдань фінансової політики підприємства при використанні цих видів економічних ресурсів.

5. Для більш ефективного розподілу і використання фінансових ресурсів розроблено економіко-математичну модель на основі матричного методу, за допомогою якої підприємство зможе розподіляти і використовувати кошти не лише виходячи з потреб того чи іншого напряму розвитку підприємства, потреб в тих чи інших активів, але забезпечити більш раціональні пропорції такого розподілу на основі вартості окремих джерел фінансових ресурсів для відповідних груп активів і напрямів вкладання коштів.

РОЗДІЛ 4
ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ УДОСКОНАЛЕНИХ МЕТОДІВ
ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

4.1. Реалізація економіко-математичної моделі оптимізації структури капіталу на основі максимізації рентабельності власного капіталу

З метою удосконалення процесу формування фінансових ресурсів ТОВ «Агротаєрс» побудуємо та розв'яжемо описану в п. 3.3 модель оптимізації структури капіталу з метою відновлення фінансової стійкості та платоспроможності. Для реалізації моделі використаємо дані фінансової звітності ТОВ «Агротаєрс» за 2020 рік.

Вихідні дані для формування моделі представлені в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Вихідні дані для формування моделі оптимізації структури капіталу
для ТОВ «Агротаєрс»

Показник	Значення показника
Економічний прибуток, Пек (тис.грн.)	668
Сукупний капітал, К (тис.грн.)	1 234,9
Необоротні активи, НоА (тис.грн.)	5,1
Оборотні активи, ОА (тис.грн.)	1 229,8
Ставка податку на прибуток tax	0,18
Вартість ПК r	1,0276
Цільова функція ROE	формула (3.6)
Система обмежень	формула (3.7)

Для розв'язання моделі була використана надбудова «Пошук рішення» в середовищі Excel. Результат представлений в табл. 4.2.

Таблиця 4.2

Результат розв'язання задачі оптимізації структури капіталу
ТОВ «Агротаєрс»

Показника	Значення показників	
	фактичне	розрахункове
Цільова функція (ROE)	0,1357	0,2706
К1 – коефіцієнт автономії	0,564	0,697
К1 не менше	0,5	
К2 – коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,562	0,696
К2 не менше	0,1	
К3 - коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,992	0,994
К3 не менше	0,2	
К4 - коефіцієнт фінансової стійкості	0,564	0,697
К4 не менше	0,6	
x – власний капітал	0,5644	0,6977
1 – x – позиковий капітал	0,4356	0,3023

Фактична рентабельність власного капіталу ТОВ «Агротаєрс» до оптимізації складала:

$$ROE_{fact} = \left[\frac{668}{1234,9} + \left(\frac{668}{1234,9} - 1,0276 \right) \cdot \frac{537,8}{697,1} \right] \cdot 0,82 = 0,1357 \text{ або } 13,57\%$$

Максимальна рентабельність власного капіталу після реалізації економіко-математичної моделі складе:

$$ROE_{opt} = \left[\frac{668}{1234,9} + \left(\frac{668}{1234,9} - 1,0276 \right) \cdot \frac{373,3}{861,6} \right] \cdot 0,82 = 0,2706 \text{ або } 27,62\%$$

На підставі отриманих даних, представлених в табл. 4.2, був зроблений висновок, що при фактичних фінансових результатах діяльності ТОВ «Агротаерс» і обсязі капіталу, необхідного для фінансування діяльності, оптимальною структурою капіталу є наступна:

- власний капітал – 69,77% (861,6 тис.грн.);
- позиковий капітал - 30,23% (373,3 тис.грн).

При отриманій структурі капіталу забезпечується максимізація рентабельності власного капіталу (27,06%) при заданих обмеженнях:

$$K1 = 0,697 (\geq 0,5);$$

$$K2 = 0,696 (\geq 0,1);$$

$$K3 = 0,994 (\geq 0,2);$$

$$K4 = 0,697 (\geq 0,6).$$

Застосування моделі дозволить підприємству підвищити рентабельність власного капіталу на 13,497%.

Для оптимальної структури за результатами моделюванні підприємству необхідно зменшити розмір позикового капіталу на 164,5 тис.грн. та збільшити на цю суму розмір власного капіталу.

Збільшення власного капіталу в грошовій формі можливо за рахунок зменшення розміру дебіторської заборгованості за товари та зменшення розміру готової продукції підприємства.

Зменшення позикового капіталу можливо за рахунок зменшення поточної кредиторської заборгованості за товари підприємства, розмір якої на кінець 2020 року складав 433,3 тис.грн.

4.2. Реалізація економіко-математичної моделі розподілу і використання фінансових ресурсів за групами активів

Для реалізації матричного методу найбільш складною частиною є визначення вартості окремих джерел фінансових ресурсів при формуванні відповідних груп активів.

Вартість джерел фінансових ресурсів пропонується встановлювати виходячи з таких положень.

По-перше, найменшою вартість або базою для розрахунків будемо вважати облікову ставку НБУ. Ця ставка використовується для розрахунку депозитної і кредитної ставок банків. З 11 грудня 2020 року облікова ставка НБУ складає 6,0%.

Така ставка буде використана при вкладенні амортизаційних відрахувань в інвестиції. При вкладанні амортизаційних відрахувань в інші групи активів облікова ставка підвищується на відповідний відсоток, якій дорівнює: а) для грошових коштів 1%; б) для дебіторської заборгованості 2%; в) для готової продукції 3%; г) для незавершеного виробництва 4%; д) для матеріальних виробничих запасів 5% [35].

Тобто вартість вкладання амортизаційних відрахувань в інвестиції буде становити 6,0%, в грошові кошти 7,0%, в дебіторську заборгованість 8,0%, у готову продукцію 9,0%.

По-друге, для внутрішніх фінансових ресурсів, що формуються за рахунок чистого прибутку, їх вартість визначається за депозитною ставкою банківських установ, яка на момент обчислень складала від 3,8% до 5,4%. Так, для фінансування інвестицій за рахунок чистого прибутку встановлюється вартість 4,7%. Для фінансування готової продукції 7,74%, а дебіторської заборгованості 8,7%. Для фінансування грошових коштів – 9,7%. Тобто вартість зростає від того, наскільки дана група активів зменшує генерування доходу підприємства.

По-третє, для позикових джерел фінансових ресурсів, зокрема банківського кредиту, кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги вартість коштів, що використовуються для фінансування активів, визначається за кредитною ставкою банківських установ, яка на момент розрахунків складала від 5,3% до 8,9%. Для фінансування інвестицій за рахунок кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги вартість становить 8,4%. Готової продукції 5,9%, а дебіторської заборгованості 4,9%. Грошові кошти фінансуються від 4,9%. Тобто вартість кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги при взаємозв'язку з групами активів підвищується, якщо група активів має низьку ліквідність та недостатньо генерує дохід.

По-четверте, для позикових джерел фінансових ресурсів, що пов'язані з сплатою кредиторської заборгованості за розрахунками, вартість визначається за обліковою ставкою, підвищеною на рівень ризику та (чи) рівень інфляції. Так, для фінансування інвестицій вартість складає 9,1%. Для фінансування готової продукції 4,1%, а дебіторської заборгованості 2,1%. Для фінансування грошових коштів вартість встановлюється на рівні 0,6%. Тобто вартість кредиторської заборгованості за розрахунками при взаємодії з тим чи іншим активом визначається рівнем ліквідності активу [35].

Вхідні данні для розрахунку моделі з урахуванням вартості окремих видів джерел фінансових ресурсів у взаємозв'язку з відповідними групами активів зведено в табл. 4.3.

Встановлені таким чином показники вартості джерел фінансових ресурсів будуть в матричній моделі записані не у формі відсотків, а у формі частки одиниці.

Таблиця 4.3

Вхідні данні для розрахунку моделі, (%)

Види активів	Види джерел фінансових ресурсів				Сума активів A_i
	Амортизаційні відрахування	Чистий прибуток	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, услуги	Кредиторська заборгованість за розрахунками	
Інвестиції	X_{11}	X_{12}	X_{13}	X_{41}	$\sum_i^m X_{ij} = A_1$
Готова продукція	X_{21}	X_{22}	X_{23}	X_{24}	$\sum_i^m X_{ij} = A_2$
Дебіторська заборгованість	X_{31}	X_{32}	X_{33}	X_{34}	$\sum_i^m X_{ij} = A_3$
Грошові кошти	X_{41}	X_{42}	X_{43}	X_{44}	$\sum_i^m X_{ij} = A_4$
Сума фінансових ресурсів Π_i .	$\sum_j^n X_{ij} = \Pi_1$	$\sum_j^n X_{ij} = \Pi_2$	$\sum_j^n X_{ij} = \Pi_3$	$\sum_j^n X_{ij} = \Pi_4$	$\sum A_i = \sum \Pi_i$

На основі запропонованого механізму встановлення вартості окремих видів джерел фінансових ресурсів у взаємозв'язку з відповідними групами активів, показники вартості можуть мати значення (табл. 4.4)

Таблиця 4.4

Вартість окремих джерел фінансових ресурсів у взаємозв'язку з групами активів (%)

Види джерел фінансових ресурсів	Групи активів	Інвестиції	Готова продукція	Дебіторська заборгованість	Грошові кошти
	Потреби Запаси	6,2	369,8	648,7	27,5
Амортиз-ні відрах-ння	1,1	0,06 X_{11}	0,09 X_{12}	0,08 X_{13}	0,07 X_{14}
Чистий прибуток	494	0,047 X_{21}	0,077 X_{22}	0,087 X_{23}	0,097 X_{24}

Продовження табл. 4.4

Види джерел фінансових ресурсів	Групи активів	Інвестиції	Готова продукція	Дебіторська заборгованість	Грошові кошти
	Потреби Запаси	6,2	369,8	648,7	27,5
Кредиторська заборгованість за товари	433,3	0,084 X ₃₁	0,059 X ₃₂	0,049 X ₃₃	0,049 X ₃₄
Кредиторська заборгованість за розрахунками	123,8	0,091 X ₄₁	0,041 X ₄₂	0,021 X ₄₃	0,006 X ₄₄

Встановлені таким чином показники вартості джерел фінансових ресурсів будуть в матричній моделі записані не у формі відсотків, а у формі частки одиниці.

Для побудови матричної моделі розподілу і використання фінансових ресурсів за групами активів підприємства сформулюємо зміст задачі.

Для фінансування груп активів за напрямом виробництво машин ТОВ «Агротаєрс» має можливість виділити 1052,2 тис.грн. фінансових ресурсів, окрема за видами джерел: а) амортизаційні відрахування 1,1 тис.грн., б) чистий прибуток 494 тис.грн., в) кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги 433,3 тис.грн., г) кредиторська заборгованість за розрахунками 123,8 тис.грн. При цьому необхідно профінансувати наступні групи активів: а) капітальні інвестиції 6,2 тис.грн, б) готова продукція 369,8 тис.грн., в) дебіторська заборгованість 648,7 тис.грн., г) грошові кошти 27,5 тис.грн.

Вартість фінансових ресурсів при вкладанні в активи наведена в табл. 4.4.

Позначимо змінні:

x_{11} – сума активу із 1-го джерела фінансового ресурсу в 1-й вид активу

x_{12} – сума активу із 1-го джерела фінансового ресурсу в 2-й вид активу

x_{13} – сума активу із 1-го джерела фінансового ресурсу в 3-й вид активу

x_{14} – сума активу із 1-го джерела фінансового ресурсу в 4-й вид активу

x_{21} – сума активу із 2-го джерела фінансового ресурсу в 1-й вид активу

x_{22} – сума активу із 2-го джерела фінансового ресурсу в 2-й вид активу

x_{23} – сума активу із 2-го джерела фінансового ресурсу в 3-й вид активу

x_{24} – сума активу із 2-го джерела фінансового ресурсу в 4-й вид активу

x_{31} – сума активу із 3-го джерела фінансового ресурсу в 1-й вид активу

x_{32} – сума активу із 3-го джерела фінансового ресурсу в 2-й вид активу

x_{33} – сума активу із 3-го джерела фінансового ресурсу в 3-й вид активу

x_{34} – сума активу із 3-го джерела фінансового ресурсу в 4-й вид активу

x_{41} – сума активу із 4-го джерела фінансового ресурсу в 1-й вид активу

x_{42} – сума активу із 4-го джерела фінансового ресурсу в 2-й вид активу

x_{43} – сума активу із 4-го джерела фінансового ресурсу в 3-й вид активу

x_{44} – сума активу із 4-го джерела фінансового ресурсу в 4-й вид активу

Обмеження по джерелам фінансових ресурсів:

$$x_{11} + x_{12} + x_{13} + x_{14} = 1,1$$

$$x_{21} + x_{22} + x_{23} + x_{24} = 494$$

$$x_{31} + x_{32} + x_{33} + x_{34} = 433$$

$$x_{41} + x_{42} + x_{43} + x_{44} = 123,8$$

Обмеження по активам:

$$x_{11} + x_{21} + x_{31} + x_{41} = 6,2$$

$$x_{12} + x_{22} + x_{32} + x_{42} = 369,8$$

$$x_{13} + x_{23} + x_{33} + x_{43} = 648,7$$

$$x_{14} + x_{24} + x_{34} + x_{44} = 27,5$$

Цільова функція:

$$Z = 0.06x_{11} + 0.09x_{12} + 0.08x_{13} + 0.07x_{14} + 0.047x_{21} + 0.077x_{22} + 0.087x_{23} + 0.097x_{24} + 0.084x_{31} + 0.059x_{32} + 0.049x_{33} + 0.049x_{34} + 0.091x_{41} + 0.041x_{42} + 0.021x_{43} + 0.006x_{44} \rightarrow \min$$

Критерієм оптимальності, тобто показником рішення задачі є сукупна мінімальна вартість коштів, що необхідно сплатити за використання тих чи інших джерел фінансових ресурсів.

Розподіл фінансових ресурсів за групами активів здійснюється на основі способу мінімальної вартості використання того чи іншого джерела.

Для розв'язання моделі була використана надбудова «Пошук рішення» в середовищі Excel. Результат представлений в табл. 4.5.

Таблиця 4.5

Результат розв'язання задачі оптимізації розподілу і використання фінансових ресурсів за групами активів ТОВ «Агротаєрс», (тис.грн.)

Види джерел фінансових ресурсів	Групи активів	Інвестиції	Готова продукція	Дебіторська заборгованість	Грошові кошти
	Потреби Запаси	6,2	369,8	648,7	27,5
Амортизаційні відрахування	1,1	0,06	0,09	0,08 1,1	0,07
Чистий прибуток	494	0,047 6,2	0,077 369,8	0,087 118	0,097
Кредиторська заборгованість за товари	433,3	0,084	0,059	0,049 433,3	0,049
Кредиторська заборгованість за розрахунками	123,8	0,091	0,041	0,021 96,3	0,006 27,5

Значення цільової функції для оптимального плану дорівнює:

$$Z_{opt} = 0.047*6,2 + 0.077*369,8 + 0.08*1,1 + 0.087*118 + 0.049*433,3 + 0.021*96,3 + 0.006*27,5 = 62,53 \text{ тис.грн.}$$

Таким чином, вартість оптимального плану розподілу і використання фінансових ресурсів складає 62,53 тис.грн. Це означає, щоб здійснити фінансування вибраних груп активів ТОВ «Агротаєрс» необхідно заплатити

87668,46 тис.грн. коштів за формування і використання названих фінансових ресурсів.

Аналіз оптимального плану.

Амортизаційні відрахування в обсязі 1,1 тис.грн., використовуються для фінансування дебіторської заборгованості.

Чистий прибуток використовується для фінансування інвестицій, готової продукції та дебіторської заборгованості в обсязі 494 тис.грн.

Такий розподіл амортизаційних відрахувань і чистого прибутку для підприємства є найкращім в тих умовах, в яких існує підприємство.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги використовується для фінансування дебіторської заборгованості в обсязі 433,3 тис.грн.

Кредиторська заборгованість за розрахунками використовується для фінансування дебіторської заборгованості в обсязі 96,3 тис.грн., для фінансування потреби в грошових коштах в обсязі 27,5 тис.грн.

Наведені розрахунки і одержані показники свідчать про доцільність використання матричного методу для розподілу і використання фінансових ресурсів на промисловому підприємстві.

4.3. Оптимізація розміру власних фінансових ресурсів на базі удосконаленої системи їх управління

Досягнути значного збільшення вхідних грошових потоків за короткий час можливо шляхом здійснення наступних дій [77, 78]:

- впровадження різних цінових знижок при реалізації товарів за умови оплати цих товарів в короткий термін (до 10 діб);
- якщо продукція має високий попит на ринку можлива реалізація цієї продукція в умовах повної або часткової передоплати;

- обґрунтування змін щодо збільшення термінів товарного кредитування покупцям при внесенні корегувань при плануванні торгової дебіторської заборгованості;

- застосування новітніх методів для повернення боргів щодо простроченої дебіторської заборгованості;

- застосування при великому розмірі дебіторської заборгованості різних форм її рефінансування, а саме форфейтингу, векселів та факторингу.

Перелічені вище заходи є інструментами політики управління дебіторською заборгованістю.

Політика управління дебіторською заборгованістю підприємства є за своїм економічним змістом його кредитною політикою стосовно покупців товарів, яка спрямована на розширення обсягу обороту та яка полягає в оптимізації загального розміру цієї заборгованості і забезпечення своєчасної її інкасації.

В сучасних умовах формування ефективної кредитної політики впливає на конкурентоспроможність підприємства. Для багатьох підприємств надання комерційного кредиту з постачання продукції є невід'ємною умовою діяльності та зростання обсягів продажу і прибутку. Сучасний стан взаєморозрахунків між підприємствами характеризується значною часткою простроченої дебіторської заборгованості – 65% обігових активів промислових підприємств.

Це є причиною касових розривів в платежах, потреби в додаткових фінансових ресурсах, зменшення обіговості капіталу і негативно впливає на фінансову стійкість підприємств. На практиці рішення про надання або обмеження товарного кредиту контрагенту ухвалюються керівництвом підприємств без врахування впливу вибраної кредитної політики на майбутні фінансові результати, що призводить до необґрунтованого зростання дебіторської заборгованості. Це вимагає розробки методичних засад формування кредитної політики на новій парадигмі.

Кредитна політика є частиною загальної політики управління обіговими активами і маркетингової політики підприємства, яка спрямована на збільшення обсягу реалізації продукції і оптимізацію дебіторської заборгованості. Кредитна політика – це комплекс рішень, що включає термін кредиту компанії, стандарти кредитоспроможності, порядок погашення купівельної заборгованості і пропонувані знижки. Сьогодні через обмеження банківського кредитування серед підприємств різних галузей економіки стала популярною система оплати за продукцію з відстрочкою платежів (товарний кредит). Товарний кредит – це форма короткострокового фінансування, що надається компанії-покупцеві, та засіб збільшення обсягу продажів компанії-продавця.

При формуванні кредитної політики підприємства необхідно враховувати такі характеристики дебіторської заборгованості та її впливу на фінансовий цикл:

- фінансові відносини в формі контрактів між постачальниками і покупцями з приводу способів і термінів розрахунку за поставлені товари, роботи, послуги чи майнові права;

- продаж товарів з відстроченням оплати, внаслідок чого кошти від покупців поступають не у момент переходу права власності на продукцію, а після закінчення певного періоду часу;

- дебіторська заборгованість є відстроченим у часі потенційно позитивним грошовим потоком;

- пошук компромісного рішення між ризиком і прибутковістю: продаж товарів і послуг в кредит веде до виникнення витрат (адміністративні витрати, пов'язані з кредитуванням, безнадійні борги і втрачені можливості скористатися коштами в більш прибуткових цілях), які необхідно порівнювати з економічними вигодами від збільшення обсягу продажів [79].

У процесі управління дебіторською заборгованістю з метою прискорення розрахунків доцільно використовувати сучасні форми її рефінансування. Під рефінансуванням розуміють переведення дебіторської заборгованості в інші

форми оборотних активів підприємства (грошові кошти або високоліквідні цінні папери) з метою прискорення розрахунків. До таких форм в сучасних умовах господарювання відносять: спонтанне фінансування, факторинг, облік векселів або їх продаж на фондовому ринку, форфейтинг.

Незалежно від виду операції рефінансування її використання базується на єдиних принципах:

- загальні витрати на рефінансування не повинні перевищувати очікуваний прибуток від використання вивільнених коштів у господарському обороті;
- витрати на рефінансування не повинні перевищувати вартості короткострокових кредитів для підтримки платоспроможності підприємства до інкасації дебіторської заборгованості;
- витрати на рефінансування не повинні перевищувати інфляційні витрати у випадку затримки платежів.

На кінець 2020 року ТОВ «Агротаєрс» мало дебіторську заборгованість за товари на суму 291,5 тис.грн. строк погашення якої перевищив 18 місяців.

З метою зменшення розміру дебіторської заборгованості за товари пропонується укладення договору факторингового обслуговування у банку.

Схема факторингу:

- Клієнт укладає з банком договір факторингу терміном на 3 роки.
- Клієнт повідомляє покупця про відступлення права вимоги та реквізити для оплати за контрактом.
- В рамках чинного з покупцем контракту Клієнт відвантажує продукцію покупцеві на умовах відстрочки платежу.
- Відразу після надання в Банк документів, що підтверджують поставку (накладна), Банк перераховує клієнту грошові кошти в розмірі до 90% від суми товару або послуги.
- Покупець погашає свій борг з постачання на транзитний рахунок банку.

• Банк з отриманого платежу утримує виплачене клієнтові фінансування (до 90%), а залишок платежу (від 10%) перераховує на поточний рахунок клієнта.

Базова процентна ставка по короткострокових кредитах для юридичних осіб складає 9,5% річних.

До запровадження договору факторингового обслуговування необхідно визначити наскільки є ефективна дана пропозиція.

Оцінка ефективності використання договору факторингового обслуговування з відстрочкою платежу 90 календарних днів використовується в наступній послідовності:

Дані для розрахунку:

- максимальний ліміт – 90 % ,
- підприємство продало банку право на стягнення дебіторської заборгованості на суму 291 тис.грн.,
- ставка в гривні – 7,5% ,
- комісію за обслуговування – 0,2 % ,
- винагороду за проведення факторингу – 0,3% від суми поставки,
- 9,5% - середній рівень процентної ставки на ринку грошових ресурсів.

Перейдемо до розрахунку:

1. Визначимо залишки дебіторської заборгованості при реалізації товару з відстрочкою платежу 90 календарних днів:

$$Дз = (291/360) \cdot 90 = 72,75 \text{ тис.грн.}$$

Це дозволяє розрахувати можливу суму вивільнених коштів, що отримує підприємство:

$$291 - 72,75 = 218,25 \text{ тис.грн.} - \text{вивільнення коштів.}$$

2. Визначаємо комісію за обслуговування :

$$291 * 0,2\% = 0,58 \text{ тис.грн.}$$

3. Визначаємо винагороду за проведення факторингу:

$$291 * 0,9 * 0,3\% = 0,78 \text{ тис.грн.}$$

4. Визначаємо загальні витрати на рефінансування:

$$0,58 + 0,78 = 1,36 \text{ тис.грн.}$$

5. Визначаємо ціну рефінансування:

$$1,36 / (291 * 0,9) * 100 = 0,35\%$$

Застосування договору факторингового обслуговування з відстрочкою платежу 90 календарних днів дозволить зменшити дебіторську заборгованість за товари на 291 тис.грн, отримати ліквідні активи (грошові кошти) в сумі 289,64 тис.грн, при витратах на рефінансування у сумі 1,36 тис.грн.

Також прогнозується, що за рахунок факторингового обслуговування збільшить дохід від реалізації продукції на 1%. Це дозволить збільшити чистий прибуток підприємства на 100,0 тис.грн.

Пропонуючи покупцям нижчу ціну на товар, підприємство збільшує обсяг продажів на підприємстві, проте також зменшує і дохід у розрахунку на одиницю проданого товару.

Найпопулярнішими на всіх видах підприємств є різні засоби цінового стимулювання.

Пропонується надати знижку «сконто» в розмірі 4% за дострокову оплату відвантаженого товару (протягом трьох банківських днів із моменту відвантаження) тобто 12,24 тис.грн. ($306,0 \times 4\% : 100\%$), а саме на автомобільні покришки (шини), сільгосппокришки, вантажні покришки.

Вартість, за якою відпускається продукція зі знижкою 306 тис.грн. (без ПДВ – 255 тис.грн, ПДВ 20% - 51,0 тис.грн.). Первісна (купівельна) вартість товару – 244,8 тис.грн. (без ПДВ – 204,0 тис.грн., ПДВ 20% - 40,8 тис.грн.) (табл. 4.6).

Дана знижка дозволить підприємству зменшити залишки товарів на складі на суму 204 тис.грн. та отримати 40,8 тис.грн. валового прибутку ($244,8 - 204,0$).

Таблиця 4.6

Журнал реєстрації господарських операцій з продажу товару зі знижкою

№ з/п	Зміст господарської операції	Сума, грн.	Бухгалтерський облік		Податковий облік	
			дебет рахунка	кредит рахунка	дохід	витрати
1	Відвантажено товар покупцю, відображено дохід від реалізації	306 000	361	702	255 000	—
2	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ у складі вартості відвантаженого товару	51 000	702	641/ПДВ	—	—
3	Отримано грошові кошти в оплату відвантаженого товару (за вирахуванням знижки, обумовленої в договорі купівлі-продажу)	293 760	311	361	—	—
4	Відкориговано на суму знижки раніше відображений дохід від реалізації товару	12 240	704	361	-10 200	—
5	Відкориговано раніше відображені податкові зобов'язання з ПДВ методом «червоне сторно» (6000 грн. x 20 % : 120 %)	2040	704	641/ПДВ	—	—
6	Списано собівартість реалізованого товару	204 000	902	281	—	—
7	Списано на фінансовий результат:					
	— дохід від реалізації товару без урахування знижки	255 000	702	791	—	—
	— вирахування з доходу (суму знижки без ПДВ)	10 200	791	704	—	—
	— собівартість реалізованого товару	204 000	791	902	—	—

Для оптимального розміру кредиторської заборгованості за результатами моделюванні підприємству необхідно зменшити розмір кредиторської заборгованості за продукцію на 164,5 тис.грн.

У процесі здійснення господарської діяльності нерідко виникають ситуації, коли необхідно терміново розрахуватися з постачальниками або підрядчиками,

а коштів не вистачає. У такому випадку за погодженням з контрагентами проблему можна вирішити шляхом застосування негрошових форм розрахунків. Негрошові форми розрахунку - це різні способи погашення взаємних фінансових зобов'язань без використання коштів. До таких форм розрахунків, зокрема, належать бартерні операції, розрахунки вексями, зарахування зустрічних вимог тощо.

Одним із варіантів негрошових розрахунків є вексельна форма розрахунків.

Вексель - цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця або його наказ третій особі сплатити після настання строку платежу визначену суму власнику векся (векселедержателю).

Вексельна форма розрахунків та їх умови обов'язково мають оформлюватися відповідними договорами або передбачатися ними. Відсутність такої умови у договорі (поставки товарів, виконання робіт, надання послуг тощо) створює підстави для визнання такого договору неукладеним (ст. 207 Цивільного кодексу) або недійсним.

Векселі можуть бути прості або переказні та існують виключно у документарній формі, крім фінансових векселів, що випускаються у бездокументарній формі у визначеному законодавством порядку.

Згідно з правилами, встановленими Законом про обіг векселів, видавати переказні і прості векселі можна лише для оформлення грошового боргу за фактично поставлені товари, виконані роботи, надані послуги.

За видачу векся без наявності грошового боргу за фактично поставлені товари, виконані роботи, надані послуги або без визначення у відповідному договорі умови проведення розрахунків із застосуванням векселів чи із зазначенням суми платежу за векселем, що є більшою від суми зобов'язань трасата перед трасантом або векселедавця (за переказним векселем трасанта) перед особою, якій чи за наказом якої має бути здійснено платіж, на юридичну особу - векселедавця (за переказним векселем трасанта) накладається штраф у розмірі від

400 до 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ст. 131 Закону про обіг векселів).

На підприємстві видача векселя супроводжується обов'язковим внесенням запису до реєстру виданих векселів, акта приймання-передачі векселів.

Платіж за векселем на території України здійснюється виключно у безготівковій формі (ст. 6 Закону про облік векселів).

Для цілей податкового обліку операції з цінними паперами, у тому числі з векселями, належать до операцій особливого виду. Особливість цих операцій полягає в тому, що платник податків при здійсненні операцій з цінними паперами замість обліку звичайних доходів і витрат веде окремий податковий облік фінансових результатів за цінними паперами. Такий облік ведеться за окремими видами цінних паперів (у тому числі за векселями) наростаючим підсумком протягом звітного року.

У податковому обліку номінальна вартість взятих на облік, але не оплачених (не погашених) цінних паперів, які засвідчують відносини позики, а також платіжних документів, емітованих (виданих) боржником на користь (на ім'я) платника податку як забезпечення або підтвердження заборгованості, не змінює податкових зобов'язань, тобто не включається до складу доходів.

У разі видачі (передачі) векселя відповідно до договору у платника податку - покупця припиняються зобов'язання щодо оплати товарів за договором поставки та виникають зобов'язання щодо сплати зобов'язань за векселем. Тобто векселі, отримані, але не оплачені платником податку, або видані, але не оплачені, не змінюють сум податкових зобов'язань з податку на прибуток.

У векселі може бути зазначений один із таких строків платежу:

– при пред'явленні – у цьому випадку вексель пред'являється до оплати протягом одного року з дати його складання і підлягає оплаті в день пред'явлення. При цьому векселедавець може скоротити або збільшити строк пред'явлення векселя або вказати, що вексель не може бути пред'явлений до платежу раніше

визначеної дати, наприклад: «По пред'явленню, але не раніше 30 листопада 2020 року»;

– у визначений строк від пред'явлення – у цьому випадку день пред'явлення векселя до оплати фіксується спеціальною відміткою, яку робить векселедавець;

– у визначений строк від дати складання векселя – наводиться конкретна кількість днів, наприклад: «Через 50 днів після складання»;

– на визначену дату – указується конкретний строк платежу, наприклад: «31 грудня 2020 року».

Підставою для здійснення платежу за векселем є факт його пред'явлення для оплати. При цьому сам вексель переходить до векселедавця. Зобов'язання за векселем мають безперечний характер. Векселедавець не може змінити умови виплати або ухилитися від неї.

Якщо векселедавцю було пред'явлено до оплати вексель відповідно до терміну його погашення, а векселедавець не заплатив за нього, то держатель векселя має право вчинити вексельний протест, тобто звернутися до нотаріальної контори за місцем перебування платника, після чого може бути розпочато судове провадження.

Держатель векселя не має права вимагати погашення векселя раніше терміну його погашення.

Кредиторська заборгованість за товари у сумі 433,3 тис.грн. на кінець 2020 року, включає заборгованість перед ТОВ «Спецшина Україна» 69,3 тис.грн., ТОВ «Техноторг» 49,0 тис.грн, ТОВ «Омега-Автопоставка» 51,7 тис.грн.

Для оформлення векселя підприємству слід придбати вексельні бланки в комерційних банках. При купівлі вексельного бланка крім його вартості сплачується також і держмити в розмірі 10 % НМДГ, що становить 1,70 грн. (п. 2 Указу Президента від 02.11.93 р. № 504/93). У бланку необхідно заповнити всі обов'язкові реквізити.

Пропонується для оплати за отриману продукцію здійснити емісію чотирьох простих короткострокових векселів зі строком платежу через 10 місяців.

Підприємству ТОВ «Спецшина Україна» видати простий вексель на суму 83,16 тис.грн. (у тому числі ПДВ – 13,86 тис.грн.).

Підприємству ТОВ «Техноторг» видати простий вексель на суму 58,8 тис.грн. (у тому числі ПДВ – 9,8 тис.грн.).

Підприємству ТОВ «Омега-Автопоставка» видати простий вексель на суму 62,04 тис.грн. (у тому числі ПДВ – 253,46 тис.грн.).

Підприємству ТОВ «Надійний партнер» видати простий вексель на суму 1160,4 тис.грн. (у тому числі ПДВ – 10,34 тис.грн.).

Операція з одержання товару при оплаті векселем відображається в обліку наступним чином (табл. 4.7).

Таблиця 4.7

Облік векселів на ТОВ «Агротаєрс»

№ п/п	Зміст операції	Первинні документи	Бухгалтерський облік		
			Дт	Кт	Сума, грн.
1	Видано кошти під звіт для придбання бланків векселя співробітнику підприємства (3 шт.)	Видатковий касовий ордер типової форми № КО-1	372	301	41,1 (13,7 x 3)
2	Оприбутковано бланк простого векселя	Звіт про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт, накладна	209	372	30,0 (10,0 x 3)
3	Відображено вартість бланка на позабалансовому рахунку		08	-	36,0 (12,0 x 3)
4	Сплачено держмити		949	372	5,10 (1,70 x 3)
5	Відображено податковий кредит із ПДВ	Податкова накладна	641	372	6,0 (2,0 x 3)
6	Отримано товари від ТОВ «Спецшина Україна»	Накладна	281	631	69,3

Продовження табл. 4.7

№ п/п	Зміст операції	Первинні документи	Бухгалтерський облік		
			Дт	Кт	Сума, грн.
7	Відображено податковий кредит із ПДВ	Податкова накладна	641	631	13,86
8	Видано простий короткостроковий вексель підприємству ТОВ «Спецшина Україна» у рахунок оплати за товар	Вексель, акт приймання-передачі векселя	631	621	83,16
9	Списано на витрати вартість бланків векселів	Бухгалтерська довідка	949	209	30,0
			-	08	36,0
10	Отримано товари від ТОВ «Техноторг»	Накладна	281	631	49,0
11	Відображено податковий кредит із ПДВ	Податкова накладна	641	631	9,8
12	Видано простий короткостроковий вексель підприємству ТОВ «Техноторг» у рахунок оплати за товар	Вексель, акт приймання-передачі векселя	631	621	58,8
13	Отримано товари від ТОВ «Омега-Автопоставка»	Накладна	281	631	51,7
14	Відображено податковий кредит із ПДВ	Податкова накладна	641	631	10,34
15	Видано простий короткостроковий вексель підприємству ТОВ «Омега-Автопоставка» у рахунок оплати за товар	Вексель, акт приймання-передачі векселя	631	621	62,04

Управління кредиторською заборгованістю шляхом використання вексельної форми розрахунків дозволило знизити поточну кредиторську заборгованість за товари ТОВ «Агротаєрс» на 170,0 тис.грн.

4.4. Розрахунок прогностичних фінансових показників діяльності ТОВ «Агротаєрс» після реалізації запропонованих методичних підходів

Розрахуємо зміни, що відбудуться в балансі підприємства ТОВ «Агротаєрс» після впровадження заходів щодо удосконалення управління капіталом підприємства.

В балансі підприємства відбудуться такі зміни:

в II розділі активу:

рядок 1103 «Готова продукція» зменшиться на 204 тис.грн. за рахунок ведення знижки;

рядок 1125 «Дебіторська заборгованість за продукцію» зменшиться на 291 тис. грн. за рахунок рефінансування дебіторської заборгованості за допомогою факторингового обслуговування;

рядок 1165 «Гроші та їх еквіваленти» збільшиться за рахунок отримання грошових коштів від продажу готової продукції і складе 522,5 тис.грн.

- в I розділі пасиву: рядок 1420 «Нерозподілений прибуток» збільшиться за рахунок збільшення чистого доходу в прогностичному періоді і складе 882,1 тис.грн.

- в II розділі пасиву:

Рядок 1615 «Кредиторська заборгованість за товари» зменшиться на 308,0 тис.грн.;

Рядок 1690 «Інші поточні зобов'язання» зменшаться на 50,0 тис.грн.

Скорочений прогностичний баланс ТОВ «Агротаєрс» матиме наступний вигляд (табл. 4.8).

В результаті реалізації запропонованих методичних підходів щодо удосконалення управління формуванням та використанням фінансових ресурсів підприємства на підприємстві ТОВ «Агротаєрс» нерозподілений прибуток підприємства збільшиться у прогностичному періоді на 188 тис. грн. та складе 882,1 тис. грн.

Таблиця 4.8

Прогнозний баланс підприємства ТОВ «Агротаерс»

Актив	Код рядка	2020 рік	прогнозний період
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Основні засоби	1010	5,1	5,1
первісна вартість	1011	6,2	6,2
знос	1012	(1,1)	(1,1)
Усього за розділом I	1095	5,1	5,1
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	369,8	165,8
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	643,8	352,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135	0,2	0,2
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4,7	4,7
Гроші та їх еквіваленти	1165	27,5	522,5
Витрати майбутніх періодів		3,4	3,4
Інші оборотні активи	1190	180,4	180,4
Усього за розділом II	1195	1229,8	1229,8
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	1234,9	1234,9

Пасив	Код рядка	2020	прогнозний період
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3,0	3,0
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	694,1	882,1
Усього за розділом I	1495	697,1	885,1
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-

Продовження табл. 4.8

Пасив	Код рядка	2020	прогнозний період
Векселі видані	1605	0	170,0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
за товари, роботи, послуги	1615	433,3	125,3
за розрахунками з бюджетом	1620	24,2	24,2
за розрахунками зі страхування	1625		
за розрахунками з оплати праці	1630		
за одержаними авансами	1635		
Поточні забезпечення	1660		
Інші поточні зобов'язання	1690	80,3	30,3
Усього за розділом III	1695	537,8	349,8
Баланс	1900	1234,9	1234,9

Проведення запропонованих заходів має вплив не лише на фінансові результати діяльності підприємства, але і на показники рентабельності та ліквідності (табл. 4.9).

Таблиця 4.9

Прогнозовані показники фінансової стійкості, ліквідності
та рентабельності підприємства

Показник	2020	Прогнозне значення
1. Коефіцієнти фінансової стійкості		
1.1 Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,564	0,716
1.2 Коефіцієнт фінансової залежності	1,77	1,39
1.3 Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,992	0,994
1.4 Коефіцієнт фінансової стійкості	0,564	0,716
2. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (КДЗ)	5,84	6,99
3. Період погашення дебіторської заборгованості (тДЗ), дні	62	51
4. Загальний коефіцієнт ліквідності	2,29	3,51
5. Коефіцієнти оцінки рентабельності капіталу, %		

Продовження табл. 4.9

Показник	2020	Прогнозне значення
5.1 Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	13,57	25,17
5.2 Коефіцієнт рентабельності активів	5,78	12,27
5.3 Рентабельність оборотних активів	5,8	12,31

За даними табл. 4.9 можна зробити висновок, що в прогностному періоді відбулися позитивні зміни у складі показників, якими характеризується фінансова стійкість. Відбулося зменшення фінансової залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Підвищення коефіцієнту загальної ліквідності підприємства говорить про реальну можливість покриття поточних зобов'язань за рахунок оборотних засобів.

Всі прогностні значення коефіцієнтів рентабельності покращились. Рентабельність власного капіталу збільшилась, а отже можна говорити про підвищення ефективності використання власного капіталу ТОВ «Агротаєрс».

Висновки до розділу 4

Результати розрахунку ефективності реалізації удосконалених методів щодо формування фінансових ресурсів та забезпечення ефективності їх використання, дані прогностного балансу дозволили зробити такі висновки.

1. Реалізація економіко-математичної моделі оптимізації структури капіталу на основі максимізації рентабельності власного капіталу дозволила визначити оптимальні пропорції власних та позикових фінансових ресурсів, а саме: власних - 0,6977, позикових – 0,3023. Максимальна рентабельність власного капіталу досягне 27,62%.

2. Реалізація економіко-математичної моделі розподілу і використання фінансових ресурсів за групами активів показала, що мінімальна вартість залучених ресурсів для фінансування вибраних груп активів ТОВ «Агротаєрс» складе 62,53 тис.грн. коштів.

3. Прогнозні показники балансу свідчать про те, що операція рефінансування дебіторської заборгованості за допомогою факторингу виявилася ефективною: коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості в прогностному періоді зростає до 6,99, тобто дебіторська заборгованість погашається частіше, заморожування коштів у дебіторській заборгованості сповільнилось, що, в свою чергу, призвело до прискорення оборотності капіталу. Період оборотності дебіторської заборгованості зменшився (з 62 до 51 дня), що позитивно відображається на роботі підприємства.

4. За рахунок отриманого прибутку від впровадження змін кредитної політики покращилася ситуація з рентабельністю власного капіталу.

5. Спостерігається тенденція зростання коефіцієнту загальної ліквідності, коефіцієнту автономії, коефіцієнту маневреності власного капіталу, які є основними індикаторами фінансової стійкості підприємства.

6. Зміна факторів, які характеризують усі сторони фінансово-господарської діяльності підприємства позитивно вплинула на рентабельність власного капіталу, сприяла його зростанню за рахунок поліпшення використання фінансових ресурсів.

5. Враховуючи покращення ситуації зі структурою капіталу та зростанням прибутку підприємства, який є одним з основних джерел формування власних фінансових ресурсів можна стверджувати про доцільність запропонованих та реалізованих у магістерській роботі методичних підходів.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі виконане теоретичне узагальнення та запропоноване нове вирішення наукового завдання, щодо удосконалення методичних підходів до формування фінансових ресурсів підприємства та забезпечення їх використання.

Магістерське дослідження дозволило зробити ряд висновків теоретично-методологічного і науково-практичного характеру, зокрема:

1. Фінансові ресурси мають велике значення для суб'єктів підприємництва через властиві їм характеристики та вплив, які вони здійснюють на фінансово-господарську діяльність. Проте обмеженість фінансових ресурсів, постійні потреби їх формування та раціонального використання, коливання їх вартості змушують суб'єкти господарювання здійснювати відповідні заходи щодо їхнього ефективного управління з метою запобігання втрат, нераціонального використання, занадто великих витрат на їх залучення.

2. Вивчення значної кількості наукової, методичної та навчальної літератури дозволяє зробити висновок, що формулювання сутності фінансових ресурсів донині не має однозначного визначення.

3. Узагальнення існуючих підходів до трактування сутності та значення фінансових ресурсів дозволило визначити наступне трактування сутності фінансових ресурсів, а саме фінансові ресурси підприємства – це грошові та інші ліквідні оборотні засоби, що нагромаджені й авансовані з власних, позикових та залучених джерел у господарську діяльність формування задля задоволення економічних потреб та інтересів власників, учасників формування чи інших зацікавлених осіб.

4. Практичне значення фінансових ресурсів можливо виявити через розкриття джерел їх формування. Основними групами джерел є внутрішні та зовнішні.

5. Проведені дослідження показали, що на даний час відсутня єдина чітка методика аналізу фінансових ресурсів підприємства із встановленим набором аналітичних показників та коефіцієнтів. В роботі визначено систему показників оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства, які поділені на три блоки та показано приналежність виділених коефіцієнтів до підсистем оцінки фінансового стану підприємства.

6. На основі узагальнення існуючих підходів до управління фінансовими ресурсами підприємств складено загальну схему управління фінансовими ресурсами підприємства, що включає в себе вісім етапів.

7. Здійснений аналіз управління складовими фінансових ресурсів ТОВ «Агротаєрс» показав, що на підприємстві власний капітал переважає власний. Підприємство фінансується за рахунок власного капіталу на 56%, що свідчить про не значну залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

8. Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів показав, що у 2020 році покращились коефіцієнти рентабельності. Таке зростання відбулося за рахунок зменшення інших операційних витрат і відповідно зростання прибутку підприємства. Охарактеризовані відносні показники дають змогу зробити висновок про стійкій фінансовий стан підприємства.

9. Оптимізація структури капіталу є однією з найважливіших задач, які вирішують в процесі управління фінансовими ресурсами підприємства. В магістерській роботі обґрунтовано що найбільш раціональним методом щодо досягнення оптимального співвідношення структурних елементів капіталу підприємства є метод, який ґрунтується на одночасній максимізації зростання рентабельності власного капіталу і рівня фінансової стійкості.

10. Запропонована модель оптимізації структури капіталу на основі максимізації рентабельності власного капіталу дасть можливість сформулювати найбільш доцільну щодо оптимуму цільову структуру капіталу підприємства.

11. Для підприємств важливим є питання не лише формування фінансових ресурсів, а й їх ефективне використання. Запропоновано новий підхід до розподілу і використання фінансових ресурсів від потреби за окремими групами активів і видами діяльності підприємства.

12. Для більш ефективного розподілу і використання фінансових ресурсів пропонується впровадження матричного методу, що дасть змогу розподіляти і використовувати кошти не лише виходячи з потреб того чи іншого напрямку розвитку підприємства, потреб в тих чи інших активах, але забезпечити більш раціональні пропорції такого розподілу на основі вартості окремих джерел фінансових ресурсів для відповідних груп активів і напрямів вкладання коштів.

13. Одержанні показники при реалізації матричної моделі методом лінійного програмування свідчать про доцільність матричного методу для розподілу і використання фінансових ресурсів в промисловому підприємстві.

14. Запропоновані заходи щодо оптимізації розміру дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства дозволили наблизити структуру балансу до оптимальної.

15. Складена прогнозна фінансова звітність ТОВ «Агротаєрс» та розраховані на її основі фінансові показники після реалізації запропонованих методичних підходів щодо підвищення формування та використання фінансових ресурсів свідчить про підвищення рівня формування та використання фінансових ресурсів ТОВ «Агротаєрс».

16. Зміни в кредитній політиці призвели до зростання коефіцієнту дебіторської заборгованості на 1,15 пункти, зменшенню періоду дебіторської заборгованості на 11 днів та отриманню додаткового прибутку що вплинуло на покращення рентабельності власного капіталу.

17. Основні індикатори фінансової стійкості підприємства в прогнозному періоді також покращились, а саме відбулося зростання коефіцієнту загальної ліквідності, коефіцієнту автономії, коефіцієнту маневреності власного капіталу.

18. У цілому результати, отримані в процесі магістерського дослідження, дозволяють науково обґрунтувати ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства на основі вибору ефективної структури фінансових ресурсів і капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бражник Л. В. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання. Економіка і суспільство. 2018. Вип. № 14. С. 778 – 783.
2. Ксьондз С. М. Проблеми формування фінансових ресурсів підприємств. Економіка і суспільство. 2017. Випуск № 10. С. 611–615.
3. Зеліско І. М. Управління фінансовими ресурсами аграрно-промислових компаній: монографія / І.М.Зеліско – К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2014. – 420с.
4. Стецюк П.А. Теорія і практика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: монографія / Стецюк. П.А. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 386 с.
5. Гудзь О.Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: монографія / О.Є. Гудзь– К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 578 с.
6. Финансы / В. М. Родионова, О. Я. Вавилов, Л. И. Гончаренко и др.; Под ред. В. М. Родионовой. – М.: Финансы и статистика, 1995. – 432 с.
7. Бланк И. А. Управление формированием капитала / И.А. Бланк– К.: Ника-центр; Эльга, 2000. – 512 с.
8. Сухова Л.Ф. Финансовый менеджмент / Л.Ф. Сухова. – Сумы: «Наука», 1994. – 82 с.
9. Гринів Л. Розвиток новітньої макроекономічної теорії: проблеми та моделі. Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка: збірник наукових праць. Серія: економічна. Львів, 2008. Вип. 40. С. 11-18.
10. Несторенко О.В. Удосконалення моделей управління запасами. Вісник Національного університету "Львівська політехніка": збірник наукових праць. Серія: Логістика. 2008. Вип. 633. С. 501 – 505.
11. Шевченко С.Г. Мотиви попиту на гроші. Науковий вісник: збірник науково-технічних праць Українського державного лісотехнічного університету. 2007. Вип. 17.7. С. 261 – 267.

12. Наказ Міністерства фінансів України від 31.03.99 № 87 — Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №4 “Звіт про рух грошових коштів” (Із змінами, внесеними згідно з Наказами Мінфіну №15 від 28.01.2000, №304 від 30.11.2000, №989 від 25.11.2002, №731 від 22.11.2004).

13. Бородин Е.И. Финансы предприятий: учебное пособие / Е.И. Бородин - М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1995. – 208 с.

14. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник / К.В. Ізмайлова - К.: МАУП, 2000. – 358 с.

15. Опачанський Д. Методи визначення приросту фінансових ресурсів підприємства, напрямків та ефективності їх використання. Економіст. 2006. № 12. С. 44 – 47.

16. Зятковський І. В. Теоретичні засади фінансів підприємств. Фінанси України. 2000. № 4. С. 17 - 26.

17. Любенко Н.М. Методологія аналітичних оцінок процесів формування фінансових ресурсів на підприємствах виробничої сфери. Фінанси України. 2007. № 11. С. 110 – 118.

18. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підручник / А. М. Поддєрьогін— 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: Либідь, 2002. – 384 с.

19. Зуєва О.І. Формування фінансових ресурсів в умовах становлення ринкової економіки. Науковий вісник НАУ. 2000. Вип. 23. С. 159 - 164.

20. Про обіг векселів в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 05.04.2001 р. № 2374 із змінами і доповненнями // Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>

21. Опарін В.М. Фінансові ресурси: проблеми визначення та розміщення. Вісник НБУ. 2000. Травень. С. 10 - 11.

22. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. Т. 2 / И.А. Бланк – К.: Ника–Центр, 1999. – Т. 1. – 592 с.

23. Власюк С.А. Джерела формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. Збірник наукових праць Уманського державного аграрного університету. 2007. Вип. 65. Ч. 2. С. 74 – 79.

24. Белоліпецький В. Г. Финансы фирмы: курс лекций / В.Г. Белоліпецький, под ред. И. П. Мерзлякова. – М.: ИНФРА – М., 1999. – 298 с.

25. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств / В.Г. Андрійчук – К.: КНЕУ, 2004. – 624 с.

26. Кузьмінський В. З. Механізм формування та ефективність використання фінансових ресурсів у сільськогосподарських підприємствах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.04.01 / В. З. Кузьмінський; Ін-т аграр. екон. - К.: ІАЕ, 1996. – 21 с.

27. Янчева Л. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління капіталом підприємств торгівлі: теорія та практика : монографія / Л.М. Янчева, Н.Б. Кащена, Г.Л. Чміль. : Х. – ХДУХТ, 2016. – 537с.

28. Литвинюк А. С. Экономический анализ / А. С. Литвинюк. – М. : ЭКСМО, 2009. – 242 с.

29. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз і планування / В. О. Крамаренко. – К. : Центр навч. літ-ри, 2003. – 224 с.

30. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Г. Г. Кірейцев. – К. : ЦУЛ, 2002. – 496 с.

31. Мних Є. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : підручник / Є. В. Мних. – К. : КНТЕУ, 2008. – 514 с.

32. Фрейзер. Новая модель управления для XXI века. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.elitarium.ru/2006/09/01/novaja_model_upravljenija_dlja_xxi_veka.html

33. Воробьев Ю.Н. Финансовый менеджмент: учеб. пособ. / Ю.Н. Воробьев. –Симферополь: Таврия, 2007. – 632 с.

34. Хотомлянський О.Л. Теоретичні основи управління фінансовими ресурсами підприємств / О.Л. Хотомлянський, І.О. Сіненко // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №2. – С. 145-151.

35. Воробйов Ю.М. Управління фінансовими ресурсами в аграрних підприємствах: монографія / Ю.М. Воробйов. – Сімферополь: Національна академія природоохоронного та курортного будівництва (НАПКБ), 2009. – 137 с.

36. Про затвердження положень (стандартів) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] :Наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87. – Режим доступу :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0391-99>.

37. Аналіз структури майна та динаміки джерел його формування [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<https://studfiles.net/preview/5648077/page:8/>

38. Аналіз фінансових звітів [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
http://www.vuzlib.su/fm_P/10-5.htm

39. Аналіз активів і пасивів підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lubbook.org/book_248_glava_65_11.2._Anal%D1%96z_aktiv%D1%96v_%D1%96_pasi.html

40. Рзаєва Т. Г. Економічний аналіз: навч. посібник / Т. Г. Рзаєва. - Хмельницький: ХНУ, 2003. – 198 с.

41. Лисун І.Ю. Економічна суть ліквідності та платоспроможності. Управління розвитком. 2014. № 3. С. 14-17.

42. Олександренко І.В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2014. № 6. С. 419-426.

43. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : навч. посібник [для самоствивч. дисципліни]. / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. - 3-тє вид., виправл. і доп. - К. : Знання-Прес, 2009. - 299 с.

44. Гапак Н.М., Капштан С.А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства. Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. : Економіка. 2014. Вип. 1. С. 191-196.

45. Аналіз фінансової стійкості підприємства балансу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://studopedia.su/20_34571_analiz-finansovoi-stiykosti-pidpriiemstva.html

46. Бобирь О.І. Крутас О.І. Оцінка ділової активності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2013-alyans-nauk/ek1_bobir.htm

47. Показники ділової активності підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1854051657684/statistika/pokazniki_dilovoyi_aktivnosti_pidpriyemstv

48. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності / О. Кононенко, О. Маханько. – 4-те., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2006. – 99 с.

49. Соляник Л.Г. Фінансовий аналіз. Методичні рекомендації до практичних занять для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань «Управління та адміністрування» напряму підготовки 072 Фінанси, банківська справа та страхування) – Д. : НГУ, 2017. – 46 с.

50. Соляник Л. Г., Цуркан І. М., Сорокіна І. Р. Науково-методичні підходи до формування політики управління фінансовими ресурсами підприємства. Ефективна економіка. 2021. № 10. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9406>

51. Єрешко Ю. О., Товмасян В. Р. Теорія фінансової політики підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 15-16. С. 63–68.

52. Роєнко К.В., Свистун Л.А. Особливості та проблеми формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільної економіки. Молодий вчений. 2017. № 11 (51). С. 1285-1289.

53. Гайбура Ю. А. Концептуальні засади формування фінансових ресурсів підприємств за сучасних умов. Агросвіт. 2020. № 6. С. 14–21.

54. Близнюк О. П. Управління фінансовими ресурсами підприємств роздрібної торгівлі: монографія. Видавець Іванченко І. С. 2016. 253 с.

55. Телишевська Л.І., Голованова А.В., Яско Р.С. Засади формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Економіка. Фінанси. Право. №5/1. 2017. С.24-27.

56. Гаврилко П. П. Вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України. Економіка. 2016. Вип. 3 (921). С. 131 – 134.

57. Гвоздей Н. І. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Економічна думка. 2018. № 1. С. 216 – 221.

58. Брусов П.Н. и др. Инвестиционный менеджмент [Текст] : учеб. / П.Н. Брусов, Т.В. Филатова, Н.И. Лахметкина. - М.: ИНФРА-М, 2014. - 333 с.

59. Кириллов Ю.В., Назимко Е.Н. Многокритериальная модель оптимизации структуры капитала. Экономический анализ: теория и практика. 2011. №32. С. 57-63.

60. Кандрашина Е.А., Смолина Е.А. Оценка эффекта финансового рычага в решении задач оптимизации структуры капитала предприятия. Вестн. Самарского госуд. экон. ун-та. 2015. №10. С. 61-64

61. Рубаха М.В. Анализ рисков и факторов формирования структуры финансового капитала субъектов предпринимательства. Бизнес-информ. 2013. №11. С. 308-313.

62. Волобуев В.Н. Оптимизация структуры капитала предприятия по критерию минимизации его цены с учетом альтернативных источников привлечения капитала. Уч. зап. Российского госуд. соц. ун-та. 2010. №1. С. 118-122.

63. Лаврухина Н.В. Методы оптимизации цены и структуры капитала организации/Н.В. Лаврухина//Управление экономическими системами: электрон. науч. ж-л. 2014. -№6. URL: <http://uecs.ru/logistika/item/2940-2014-06-14-05-43-16>.

64. Сысоева Е.В. Оптимизация структуры капитала организации с использованием метода минимизации его средневзвешенной цены. *Финансы и кредит*. 2014. №18. С. 10-14.

65. Бондина Н.Н. Обеспечение оптимальной структуры источников формирования финансовых ресурсов. *Нива Поволжья*. 2014. №1. С. 115-122.

66. Домнина С.В., Савоскина Е.В. Модель управления стоимостью бизнеса. *Вестн. Самарского госуд. ун-та*. 2014. №8. С. 18-23.

67. Сысоева Е.В. Сравнительный анализ подходов к проблеме оптимизации структуры капитала. *Финансы и кредит*. 2013. №25. С. 55-59.

68. Васильева Н.К., Ушвицкий М.Л. Управление финансовыми рисками во взаимосвязи с рентабельностью собственного капитала организации. *Финансовая аналитика: проблемы и решения*. 2011. №13. С. 2-7.

69. Ендовицкий Д.А. Инвестиционный анализ в реальном секторе экономики: учеб. пособие /Д.А. Ендовицкий; под ред. Л.Т. Гитляровской. -М.: Финансы и статистика, 2003. 352 с.

70. Серова Е.Г. Основные аспекты формирования рациональной финансовой структуры предприятия. *Вестн. Белгородского ун-та кооперации, экономики и права*. 2012.-№1.-С. 253-258.

71. Муравьева Н.Н., Талалаева Н.С. Разработка модели оптимизации структуры капитала промышленного предприятия в условиях неустойчивого финансового развития. *Аудит и финансовый анализ*. 2016. №2. С.217-222.

72. Курицкий Б.Я. Поиск оптимальных решений средствами Excel 7.0 – СПб.: Изд-во ВHV Санкт-Петербург, 1997. 384с.

73. Айвазян М. А. Прикладная статистика и основы эконометрии / М.А. Айвазян, В.С. Мхитарян. М.: ЮНИТИ, 1998. 1022 с.

74. Кабак А.Ф. Економіко-математичні методи і моделі: навч. посіб. / А.Ф. Кабак. К.: Інститут змісту і методів навчання, 1996. 162 с.

75. Крушевский А.В. Математическое программирование и моделирование в экономике: учеб. пособ. / А.В. Крушевский, К.И. Швецов. К.: Вища школа, 1979. 455 с.

76. Кузьминых Н.Б. Экономико-математические методы и моделирование: учеб. пособ. Екатеринбург: Изд-во УГГТА, 2000. 104 с.

77. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібник / Г. В. Савицька. – К. : Знання, 2004. – 654 с.

78. Карпенко Л.М. Методи оптимізації та моделі управління грошовими потоками на підприємстві / Л.М. Карпенко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014. - № 1(52). – С. 201-210.

79. Костирко Л.А. Формування кредитної політики підприємств в ринкових умовах / Л.А. Костирко // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. – 2011. - №23. – С. 35-43.

Таблиця А.1

Узагальнення методичних підходів до аналізу капіталу підприємства

№ з/п	Автор	Мета аналізу	Завдання аналізу	Система показників	Методичні прийоми	Напрямок дослідження
1	2	3	4	5	6	7
1	Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. [Фінансовий аналіз : навч. посіб. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К. : КНЕУ, 2005. – с.182-219]	Головна мета аналізу джерел формування майна полягає не тільки в тому, щоб установити й оцінити структуру та динаміку джерел коштів і напрямів його розміщення, а й у тому, щоб оцінити ступінь впливу на фінансовий стан підприємства додатково залученого капіталу.	– дослідження наявності капіталу, його достатності для забезпечення необхідних темпів економічного розвитку підприємства; – аналіз дохідності капіталу при певному рівні фінансового ризику; – здійснення оцінки фінансового ризику, пов'язаного з формуванням капіталу, при певному рівні його дохідності; – проведення оцінки фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку; – аналіз фінансової гнучкості підприємства, тобто здатності швидко формувати необхідний обсяг додаткового капіталу при несподіваному виникненні високоефективних	Загальний розмір капіталу і майна підприємства; величина власного і позикового капіталу підприємства, залученого у бізнес; Середньорічна вартість капіталу підприємства; співвідношення власного і позикового капіталу; рентабельність капіталу; межа фінансового ризику Рівень ризику; структура капіталу; співвідношення власного і позикового капіталу; доходність капіталу Коефіцієнти фінансової стійкості та платоспроможності підприємства; структура капіталу; обсяг авансування джерел у високоліквідні види активів Співвідношення власних і позикових коштів, довго- та короткострокових форм залучення капіталу; рівень фінансових ризиків	Порівняння Фінансових коефіцієнтів, порівняння Фінансових коефіцієнтів, порівняння Фінансових коефіцієнтів, порівняння	Аналіз джерел формування майна в рамках фінансового аналізу

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7
			інвестиційних пропозицій або нових можливостях прискорення економічного зростання.			
2	Савицька Г.В. [Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібник / Г. В. Савицька. – К. : Знання, 2004, с. 425–465]	Комплексне системне дослідження механізму формування, розміщення і використання капіталу з метою забезпечення фінансової стабільності і фінансової безпеки підприємства.	<p>– вивчити склад, структуру і динаміку джерел формування капіталу підприємства;</p> <p>– установити фактори зміни їхньої величини;</p> <p>– визначити вартість окремих джерел капіталу, його середньозважену ціну і фактори її зміни;</p>	<p>Розмір капіталу підприємства і окремих його видів; структура капіталу; структурна динаміка; абсолютний приріст; темп росту</p> <p>Темп зростання власного капіталу; рентабельність обороту; оборотність капіталу; мультиплікатор капіталу; частка відрахувань чистого прибутку на розвиток виробництва</p> <p>Вартість складових елементів капіталу; середньозважена вартість капіталу підприємства</p>	<p>Горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз</p> <p>Прийоми факторного аналізу</p> <p>Моделі оцінки вартості капіталу у формі власних і привілейованих акцій, облігаційних позик та кредитів на довго- і короткостроковій основі; модель визначення середньозваженої вартості</p>	Аналіз джерел формування капіталу в рамках аналізу фінансового стану підприємства

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7
			– оцінити зміни, що відбулися, у пасиві балансу з погляду підвищення рівня фінансової стабільності підприємства;	Структура капіталу; коефіцієнти фінансової стійкості	Фінансових коефіцієнтів; порівняння	
			– обґрунтувати оптимальний варіант співвідношення власного і позикового капіталу.	Співвідношення власного і позикового капіталу; рентабельність власного капіталу; середньозважена вартість капіталу підприємства; рівень фінансового ризику	Фінансового левериджу	
3	Фролова Т. О. [Фролова Т.О. Фінансовий аналіз : навч.-метод. посібник для самот. вивчення і практ. завдань / Т. О. Фролова. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005, с. 87–98]	не визначено	– аналіз динаміки і структури власного і позикового капіталу;	Питома вага власного капіталу у валюті балансу; питома вага позикового капіталу у валюті балансу; співвідношення позикового та власного капіталу; частка та абсолютна зміна нерозподіленого прибутку та резервного капіталу; коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості; тривалість погашення кредиторської заборгованості; коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	Горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз	Аналіз капіталу підприємства в рамках фінансового аналізу діяльності підприємства
			– аналіз стану і руху власного капіталу;	Коефіцієнт надходження; коефіцієнт вибуття;	Фінансових коефіцієнтів	

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7
			– з’ясування причини зміни окремих складових капіталу (власного та позикового) та оцінка цих змін за звітний період.		Прийоми факторного аналізу	
4	Крамаренко Г.О. [Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз і планування / В. О. Крамаренко. – К. : Центр навч. літ-ри, 2003, с. 82–90]	не визначено	– загальна оцінка пасивів підприємства;	Питома вага окремих складових капіталу у валюті балансу; абсолютні та відносні зміни за показниками наявності та структури капіталу; коефіцієнт автономії; коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів	Горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; фінансових коефіцієнтів	Аналіз динаміки складу і структури пасивів балансу в рамках аналізу фінансового стану підприємства
– аналіз руху джерел власних коштів;	Залишок власних коштів на початок і кінець року (в цілому і за окремими складовими капіталу); надійшло та використано протягом року (в цілому і за окремими складовими капіталу); структура наявності, надходження та вибуття власного капіталу; абсолютні та відносні зміни за показниками наявності, руху та структури капіталу.	Горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз				

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7
			– аналіз руху джерел позикових коштів;	Залишок позикових коштів на початок і кінець року (в цілому і за окремими складовими капіталу); одержано та погашено протягом року (в цілому і за окремими складовими капіталу); структура наявності, одержання та погашення капіталу; абсолютні та відносні зміни за показниками наявності, руху та структури капіталу.	Горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз	
			– аналіз залучення і використання додаткових фінансових ресурсів			
5	Бланк І. А. [Бланк І. А. Фінансовий менеджмент / І. А. Бланк. – К. : Ника-центр, 2001, с. 444–445]	Виявлення тенденцій динаміки обсягу і складу капіталу у перед плановому періоді та їх впливу на фінансову стійкість та ефективність використання капіталу	– аналіз динаміки загального обсягу й основних складових елементів капіталу у співставленні з динамікою обсягу виробництва і реалізації продукції;	Абсолютні і відносні зміни капіталу (в цілому і за окремими його складовими); структура капіталу та її динаміка; співвідношення власного і позикового капіталу; співвідношення довго і короткострокових фінансових зобов'язань в складі позикового капіталу; розмір прострочених фінансових зобов'язань	Горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; порівняльний аналіз	Аналіз капіталу підприємства як перший етап процесу оптимізації його структури

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7
			– оцінка фінансової стійкості підприємства;	Коефіцієнт автономії; коефіцієнт фінансового левериджу (фінансування); коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності; коефіцієнт співвідношення довго і короткострокової заборгованості	Фінансових коефіцієнтів	
			– оцінка ефективності використання капіталу в цілому і окремих його елементів;	Період обороту капіталу; коефіцієнт рентабельності всього капіталу; коефіцієнт рентабельності власного капіталу; капіталовіддача; капіталомісткість реалізації продукції	Фінансових коефіцієнтів	
6	Подольська В.О., Яріш О.В. [Подольська В. О. Фінансовий аналіз : [навч. посіб.] / В. О. Подольська, О.В. Яріш. – К. : Центр навч. л-ри, 2007., с. 202–236]	не визначено	– аналіз динаміки і структури капіталу підприємства, та змін у складі джерел покриття активів;	Питома вага власного капіталу і окремих його складових у валюті балансу; питома вага позикового капіталу і окремих його складових у валюті балансу; власні і позикові джерела покриття активів; зміна джерел покриття активів підприємства	Горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; шаховий баланс	Аналіз капіталу підприємства в рамках фінансового аналізу
			– аналіз власного капіталу підприємства;	Залишок власних коштів на початок і кінець року (в цілому і за окремими складовими капіталу); надійшло та використано протягом року (в цілому і за	Горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; порівняльний аналіз	

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7
				за окремими складовими капіталу); структура наявності, надходження та вибуття власного капіталу; абсолютні та відносні зміни за показниками наявності, руху та структури капіталу; сума власного оборотного капіталу; абсолютна зміна власного оборотного капіталу підприємства		
			– аналіз позикового капіталу підприємства;	Питома вага окремих складових позикового капіталу у загальній його сумі; співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	Горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; фінансових коефіцієнтів	
			– аналіз ефективності використання капіталу підприємства, та чинників, що визначають її зміну;	Оборотність капіталу в днях; оборотність капіталу в разях; капіталомісткість; структура капіталу; коефіцієнт фінансування	Фінансових коефіцієнтів; методи детермінованого факторного аналізу	
7	Болюх М.А., Бурчевський В.З., Горбатов М.І. та ін. [Болюх М.А. Економічний аналіз : навч. посібник / М. А. Болюх, В. З.	не визначено	– аналіз динаміки складу і структури джерел коштів, вкладених в майно підприємства;	Питома вага власних і позикових коштів, які вкладено в майно підприємства; питома вага окремих елементів власних і позикових джерел формування майна підприємства у загальній їх	Горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз	Аналіз використання капіталу в рамках аналізу фінансового стану підприємства

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7
	Бурчевський, М. І. Горбатов ; за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2003, с. 269–342]			сумі відповідно; коефіцієнт незалежності підприємства; власні оборотні кошти; питома вага власних оборотних коштів у власному капіталі підприємства		
			– аналіз руху власного капіталу;	Залишок власного капіталу на початок і кінець року (в цілому і за окремими його складовими); надійшло та використано протягом року (в цілому і за окремими складовими власного капіталу); коефіцієнт надходження власного капіталу; коефіцієнт використання власного капіталу;	Порівняння; відносні величини	
			– оцінка ефективності використання капіталу підприємства і чинників, що визначають її зміну	Рентабельність капіталу; рентабельність власного капіталу; коефіцієнт фондомісткості продукції; коефіцієнт оборотності оборотних коштів; прибуток на 1 грн. реалізованої продукції	Фінансових коефіцієнтів; методи детермінованого факторного аналізу	
8	Косова Т.Д., Сухарев П.М., Ващенко Л.О. та ін. [Організація і методика	Мета аналізу формування капіталу складається у оцінці структури	– аналіз наявності, складу і динаміки джерел формування капіталу;	Сума джерел формування майна підприємства в цілому і за окремими їх складовими (власний капітал, забезпечення наступних	Горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз	Аналіз джерел формування капіталу в рамках

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7
	економічного аналізу : навч. посіб. / Т. Д. Косова, П. М. Сухарев, Л. О. Ващенко та ін. – К. : Центр учбової л-ри , 2012, с. 291–310]	і динаміки джерел формування капіталу, а також у визначенні впливу на фінансовий стан підприємства капіталу, що додатково залучається.	– аналіз структури капіталу та її оптимізація;	витрат і платежів, зобов'язання); структура капіталу; абсолютні і відносні зміни складу і структури джерел формування капіталу	Фінансових коефіцієнтів; фінансового левериджу; модель визначення середньозваженої вартості капіталу підприємства	аналізу фінансового стану підприємства
			– аналіз руху власного капіталу підприємства;	Залишок власного капіталу на початок і кінець року (в цілому і за окремими його складовими); зміни власного капіталу (в цілому і за окремими його складовими) в абсолютних показниках і у відсотках	Горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз	

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7
			<p>– аналіз кредитоспроможності підприємства у системі формування капіталу зі зовнішніх джерел</p>	<p>Рівень платоспроможності (коефіцієнти миттєвої, поточної та загальної ліквідності); рівень фінансової стійкості (коефіцієнти маневреності власних коштів, співвідношення залучених і власних коштів); обсяг реалізації; обороти за рахунками (співвідношення надходжень на рахунки позичальника і суми кредиту, наявність рахунків в інших банках; склад та динаміка дебіторсько-кредиторської заборгованості (за останній звітний та поточний роки); собівартість продукції (у динаміці); прибутки та збитки (у динаміці); рентабельність (у динаміці); кредитна історія (погашення кредитної заборгованості в минулому, наявність діючих кредитів); ринкова позиція позичальника та його залежність від циклічних і структурних змін в економіці та галузі промисловості; наявність державних замовлень і державна підтримка позичальника; ефективність управління позичальника; професіоналізм керівництва та його ділова репутація</p>	<p>Фінансових коефіцієнтів; порівняльний аналіз</p>	

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7
9	Мойсеєнко І.П. [Мойсеєнко І.П. Інвестування : навч.посібник – К.: Знання, 2006, с. 235–238]	Основною метою аналізу капіталу підприємства є виявлення тенденцій динаміки обсягу і складу капіталу в передплановому періоді, їх вплив на фінансову стійкість і ефек- тивність вико- ристання капіталу	– аналіз динаміки загального обсягу й основних складових елементів капіталу у співставленні з динамікою обсягу виробництва і реалізації продукції; – оцінка фінансової стійкості підприємства; – оцінка ефективності використання капіталу в цілому і окремих його елементів;	Абсолютні і відносні зміни капіталу (в цілому і за окремими його складовими); структура капіталу та її динаміка; співвідношення власного і позикового капіталу; співвідношення довго і короткострокових фінансових зобов'язань в складі позикового капіталу; розмір термінових фінансових зобов'язань та причини протермінування Коефіцієнт автономії; коефіцієнт фінансового левериджу (фінансування); коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності; коефіцієнт співвідношення довго і короткострокової заборгованості Період обороту капіталу; коефіцієнт рентабельності всього капіталу; коефіцієнт рентабельності власного капіталу; капіталовіддача; капіталомісткість реалізації продукції	Горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; порівняльний аналіз Фінансових коефіцієнтів Фінансових коефіцієнтів	Аналіз капіталу підприємства як перший етап процесу оптимізації структури капіталу підприємства

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7
10	Мних Є.В. [Аналіз і контроль в системі управління капіталом підприємства : монографія / Є. В. Мних, А. Д. Бутко, О. Ю. Большкова та ін. – К. : КНТЕУ, 2005, с. 176–186]	не визначено	– аналіз обсягу і динаміки капіталу підприємства;	Сума джерел фінансування активів підприємства в цілому і за окремими їх складовими (власний капітал, забезпечення наступних витрат і платежів, довгострокові і короткострокові зобов'язання, доходи майбутніх періодів); структура джерел фінансування активів; абсолютні і відносні зміни складу і структури джерел фінансування активів	Горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз;	Аналіз пасивів підприємства в рамках аналізу фінансово-го стану суб'єктів господарювання
			– аналіз структури капіталу та її зміни в оцінках до зміни фінансового стану;	Співвідношення власних і залучених коштів; економічна рентабельність підприємства; відсоткові ставки на позичковий капітал; ефект фінансового важеля; рентабельність власних коштів підприємства; рентабельність усіх авансових коштів підприємства для покриття активів	Горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; фінансовий леверидж	
			– аналіз складу та структурних змін власного і залученого (довго - та	Співвідношення основного й оборотного капіталу; сума власного оборотного	Фінансових коефіцієнтів	

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7
			короткотермінового) капіталів;	капіталу; частка власного оборотного капіталу у складі власного капіталу підприємства; середня тривалість використання кредиторської заборгованості в обороті; залишок зобов'язань на кінець аналізованого періоду за строками їх утворення		
			– пошук резервів збільшення капіталу, підвищення рівня його віддачі та зміцнення фінансової стійкості.	Рентабельність усього вкладеного капіталу; рентабельність власного капіталу; рентабельність перманентного капіталу; капіталовіддача; капіталомісткість валового доходу; швидкість обороту капіталу	Фінансових коефіцієнтів; методи факторного аналізу	
11	Назаренко І.М. [Назаренко І. М. Концептуальні основи аналізу капіталу підприємств: еволюція підходів та пріоритетні напрямки досліджень / І. М. Назаренко // Актуальні	Отримання точної, правдивої інформації про динаміку складу та структури джерел фінансування діяльності суб'єкта господарювання, а також ефективності та доціль-	– дослідження галузевої особливості суб'єкта господарювання;	Не визначені	Фінансових коефіцієнтів; методи факторного аналізу	Аналіз капіталу підприємства

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7
	питання обліку, аналізу і аудиту: теорія та практика : [колект. монографія у 2 т. ; за ред. П. Й. Атамас. – Дніпропетровськ, 2014, с. 220–229]	ності викорис-тання фінанси-вих ресурсів для прийняття раці-ональних стра-тегічних та уп-равлінських рі-шень, спрямова-них на підви-щення цінності та вартості під-приємства в ринкових умовах	– аналіз джерел формування власного капіталу підприємства;	коефіцієнт концентрації власного капіталу, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів, , величина власних оборотних коштів	Фінансових коефіцієнтів; методи факторного аналізу	
– аналіз джерел формування залученого капіталу підприємства;	коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт концентрації залученого капіталу, коефіцієнт довгострокових вкладень, коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів, коефіцієнт забезпеченості довгострокових інвестицій, коефіцієнт структури позикового капіталу,					
– встановлення оптимальної структури капіталу підприємства;	середньозважена вартість капіталу, коефіцієнт фінансового леверіджу, коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів, ефект фінансового важеля					
– визначення рівня достатності капіталу;	не визначені					
– оцінка ефективності використання капіталу;	рентабельність фінансових вкладень, період окупності власного капіталу, рентабельність власного					

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7
				капіталу, рентабельність чистих активів, коефіцієнт стійкості економічного зростання, коефіцієнт реінвестування		
			– розробка варіантів оптимізації структури капіталу;	не визначені		
			– збір інформації для моделювання перспективної стратегії формування капіталу	не визначені		
12	Созанський Л.Й. [Созанський Л.Й. Фінансове регулювання формування і використання капіталу будівельних підприємств: монографія / Л.Й. Созанський. – К.: Вид-во Європейського університету. – 2012., с.265-269]	Метою аналізу ефективності використання капіталу є аналіз і оцінка ефективності використання капіталу на основі дослідження стану і динаміки показників, які характеризують цей процес, та виявлення чинників впливу на зміну значень показників.	- аналіз джерел формування та оцінка ефективності використання капіталу	структурний аналіз капіталу, аналіз розміщення капіталу та аналіз факторів, що спричинили те чи інше розміщення і використання капіталу, факторна модель, показники прибутковості, рентабельності, оборотності	Горизонтальний аналіз, Фінансових коефіцієнтів, методи факторного аналізу	Аналіз ефективності використання капіталу
			- аналіз і оцінка фінансової стійкості як чинник ефективності використання капіталу	не визначені		

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7
13	Янчева Л.М., Кащена Н.Б., Чміль Г.Л. [Янчева Л. М. Обліково- аналітичне забезпечення управління капіталом підприємств торгівлі: теорія та практика : монографія / Л.М. Янчева, Н.Б. Кащена, Г.Л. Чміль. : Х. – ХДУХТ, 2016, с.125]	Метою аналізу капіталу підприємства є об'єктивна оцінка, установлення причини змін і пошук потенційних можливостей (резервів) покращення складу та структури капіталу підприємства, підвищення ефективності його використання для забезпечення сталого економічного зростання, цінності та вартості підприємства, а також розробка заходів з їх практичної реалізації та формування альтернативних пропозицій для вибору й прийняття раціональних управлінських рішень	- аналіз динаміки капіталу підприємства за загальним обсягом, складом і структурою	Власний капітал, позиковий капітал, залучений капітал, запозичений капітал, власний оборотний капітал, коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів, коефіцієнт довгострокової фінансової залежності, коефіцієнт співвідношення запозиченого і власного капіталу	Горизонтальний і вертикальний аналіз, порівняння, абсолютні, відносні, середні величини, групування	Аналіз капіталу підприємства
			- аналіз руху капіталу підприємства та інтенсивності його оновлення	Коефіцієнт надходження власного капіталу, коефіцієнт вибуття власного капіталу, коефіцієнт приросту власного капіталу, коефіцієнт одержання позикового капіталу, коефіцієнт погашення позикового капіталу, коефіцієнт приросту позикового капіталу, коефіцієнт приросту капіталу підприємства	Балансовий, порівняння, індексний, абсолютні та відносні величини	
			- оцінка складу джерел фінансування майна підприємства	Коефіцієнт структури фінансування необоротних активів, коефіцієнт забезпеченості довгострокових інвестицій, коефіцієнт забезпеченості поточних активів власним оборотним капіталом, коефіцієнт забезпеченості запасів власним оборотним капіталом, коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності	Фінансових коефіцієнтів, порівняння, індексний	

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7
			- аналіз ефективності використання капіталу підприємства в цілому і за окремими його видами та елементами	Коефіцієнт оборотності капіталу підприємства, коефіцієнт оборотності власного капіталу, тривалість одного обороту власного капіталу, коефіцієнт оборотності позикового капіталу, тривалість одного обороту позикового капіталу, коефіцієнт оборотності залученого капіталу, тривалість одного обороту залученого капіталу, коефіцієнт оборотності запозиченого капіталу, тривалість одного обороту запозиченого капіталу, рентабельність капіталу, рентабельність власного капіталу, рентабельність позикового капіталу, рентабельність залученого капіталу, рентабельність запозиченого капіталу	Фінансових коефіцієнтів, порівняння, індексний, групування, абсолютні, відносні, середні величини	
			- факторний аналіз наявності й ефективності використання капіталу підприємства загалом і за окремими його видами та елементами	Показники складу та структури капіталу, платоспроможності підприємства та показники, що впливають на її зміну; Показники оборотності та	Порівняння, детермінованого та стохастичного факторного аналізу	

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7
				рентабельності капіталу, реінвестування прибутку та показники, що обумовлюють їх зміну		
			- оптимізація структури капіталу підприємства	Показники, що формують ефект фінансового левериджу; Показники вартості капіталу; Показники складу активів підприємства та джерел їх фінансування	Порівняння, абсолютні, відносні величини, фінансових коефіцієнтів	
			- пошук потенційних резервів покращення складу та структури капіталу, підвищення ефективності його використання та забезпечення сталого економічного зростання і фінансової безпеки підприємства	-	-	

ДОДАТОК Б

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди		
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "АГРОТАЄРС"	за ЄДРПОУ	2019	01	01
Територія <u>ДНІПРОПЕТРОВСЬКА</u>	за КОАТУУ	39737842		
Організаційно-правова форма господарювання <u>Товариство з обмеженою відповідальністю</u>	за КОПФГ	1210137800		
Вид економічної діяльності <u>Оптова торгівля деталями та приладами для автотранспортних засобів</u>	за КВЕД	240		
Середня кількість працівників, осіб <u>3</u>		45.31		
Одиниця виміру: <u>тис. грн. з одним десятковим знаком</u>				
Адреса, телефон <u>вулиця РОБОЧА, буд. 23В, м. ДНІПРОПЕТРОВСЬК, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., 49000</u>		0567703280		

1.Баланс на 31 грудня 2018 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	7,4
Основні засоби	1010	-	-
первісна вартість	1011	-	20,8
знос	1012	(-)	(20,8)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	-	7,4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	309,2	208,3
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	566,2	1 240,6
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	32,4	23,7
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3,8	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	-	-
Витрати майбутніх періодів	1170	-	2,4
Інші оборотні активи	1190	-	122,0
Усього за розділом II	1195	911,6	1 597,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	911,6	1 604,4

Продовження дод.Б

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3,0	3,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	453,1	534,1
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	456,1	537,1
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	86,6
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	391,2	568,0
розрахунками з бюджетом	1620	64,3	14,5
у тому числі з податку на прибуток	1621	64,3	14,5
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	398,2
Усього за розділом III	1695	455,5	1 067,3
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	911,6	1 604,4

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2018

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	9 324,6	9 407,1
Інші операційні доходи	2120	18,1	-
Інші доходи	2240	-	18,5
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	9 342,7	9 425,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(8 033,3)	(9 049,9)
Інші операційні витрати	2180	(1 210,6)	(86,1)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(9 243,9)	(9 136,0)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	98,8	289,6
Податок на прибуток	2300	(17,8)	(64,3)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	81,0	225,3

Керівник _____

(підпис)

Головний бухгалтер _____

(підпис)

Сорокін Денис Русланович _____

(ініціали, прізвище)

Сорокін Денис Русланович _____

(ініціали, прізвище)

Продовження дод.Б

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 5 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди		
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "АГРОТАЄРС"		2020	01	01
Територія <u>ДНІПРОПЕТРОВСЬКА</u>	за ЄДРПОУ	39737842		
Організаційно-правова форма господарювання <u>Товариство з обмеженою відповідальністю</u>	за КОАТУУ	1210137800		
Вид економічної діяльності <u>Оптова торгівля деталями та приладами для автотранспортних засобів</u>	за КОПФГ	240		
Середня кількість працівників, осіб <u>2</u>	за КВЕД	45.31		
Одиниця виміру: <u>тис. грн. з одним десятковим знаком</u>				
Адреса, телефон <u>вулиця РОБОЧА, буд. 23В, м. ДНІПРОПЕТРОВСЬК, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., 49000</u>		0567703280		

1.Баланс на 31 грудня 2019 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	7,4	6,2
Основні засоби :	1010	-	-
первісна вартість	1011	20,8	-
знос	1012	(20,8)	(-)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	7,4	6,2
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	208,3	153,5
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 240,6	1 541,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	23,7	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	-	-
Витрати майбутніх періодів	1170	2,4	5,1
Інші оборотні активи	1190	122,0	123,2
Усього за розділом II	1195	1 597,0	1 822,8
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	1 604,4	1 829,0

Продовження дод. Б

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3,0	3,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	534,1	605,5
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	537,1	608,5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	86,6	99,9
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	568,0	587,6
розрахунками з бюджетом	1620	14,5	28,1
у тому числі з податку на прибуток	1621	14,5	15,6
розрахунками зі страхування	1625	-	1,4
розрахунками з оплати праці	1630	-	5,5
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	398,2	498,0
Усього за розділом III	1695	1 067,3	1 220,5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	1 604,4	1 829,0

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2019 р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	8 423,7	9 324,6
Інші операційні доходи	2120	13,2	18,1
Інші доходи	2240	40,0	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	8 476,9	9 342,7
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7 247,5)	(8 033,3)
Інші операційні витрати	2180	(1 142,3)	(1 210,6)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(8 389,8)	(9 243,9)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	87,1	98,8
Податок на прибуток	2300	(15,7)	(17,8)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	71,4	81,0

Керівник _____

(підпис)

Головний бухгалтер _____

(підпис)

Сорокін Денис Русланович _____

(ініціали, прізвище)

Сорокін Денис Русланович _____

(ініціали, прізвище)

Продовження дод. Б

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 5 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	Коди		
		2021	01	01
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "АГРОТАЄРС"		39737842		
Територія <u>ДНІПРОПЕТРОВСЬКА</u>		1210137800		
Організаційно-правова форма господарювання <u>Товариство з обмеженою відповідальністю</u>		240		
Вид економічної діяльності <u>Оптова торгівля деталями та приладами для автотранспортних засобів</u>		45.31		
Середня кількість працівників, осіб <u>2</u>				
Одиниця виміру: <u>тис. грн. з одним десятковим знаком</u>				
Адреса, телефон <u>вулиця РОБОЧА, буд. 23В, м. ДНІПРОПЕТРОВСЬК, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., 49000</u>		0567703280		

I. Баланс на 31 грудня 2020 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	Форма № 1-м Код за ДКУД	1801006
			На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	-	-	-
первісна вартість	1001	-	-	-
накопичена амортизація	1002	(-)	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	6,2	-	-
Основні засоби :	1010	-	-	5,1
первісна вартість	1011	-	-	6,2
знос	1012	(-)	(1,1)	(-)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-	-
Усього за розділом I	1095	6,2	5,1	5,1
II. Оборотні активи				
Запаси :	1100	153,5	369,8	369,8
у тому числі готова продукція	1103	-	369,8	369,8
Поточні біологічні активи	1110	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 541,0	643,8	643,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	0,2	0,2
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	4,7	4,7
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	-	27,5	27,5
Витрати майбутніх періодів	1170	5,1	3,4	3,4
Інші оборотні активи	1190	123,2	180,4	180,4
Усього за розділом II	1195	1 822,8	1 229,8	1 229,8
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	-
Баланс	1300	1 829,0	1 234,9	1 234,9

Продовження дод. Б

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3,0	3,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	605,5	694,1
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	608,5	697,1
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	99,9	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	587,6	433,3
розрахунками з бюджетом	1620	28,1	24,2
у тому числі з податку на прибуток	1621	15,6	19,3
розрахунками зі страхування	1625	1,4	-
розрахунками з оплати праці	1630	5,5	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	498,0	80,3
Усього за розділом III	1695	1 220,5	537,8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	1 829,0	1 234,9

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2020 р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	6 392,4	8 423,7
Інші операційні доходи	2120	25,9	13,2
Інші доходи	2240	-	40,0
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	6 418,3	8 476,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(5 724,4)	(7 247,5)
Інші операційні витрати	2180	(585,9)	(1 142,3)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(6 310,3)	(8 389,8)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	108,0	87,1
Податок на прибуток	2300	(19,4)	(15,7)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	88,6	71,4

Керівник _____

(підпис)

Головний бухгалтер _____

(підпис)

Сорокін Денис Русланович _____

(ініціали, прізвище)

Сорокін Денис Русланович _____

(ініціали, прізвище)

№ _____ от «___» _____ 2022 р.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу студентки Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» фінансово-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» на тему «Управління фінансовими ресурсами підприємства (на прикладі ТОВ «АГРОТАЄРС»)» Сорокіної Ірини Русланівни

У сучасному економічному середовищі ефективність діяльності господарюючих суб'єктів залежить від повної й своєчасної мобілізації, ефективного розподілу й використання фінансових ресурсів. Відсутність грамотного керування ними збільшує рівень підприємницьких ризиків, погіршує фінансовий стан підприємств, зменшує можливості залучення капіталу. У зв'язку з цим, у загальному контексті дослідження зазначених проблем, виникла необхідність проведення досліджень у напрямі удосконалення управління фінансовими ресурсами на підприємстві.

Теоретичне значення роботи полягає в обґрунтуванні оптимальної структури капіталу за методом суміщеного ефекту максимізації рентабельності власного капіталу і рівня фінансової стійкості підприємства. Обґрунтовано впровадження матричного методу та на його основі розроблено та реалізовано економіко-математичну модель ефективного розподілу і використання фінансових ресурсів підприємства.

Практична цінність: міститься у підвищенні ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства ТОВ «АГРОТАЄРС» на основі економіко-математичної моделі оптимізації структури капіталу.

Пропозиції дипломної роботи щодо оптимізації структури оборотних активів ТОВ «АГРОТАЄРС» розглянуті керівництвом підприємства і прийняті до реалізації.

Дипломна робота в цілому заслуговує оцінки «відмінно».

Рецензент
Технічний директор
ТОВ «АГРОТАЄРС»

Денис СОРОКІН

№ _____ від « ____ » _____ 202 р

Ректорові
НТУ «Дніпровська політехніка»
проф. Олександр АЗЮКОВСЬКОМУ

ЗАМОВЛЕННЯ
на виконання кваліфікаційної роботи

Просимо Вас надати можливість студентці групи 072м-20-1 фінансово-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки НТУ «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Сорокіній Ірині Русланівні виконати кваліфікаційну роботу на тему: «Управління фінансовими ресурсами підприємства (на прикладі ТОВ «АГРОТАЄРС»)» з використанням обліково-економічної інформації підприємства.

Тема роботи є актуальною для даного підприємства, тому що завдання, поставлені в роботі, вирішують реальні проблеми підприємства і можуть бути використані з метою підвищення результативності та ефективності його діяльності.

Фінансово-економічна інформація ТОВ «АГРОТАЄРС», передана для виконання кваліфікаційної роботи, підпадає під дію внутрішнього «Положення про комерційну таємницю» та не підлягає оприлюдненню.

Директор
ТОВ «АГРОТАЄРС»

Денис СОРОКІН

ВІДЗИВ

на кваліфікаційну роботу студентки групи 072м-20-1 Сорокіної Ірини Русланівни на тему «Управління фінансовими ресурсами підприємства (на прикладі ТОВ «АГРОТАЄРС»)» представленої для присвоєння ступня «магістр» кваліфікації «магістр фінансів, банківської справи та страхування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. Мета дипломної роботи - обґрунтування науково-методичних положень і практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів підприємства.

2. Обрана тема актуальна через те, що від належного формування фінансових ресурсів та ефективного і цілеспрямованого їх використання багато в чому залежить своєчасність та повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та розвиток підприємства, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання.

3. Тема дипломної роботи безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності магістра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – управління фінансовими ресурсами підприємства.

4. Задачі кваліфікаційної роботи містять елементи наукового дослідження, що відповідає вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики магістра.

5. Автором удосконалено методичні підходи до розробки механізму ефективного формування й використання фінансових ресурсів підприємств.

6. Робота з керівником кваліфікаційної роботи вважається доброю. Практичне значення результатів кваліфікаційної роботи полягає в розробці методичних рекомендацій, реалізація яких сприятиме підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства, що підтверджено їх апробацією на ТОВ «Агротаєрс».

7. Самостійність виконання завдань дипломної роботи хороша.

8. Виконання презентації. Презентація віддзеркалює основні положення кваліфікаційної роботи.

9. Дотримання стандартів. Оформлення пояснювальної записки виконано у відповідності зі стандартами ЄСКД.

10. Робота Сорокіної І.Р. виконана на замовлення підприємства та отримала позитивну оцінку його керівництва.

Таким чином констатуємо, що кваліфікаційна робота Сорокіної Ірини Русланівни рекомендується до захисту з оцінкою 84 бали.

Науковий керівник
кваліфікаційної роботи бакалавра
к.е.н., доц. кафедри ЕАіої

Цуркан І.М.